

Euroopa Liidu
Nõukogu

Institutsioonidevaheline
dokument:
2023/0037 (NLE)
2023/0338 (NLE)

Brüssel, 8. detsember 2023
(OR. en)

13573/23

LIMITE

ACP 89
WTO 145
COAFR 328
RELEX 1106

SEADUSANDLIKUD AKTID JA MUUD DOKUMENDID

Teema: Ühelt poolt Euroopa Liidu ning teiselt poolt Ida-Aafrika Ühendusse kuuluva
Keenia Vabariigi vaheline majanduspartnerlusleping

PUBLIC

ÜHELT POOLT EUROOPA LIIDU NING
TEISELT POOLT IDA-AAFRIKA ÜHENDUSSE KUULUVA
KEENIA VABARIIGI
VAHELINE
MAJANDUSPARTNERLUSLEPING

LEPINGUOSALISED

EUROOPA LIIT

(edaspidi „EL“)

ühelt poolt ning

KEENIA VABARIIK

(edaspidi „Ida-Aafrika Ühenduse partnerriik või partnerriigid“)

teiselt poolt,

edaspidi eraldi „lepinguosaline“ või koos „lepinguosalised“,

TULETADES MEELDE 5. aprillil 1994. aastal sõlmitud Maailma Kaubandusorganisatsiooni (WTO) asutamist käsitleva Marrakechi lepingu raames võetud kohustusi,

VÕTTES ARVESSE 6. juunil 1975. aastal sõlmitud Georgetowni lepingut, mis käsitleb Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani piirkonna riikide rühma organisatsiooni,

VÕTTES ARVESSE ühelt poolt Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani piirkonna riikide rühma ning teiselt poolt Euroopa Ühenduse ja selle liikmesriikide vahel 23. juunil 2000 Cotonous alla kirjutatud partnerluslepingut, mida muudeti esimest korda 25. juunil 2005 Luxembourgis ja teist korda 22. juunil 2010 Ouagadougous (edaspidi „Cotonou leping“), ja selle jätkulepingut,

VÕTTES ARVESSE Ida-Aafrika Ühenduse asutamislepingut, millele kirjutati alla 30. novembril 1999 Arushas, ja selle protokolle Ida-Aafrika Ühenduse tolliliidu loomise kohta,

VÕTTES ARVESSE ühelt poolt Ida-Aafrika Ühenduse partnerriikide ning teiselt poolt Euroopa Liidu ja selle liikmesriikide vahelist majanduspartnerluslepingut, mille üle peetud läbirääkimised jõudsid lõpule 16. oktoobril 2014 (edaspidi „ELi ja Ida-Aafrika Ühenduse majanduspartnerlusleping“),

KINNITADES VEEL KORD soovi saavutada Aafrika suurem ühtsus ning Aafrika Majandusühenduse asutamislepingu eesmärgid,

VÕTTES ARVESSE Euroopa Liidu lepingut ja Euroopa Liidu toimimise lepingut,

ARVESTADES, et Ida-Aafrika Ühenduse partnerriik või partnerriigid ning EL on leppinud kokku, et nendevahelise kaubandus- ja majanduskoostöö eesmärk on soodustada Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani piirkonna riikide (edaspidi „AKV riigid“) sujuvat ja järkjärgulist integreerimist maailmamajandusse, võttes arvesse nende riikide poliitilisi valikuid, arengutaset ning arengueelistusi, edendades seeläbi nende kestlikku arengut ja aidates kaasa vaesuse kaotamisele Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigis või partnerriikides,

KINNITADES VEEL KORD ka seda, et käesolev leping peab olema kooskõlas Cotonou lepingu eesmärkide ja põhimõtetega, eriti selle 3. osa II jaotisega majandus- ja kaubanduskoostöö kohta, ning selle jätkulepingu vastavate sätetega,

KINNITADES VEEL KORD, et käesolev leping soodustab arengut ja järjepidevat majanduskasvu, suurendab Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide tootmis- ja tarnevõimet, edendab Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide majanduse struktuuri muutmist, mitmekesisustumist ja konkurentsivõimet, soodustab Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigis või partnerriikides kaubanduse ja tehnoloogia arengut ning töökohtade loomist ja kaasab investeeringuid,

KINNITADES VEEL KORD vajadust pöörata erilist tähelepanu piirkondlikule integratsioonile ning Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigile või partnerriikidele eri- ja diferentseeritud kohtlemise võimaldamisele, samal ajal kui säilitatakse vähem arenenud Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide erikohtlemine,

TUNNISTADES, et Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide elatustaseme tõstmiseks on vaja teha suuri investeeringuid,

KINNITADES VEEL KORD, et käesoleva lepingu eesmärk on rakendada ELi ja Ida-Aafrika Ühenduse majanduspartnerluslepingu sätteid,

ON KOKKU LEPPINUD JÄRGMISES:

I OSA

ÜLDSÄTTED

ARTIKKEL 1

Lepingu kohaldamisala

Lepinguosalised sõlmivad majanduspartnerluslepingu (edaspidi „käesolev leping“). Käesolev leping hõlmab järgmist:

- a) üldsätted;
- b) kaubavahetus;
- c) kalandus;
- d) põllumajandus;
- e) majandus- ja arengukoostöö;
- f) sätted institutsioonide kohta;
- g) vaidluste vältimine ja lahendamine;
- h) üldised erandid;

- i) üld- ja lõppsätted ning
- j) lisad, protokollid ja ühisavaldused.

ARTIKKEL 2

Eesmärgid

1. Käesoleva lepingu eesmärgid on järgmised:
 - a) soodustada majanduskasvu ja arengut, sõlmides tugevdatud strateegilise kaubandus- ja arengupartnerluse, mis on kooskõlas kestliku arengu eesmärgiga;
 - b) edendada Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide piirkondlikku lõimumist, majanduskoostööd ja head valitsemistava;
 - c) edendada Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide integratsiooni maailmamajandusesse kooskõlas tema või nende poliitiliste valikute ja arengueesmärkidega;
 - d) soodustada Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide majanduse struktuuri muutumist, mitmekesistumist ja konkurentsivõimet selle riigi või nende riikide tootmis-, tarne- ja kauplemisvõime suurendamise teel;
 - e) suurendada Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide kaubanduspoliitilist ja kaubandusküsimustega seotud suutlikkust;

- f) luua Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigis või partnerriikides tõhus, prognoositav ja läbipaistev kaubanduse ja investeerimise õigusraamistik ja rakendada seda, toetades seeläbi investeringute suurendamist ja erasektori algatusi, ning
- g) tugevdada lepinguosaliste vahelisi suhteid, mis põhinevad solidaarsusel ja vastastikusel huvil. Kooskõlas Maailma Kaubandusorganisatsiooni raames võetud kohustustega tihendatakse lepinguga sel eesmärgil kaubandus- ja majandussuhteid, toetatakse lepinguosaliste vahelise kaubanduse uut dünaamikat kaubanduse järkjärgulise ja asümmeetrilise liberaliseerimise kaudu ning tõhustatakse, laiendatakse ja süvendatakse koostööd kõigis kaubanduse ja investeerimisega seotud valdkondades.

2. Kooskõlas Cotonou lepingu artiklitega 34 ja 35 ning Cotonou lepingu jätkulepingu vastavate sätetega on käesoleval lepingul samuti järgmised eesmärgid:

- a) sõlmida 1994. aasta üldise tolli- ja kaubanduskokkuleppe (edaspidi „GATT 1994“) XXIV artikli kohane leping;
- b) soodustada Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigiga või partnerriikidega kauplemise jätkumist tingimustel, mis ei ole vähem soodsad kui Cotonou lepingu või selle jätkulepingu tingimused;
- c) luua raamistik muude küsimustega, sealhulgas teenuskaubandusalaste ja Cotonou lepingus või selle jätkulepingus kirjeldatud kaubandusküsimuste ning muude mõlemale lepinguosalisele huvi pakkuvate valdkondadega seotud võimalike läbirääkimiste pidamiseks ja määratleda selle ulatus.

ARTIKKEL 3

Läbivaatamisklausel

Lepinguosalised kohustuvad viima viie (5) aasta jooksul alates käesoleva lepingu jõustumise kuupäevast lõpule läbirääkimised järgmistel teemadel:

- a) teenuskaubandus;
- b) kaubandusküsimused, täpsemalt:
 - i) konkurentsipoliitika;
 - ii) investeeringud ja erasektori arendamine;
 - iii) kaubandus, keskkond ja kestlik areng;
 - iv) intellektuaalomandiõigus;
 - v) riigihangete läbipaistvus;
- c) mis tahes muud valdkonnad, milles lepinguosalised kokku lepivad.

ARTIKKEL 4

Põhimõtted

Käesolev lepingu aluseks on järgmised põhimõtted:

- a) tugineda Cotonou lepingu ja selle jätkulepingu õigustikule;
- b) tugevdada integratsiooni Ida-Aafrika Ühenduse piirkonnas;
- c) tagada Ida-Aafrika Ühenduse partnerriiki või partnerriike soosiv asümmeetria kaubanduse liberaliseerimisel ning kaubandusega seotud meetmete ja kaubanduse kaitsemeetmete rakendamisel;
- d) võimaldada Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigil või partnerriikidel säilitada teiste Aafrika riikide ja piirkondadega kokku lepitud piirkondlikud soodustused ilma kohustuseta laiendada neid ELile ning
- e) toetada Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide tootmis-, tarne- ja kaubandussuutlikuse tõhustamist.

II OSA

KAUBAVAHETUS

ARTIKKEL 5

Kohaldamisala ja eesmärgid

1. Käesoleva osa sätteid kohaldatakse kõikide EList ja Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigist või partnerriikidest pärinevate kaupade suhtes.
2. Kaubavahetuse valdkonnas on eesmärgid järgmised:
 - a) võimaldada Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigist või partnerriikidest pärinevatele kaupadele, mis tulevad ELi turule, täielikult tollimaksu- ja kvoodivaba turulepääsu tingimused kindlal, pikaajalisel ja prognoositaval alusel käesolevas lepingus sätestatud korras;
 - b) avada Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide turg või turud järk-järgult EList pärinevatele kaupadele kooskõlas käesoleva lepingu sätetega ning
 - c) säilitada turulepääsu tingimused ja neid parandada, tagamaks, et Ida-Aafrika Ühenduse partnerriik või partnerriigid saaksid käesolevast lepingust täiel määral kasu.

I JAOTIS

TOLLIMAKSUD JA KAUPADE VABA LIIKUMINE

ARTIKKEL 6

Tollimaks

1. Tollimaks on mis tahes maks või lõiv, kaasa arvatud mis tahes kujul lisamaks või -lõiv, mis on kehtestatud kaupade impordi suhtes või sellega seoses, kuid mis ei ole:
 - a) riigisiseste maksudega samaväärne lõiv, mis on kehtestatud nii imporditud kui ka kohalikele toodetele kooskõlas artikliga 20;
 - b) dumpinguvastane, tasakaalustus- või kaitsemeede, mida kohaldatakse kooskõlas VI jaotisega, ning
 - c) tasud või muud lõivud, mis on kehtestatud kooskõlas artikliga 8.
2. Tollimaksu baasmäär, mille suhtes kohaldatakse järkjärgulist vähendamist, on iga lepinguosalise tariifide liberaliseerimise kavas iga toote puhul kehtestatud määr.

ARTIKKEL 7

Kaupade klassifitseerimine

1. Käesoleva lepinguga hõlmatud kaupade klassifitseerimine toimub iga lepinguosalise tariifinomenklatuuri alusel kooskõlas rahvusvahelise kaupade kirjelduse ja kodeerimise harmoneeritud süsteemi (edaspidi „HS“) konventsiooniga.
2. Lepinguosalised edastavad kolme (3) kuu jooksul pärast tariifide muutmist või muudatuste tegemist HSis teineteisele kogu vajaliku teabe I ja II lisas loetletud toodete suhtes kohaldatavate tollimaksude ja vastavate nomenklatuuride kohta.

ARTIKKEL 8

Tasud ja muud lõivud

Artikli 6 lõike 1 punktis c nimetatud tasude ja muude lõivude summa on piiratud osutatud teenuste ligilähedase maksumusega ja need ei kujuta endast kodumaiste toodete kaudset kaitset ega impordimaksu fiskaalses tähenduses. Kaubandusega seotud tasusid ja lõive ei kohaldata konsulaarteenuste suhtes.

ARTIKKEL 9

Päritolureeglid

1. Käesoleva osa kohaldamisel tähendab „pärinev“ importiva lepinguosalise kohaldatava õiguse alusel¹ päritolustaaturit omavat².
2. Hiljemalt viis (5) aastat pärast käesoleva lepingu jõustumise kuupäeva võetakse artikli 104 alusel loodud majanduspartnerluslepingu nõukogu (edaspidi „majanduspartnerluslepingu nõukogu“) otsusega vastu päritolureegleid käsitlev protokoll. Kohe kui alustatakse sellise protokolliga kohaldamist, lõpetatakse käesoleva artikli lõike 1 kohaldamine.
3. Kui lepinguosalsed ei ole lõikes 2 osutatud viieaastase perioodi lõpuks sellist protokolliga vastu võtnud, hindab majanduspartnerluslepingu nõukogu lõike 1 kohaldamist ja võib otsustada nimetatud viieaastast perioodi pikendada.

¹ Suurema selguse huvid ei ole vahekoht, kes hindab vastavalt VII osa II jaotisele meetme kooskõla käesoleva lepinguga, käsitada lepinguosalise õigust faktilise asjaoluna. Seda tehakse lähtudes vahekoht sellest, kuidas on seda õigust valdavalt tõlgendanud asjaomase lepinguosalise kohtud või ametiasutused, ning vahekoht poolt sellele õigusele antud tõlgendused ei ole asjaomase lepinguosalise kohtutele ega ametiasutustele siduvad.

² Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigist või partnerriikidest pärinevate toodete Ceutasse ja Melillasse importimisel kohaldatakse sama tollirežiimi, mida kohaldatakse Euroopa Liidu tolliterritooriumilt pärinevate toodete suhtes vastavalt Hispaania Kuningriigi ja Portugali Vabariigi ühinemistingimuste ja aluslepingutesse tehtavate muudatuste akti protokollile nr 2 (EÜT L 302, 15.11.1985, lk 23). Ida-Aafrika Ühenduse partnerriik kohaldab käesoleva lepinguga reguleeritud ning Ceutast ja Melillast pärinevate toodete importimisel sama tolliprotseduuri kui EList imporditud ja EList pärinevate toodete suhtes.

ARTIKKEL 10

Tollimaksud Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigist või partnerriikidest pärinevatele toodetele

Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigist või partnerriikidest pärinevaid tooteid imporditakse ELi tollimaksuvabalt I lisas sätestatud tingimustel.

ARTIKKEL 11

Tollimaksud EList pärinevatele toodetele

EList pärinevaid tooteid imporditakse Ida-Aafrika Ühenduse partnerriiki või partnerriikidesse II lisas sätestatud tariifide liberaliseerimise kava tingimuste kohaselt.

ARTIKKEL 12

Status quo klausel

1. Lepinguosalised lepivad kokku, et nad ei suurenda käesoleva lepingu alusel liberaliseeritavate toodete suhtes kohaldatavaid tollimakse; erandiks on artiklite 48, 49 ja 50 kohaselt heakskiidetud meetmed.

2. Selleks et säilitada Aafrika laiema piirkondliku integratsiooniprotsessi võimalust, võivad lepinguosalisel teha majanduspartnerluslepingu nõukogus otsuse muuta käesoleva lepingu II lisa punktides a, b ja c sätestatud tollimakse, mida saab kohaldada EList pärineva toote impordi suhtes Ida-Aafrika Ühenduse partnerriiki või partnerriikidesse. Lepinguosalised tagavad, et selline muutmine ei põhjusta käesoleva lepingu vastuolu GATT 1994 artikli XXIV nõuetega.

ARTIKKEL 13

Kaupade liikumine

1. Ühe lepinguosalise territooriumilt pärit ja teise lepinguosalise territooriumile imporditud kaupade suhtes kohaldatakse ühekordset tollimaksu.
2. Ida-Aafrika Ühenduse partnerriiki importimisel tasutud tollimaks tagastatakse täielikult, kui kaubad viiakse Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigist, kuhu need esimesena imporditi, välja mõnda muusse Ida-Aafrika Ühenduse partnerriiki. Tollimaks tasutakse selles Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigis, kus kaupu tarbitakse.
3. Lepinguosalised nõustuvad tegema koostööd, et hõlbustada kaupade ringlust ja lihtsustada tolliprotseduure.

ARTIKKEL 14

Eksporditollimaksud ja ekspordimaksud

1. Lepinguosaline ei kehtesta teisele lepinguosalisele uusi eksporditollimakse ega muid samaväärseid makse, mis on kõrgemad kui sisemaiseks müügiks mõeldud samasuguste toodete suhtes kehtestatud maksud.
2. Olenemata lõikest 1 on Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigil või partnerriikidel võimalik kehtestada pärast ELi teavitamist ajutised eksporditollimaksud või muud maksud selleks, et:
 - a) soodustada omamaise tööstuse arengut;
 - b) säilitada vääringu stabiilsus, kui ekspordikauba maailmaturuhinna tõusu tõttu tekib vääringu väärtuse ülehindamise oht, või
 - c) kaitsta tulusid, toiduga kindlustatust ja keskkonda.
3. Selliseid makse tohib kehtestada piiratud arvu toodete suhtes piiratud ajavahemikuks ja majanduspartnerluslepingu nõukogu peab nende säilitamise neljakümne kaheksa (48) kuu möödudes läbi vaatama.
4. Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide poolt tollimaksu vallas või sellega seoses kohaldatavat mis tahes soodsamat kohtlemist mis tahes toodete ekspordi suhtes suure kaubanduspartneri territooriumile kohaldatakse alates käesoleva lepingu jõustumise kuupäevast ka samasuguse toote ekspordi suhtes ELi.

5. Käesoleva artikli ja artikli 15 tähenduses on „suur kaubanduspartner“ igasugune arenenud riik või igasugune riik, mille osakaal maailma kaupade ekspordis artiklis 15 nimetatud vabakaubanduslepingu jõustumisele eelneval aastal oli üle 1 %, või igasugune iseseisvalt, ühiselt või vabakaubanduslepingu kaudu tegutsev riikide rühm, mille osakaal maailma kaupade ekspordis artiklis 15 nimetatud vabakaubanduslepingu jõustumisele eelneval aastal oli kokku suurem kui 1,5 %¹.

ARTIKKEL 15

Vabakaubanduslepingust tulenev sooduskohtlemine

1. Käesoleva osaga hõlmatud kaupade puhul võimaldab EL Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigile või partnerriikidele mis tahes soodsamat kohtlemist, mis tuleneb ELi ja kolmanda riigi vahelise vabakaubanduslepingu sõlmimisest pärast käesolevale lepingule allakirjutamist.
2. Käesoleva osaga hõlmatud kaupade puhul võimaldab Ida-Aafrika Ühenduse partnerriik või võimaldavad Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigid ELile mis tahes soodsamat kohtlemist, mis tuleneb Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide saamisest mis tahes suure kaubanduspartneriga sõlmitud vabakaubanduslepingu osaliseks pärast käesolevale lepingule allakirjutamist. Kui EL tõendab, et Ida-Aafrika Ühenduse partnerriik või partnerriigid on võimaldanud talle vähem soodsat kohtlemist kui mis tahes muule suurele kaubanduspartnerile, arutavad lepinguosalised seda küsimust ja võtavad koos vastu otsuse, kuidas käesolevat lõiget juhtumipõhiselt parimal viisil rakendada.

¹ Arvutuste aluseks võetakse WTO ametlikud andmed maailma juhtivate kaubaeksportijate kohta (jättes välja liidusisese kaubanduse).

3. Käesoleva osa sätteid ei tõlgendata kui poolte kohustust laiendada vastastikku mis tahes sooduskohtlemist, mis tuleneb sellest, et üks neist on käesoleva lepingu allakirjutamise päeval kolmanda riigiga sõlmitud vabakaubanduslepingu osaline.
4. Lõiget 2 ei kohaldata kaubanduslepingute suhtes, mille Ida-Aafrika Ühenduse partnerriik või partnerriigid on sõlminud Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani piirkonna riikide või teiste Aafrika riikide ja piirkondadega.
5. Käesoleva artikli tähenduses on „vabakaubandusleping“ leping, millega oluliselt liberaliseeritakse kaubandust ja kaotatakse diskrimineerivad meetmed ja/või keelatakse lepinguosalistel uute ja rohkem diskrimineerivate meetmete võtmine alates sellise lepingu jõustumisest või mõistliku aja jooksul.

ARTIKKEL 16

Erisätted halduskoostöö kohta

1. Lepinguosalised on ühel meelel, et halduskoostöö on käesoleva osa kohaselt võimaldatud sooduskohtlemise rakendamiseks ja kontrollimiseks äärmiselt oluline, ning rõhutavad oma kindlat tahet võidelda õigusnormide rikkumise ja pettuste vastu tolli valdkonnas ja sellega seotud küsimustes.
2. Kui üks lepinguosaline on objektiivse teabe põhjal avastanud halduskoostöö tegemata jätmise ja/või õigusnormide rikkumise või pettuse, võib see lepinguosaline vastavalt käesolevale artiklile ajutiselt peatada asjaomase toote või asjaomaste toodete sooduskohtlemise.

3. Käesoleva artikli tähenduses tähendab „halduskoostöö tegemata jätmise“ muu hulgas seda, et:
- a) korduvalt on jäetud täitmata kohustus kontrollida asjaomase toote või asjaomaste toodete päritolustaatus;
 - b) sellele järgnevast asjaomase toote või asjaomaste toodete päritolutoendi kontrollist ja/või selle tulemustest teavitamisest on korduvalt keeldutud või sellega põhjendamatult viivitatud;
 - c) korduvalt on keeldutud loa andmisest halduskoostöö missioonide korraldamiseks kõnealuse sooduskohtlemise võimaldamisega seotud dokumentide autentsuse ja andmete õigsuse kontrolliks või sellega on põhjendamatult viivitatud.
4. Õigusnormide rikkumise või pettuse võib avastada muu hulgas juhul, kui ilma rahuldava selgituseta toimub toodete impordimahu kiire kasv, mis ületab teise lepinguosalise tavapärase tootmis- ja ekspordimahu taseme ja on seotud objektiivse teabega õigusnormide rikkumise või pettuse kohta.

5. Ajutist peatamist kohaldatakse järgmistel tingimustel:
- a) lepinguosaline, kes on objektiivse teabe põhjal avastanud halduskoostöö tegemata jätmise ja/või õigusnormide rikkumise või pettuse, teatab sellest viivitamata kõrgemate ametnike komiteele, mis on loodud kooskõlas artikliga 106 (edaspidi „kõrgemate ametnike komitee“), esitab komiteele asjaomase objektiivse teabe ning alustab kõrgemate ametnike komitees kogu asjakohase teabe ja objektiivselt kindlaks tehtud asjaolude põhjal konsultatsioone, et leida mõlemat lepinguosalist rahuldav lahendus;
 - b) kui lepinguosalistel on alustanud punktis a osutatud viisil kõrgemate ametnike komitees konsultatsioone ning ei ole jõudnud rahuldava lahenduse suhtes kokkuleppele kolme (3) kuu jooksul alates teatamisest, võib asjaomane lepinguosaline ajutiselt peatada asjaomase toote või asjaomaste toodete sooduskohtlemise ning sellisest ajutisest peatamisest teatatakse põhjendamatu viivitusega majanduspartnerluslepingu nõukogule;
 - c) käesoleva artikli kohane ajutine peatamine ei lähe kaugemale sellest, mis on vajalik asjaomase lepinguosalise finantshuvide kaitsmiseks, kestab kõige rohkem kuus (6) kuud ning seda perioodi võib pikendada ning asjaomase peatamise teemal peetakse kõrgemate ametnike komitees korrapäraselt konsultatsioone, eelkõige selleks, et lõpetada ajutine peatamine niipea, kui selle kohaldamise tinginud asjaolud enam ei esine.
6. Samaaegselt kõrgemate ametnike komiteele teatamisega lõike 5 punkti a alusel peaks nimetatud teate edastanud lepinguosaline avaldama oma ametlikus väljaandes teatise importijatele. Teatises importijatele tuleks nimetada asjaomane toode, mille puhul on objektiivse teabe põhjal avastatud halduskoostöö tegemata jätmine ja/või õigusnormide rikkumine või pettus.

ARTIKKEL 17

Haldusvigade menetlemine

Juhul kui pädevad asutused teevad vea ekspordi soodussüsteemi nõuetekohasel haldamisel, eriti käesoleva lepingu kohaldamisel kehtivate päritolureeglite kohaldamisel seoses mõistega „päritolustaatused“ ja halduskoostöö meetoditega, ja kui selle veaga kaasnevad tagajärjed imporditollimaksude näol, võib selliste tagajärgedega kokku puutuv lepinguosaline paluda kõrgemate ametnike komiteel kaaluda võimalust võtta olukorra lahendamiseks kõik asjakohased meetmed.

ARTIKKEL 18

Tolliväärtuse määramine

1. Lepinguosaliste vahelise kaubanduse suhtes kohaldatavad tolliväärtuse määramise eeskirjad on reguleeritud GATT 1994 VII artikliga ja GATT 1994 VII artikli rakendamise lepinguga.
2. Lepinguosalised teevad koostööd, et saavutada tolliväärtuse määramise küsimustes ühine lähenemisviis.

II JAOTIS

MITTETARIIFSED MEETMED

ARTIKKEL 19

Koguseliste piirangute keeld

1. Alates käesoleva lepingu jõustumise kuupäevast tuleb tühistada kõik lepinguosaliste vahelise kaupade impordi, ekspordi või müügi suhtes kohaldatavad keelud või piirangud, mis on kehtestatud kvootide, impordi- või ekspordilitsentside või muude meetmete vormis ja mis ei ole artiklis 6 sätestatud tolli- ja muud maksud, tasud ja muud lõivud. Lepinguosaliste vahelises kaubanduses ei võeta kasutusele uusi selliseid meetmeid. Käesolev artikkel ei piira käesoleva osa VI jaotise kohaldamist.
2. Käesoleva artikli lõige 1 ei laiene järgmisele:
 - a) ajutised ekspordikeelud või -piirangud, mille eesmärk on vältida või leevendada kriitilist toidunappust või teiste eksportivale lepinguosalisele oluliste toodete kriitilist nappust;
 - b) impordi- ja ekspordikeelud või -piirangud, mis on vajalikud rahvusvahelise kaubanduse objektiks oleva kauba klassifitseerimise, liigitamise või turustamise standardite või eeskirjade kohaldamiseks.

ARTIKKEL 20

Võrdne kohtlemine riigisiseste maksude ja õigusaktide valdkonnas

1. Ühe lepinguosalise territooriumilt pärinevate imporditud toodete suhtes ei kohaldata otseselt ega kaudselt riigisiseseid makse ega muid riigisiseseid tasusid lisaks neile, mida kohaldatakse otseselt või kaudselt teise lepinguosalise samasuguste omamaiste toodete suhtes. Peale selle ei kohalda lepinguosalised muul viisil riigisiseseid makse ega muid riigisiseseid tasusid, et võimaldada oma vastavate toodete kaitsmist.
2. Ühe lepinguosalise territooriumilt pärinevatele importtoodetele võimaldatakse nende riigisisest müüki, müügiks pakkumist, ostu, vedu, turustamist või kasutamist mõjutavate õigusnormide ja nõuetega seoses vähemalt sama soodsad tingimused kui teise lepinguosalise samasugustele omamaistele toodetele. Käesolev lõige ei takista kohaldamast diferentseeritud riigisiseseid veomakse, mis põhinevad eranditult veovahendite majanduslikul toimimisel ja mitte toote päritolul.
3. Kumbki lepinguosaline ei tohi kehtestada ega säilitada ühtki riigisisest koguselist eeskirja, mis on seotud toodete segamise, töötlemise või kasutamisega piiritletud kogustes või suhetes ja milles otseselt või kaudselt nõutakse, et asjakohase eeskirjaga reguleeritava mis tahes toote piiritletud kogus või proportsionaalne osa peab olema pärit omamaistest allikatest. Peale selle ei kohalda kumbki lepinguosaline riigisiseseid koguselisi eeskirju, et võimaldada oma vastava toodangu kaitsmist.
4. Käesolev artikkel ei takista toetuste maksmist eranditult kodumaistele tootjatele, sealhulgas kooskõlas käesoleva artikliga kohaldatud riigisiseste maksude või muude tasude laekumisest tehtavaid väljamakseid kodumaistele tootjatele ning toetusi, mis realiseeritakse kodumaiste toodete ostmisega valitsemissektori poolt.

5. Käesolevat artiklit ei kohaldata riigihankelepingute sõlmimist reguleerivate õigusnormide, menetluste ega tavade suhtes.

ARTIKKEL 21

Hea maksuhaldustava

Lepinguosalised tunnistavad hea maksuhaldustava põhimõtete valdkonnas nende siseriiklike õigusaktidega kooskõlas asjaomaste ametiasutuste vahel tehtava koostöö tähtsust.

III JAOTIS

TOLLIKOOSTÖÖ JA KAUBANDUSE LIHTSUSTAMINE

ARTIKKEL 22

Kohaldamisala ja eesmärgid

1. Lepinguosalised tunnistavad tollikoostöö ja kaubanduse lihtsustamise olulisust üleilmses muutavas kaubanduskeskkonnas ja lepivad kokku järgmises:
 - a) süvendada koostööd ja tagada, et asjakohased õigusaktid ja protseduurid ning asjaomaste haldusametite haldussuutlikkus vastaksid eesmärgile lihtsustada kaubanduse edendamist;

b) et Ida-Aafrika Ühenduse partnerriik või partnerriigid vajavad käesoleva jaotise sätete sujuvaks rakendamiseks üleminekuajaga ning peavad suurendama oma suutlikkust.

2. Käesoleva jaotise eesmärk on:

- a) lihtsustada lepinguosaliste vahelist kaubandust;
- b) soodustada tollialaste õigusaktide ja tolliprotseduuride ühtlustamist piirkondlikul tasandil;
- c) pakkuda Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigile või partnerriikidele toetust kaubanduse lihtsustamise valdkonnas;
- d) toetada Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide tolliasutusi käesoleva lepingu ja muude rahvusvaheliste tollialaste heade tavade rakendamisel;
- e) süvendada koostööd lepinguosaliste tolliasutuste ja muude selle valdkonnaga seotud piirikontrolliasutuste vahel.

ARTIKKEL 23

Tollikoostöö ja vastastikune haldusabi

1. Selleks et tagada käesoleva jaotise sätete järgimine ja püüelda tõhusalt artiklis 22 sätestatud eesmärkide poole, kohustuvad lepinguosaliselised:

- a) vahetama teavet tollialaste õigusaktide ja tolliprotseduuride kohta;

- b) töötama välja ühisalgatusi kokkulepitud valdkondades;
- c) tegema koostööd järgmistes valdkondades:
- i) tollisüsteemide ja -protseduuride ajakohastamine ning tollivormistuseks kuluva aja vähendamine;
 - ii) tolliprotseduuride ja kaubanduse, sealhulgas impordi, ekspordi ja transiidiga seotud formaalsuste lihtsustamine ja ühtlustamine;
 - iii) piirkondlike transiidisüsteemide tõhustamine;
 - iv) läbipaistvuse suurendamine kooskõlas artikli 24 lõikega 3;
 - v) suutlikkuse suurendamine, sealhulgas finants- ja tehniline abi Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigile või partnerriikidele;
 - vi) kõik muud tollivaldkonnad, mille suhtes lepinguosalisel võivad kokku leppida;
- d) määratlema võimaluste piires ühised seisukohad sellistes tolli ja kaubanduse lihtsustamise valdkonnas tegutsevates rahvusvahelistes organisatsioonides nagu WTO, Maailma Tolliorganisatsioon (WCO), Ühinenud Rahvaste Organisatsioon (ÜRO) ja ÜRO kaubandus- ja arengukonverents (UNCTAD);
- e) edendama kõikide seotud asutuste töö riigisisest ja piiriülest kooskõlastamist.

2. Olenemata lõikest 1 pakuvad lepinguosalisel tolliküsimustes üksteisele vastastikust haldusabi vastavalt protokoll nr 1 sätetele.

ARTIKKEL 24

Tollialased õigusaktid ja tolliprotseduurid

1. Lepinguosalisel lepivad kokku, et nende vastavad kaubandus- ja tollialased õigusaktid ja tolliprotseduurid põhinevad tolli ja kaubanduse valdkonnas kohaldatavatel rahvusvahelistel meetmetel ja standarditel, sealhulgas 26. juunil 1999 Brüsselis alla kirjutatud tolliprotseduuride lihtsustamist ja ühtlustamist käsitleva muudetud Kyoto konventsiooni põhiosal, WCO maailmakaubanduse tagamise ja lihtsustamise standardite raamistikul, WCO andmetel ja HS konventsioonil.
2. Lepinguosalisel lepivad kokku, et nende vastavad kaubandus- ja tollialased õigusaktid ja tolliprotseduurid põhinevad järgmisel:
 - a) vajadus kaitsta ja lihtsustada seadusjärgset kaubandust tollialastes õigusaktides sätestatud nõuete tulemusliku täitmise tagamise ja järgimise kaudu;
 - b) vajadus vältida ettevõtjate tarbetut ja diskrimineerivat koormamist, pakkuda kaitset pettuste ja korrupsiooni eest ning lihtsustada veelgi rohkem tollialaseid õigusakte ja tolliprotseduure korralikult järgivate ettevõtjate tegevust;

- c) vajadus kasutada ühtset haldusdokumenti või sellega võrdväärset elektroonilist dokumenti, et koostada tollideklaratsioone vastavalt ELis ja Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigis või partnerriikides;
- d) nüüdisaegsed tollitöö meetodid, sealhulgas riskianalüüs, kauba sisenemise ja vabastamise lihtsustatud protseduurid ja vabastamisjärgsed kontrollid ning auditeerimine;
- e) nii ekspordi-, impordi- kui ka transiiditehingute süsteemide, sealhulgas infotehnoloogial põhinevate süsteemide järkjärguline arendamine, et lihtsustada teabe vahetamist ettevõtjate, tolliasutuste ja muude asutuste vahel;
- f) põhimõtte, mille kohaselt on karistused tollieeskirjade või protseduurinõuete väiksemate rikkumiste eest proportsionaalsed ning nende rakendamine ei põhjusta liigseid viivitusi tollivormistuses;
- g) tolliküsimusi, eelkõige tariifset klassifitseerimist ja päritolureegleid käsitlevate siduvate otsuste süsteem, mis on kooskõlas piirkondlike ja/või riiklike õigusaktidega;
- h) vajadus kohaldada tasusid ja lõive, mis vastavad konkreetse tehinguga seoses osutatud teenuse maksumusele ja mida ei arvutata väärtuse alusel. Kaubavahetusega seotud konsulaarteenuste eest tasu ega lõivu ei võeta;
- i) WTO eksportkauba eelinspekterimise lepingus määratletud selliste nõuete või mis tahes samaväärsete nõuete kaotamine, millega on ette nähtud kauba eelinspekterimise kohustus;
- j) kõigi selliste nõuete kaotamine, millega on ette nähtud tollimaaklerite kasutamise kohustus, ning maaklerite litsentsimise läbipaistvad, mittediskrimineerivad ja proportsionaalsed eeskirjad.

3. Selleks et parandada töömeetodeid ning tagada tollitoimingute läbipaistvus ja tõhusus, peavad lepinguosaliselised:

- a) võtma täiendavaid meetmeid dokumentide ja kaubandusega seotud formaalsuste lihtsustamiseks ja standardimiseks, et võimaldada kaupade kiiret vabastamist ja tollivormistust;
- b) võtma kasutusele tõhusad, kiired ja mittediskrimineerivad protseduurid, mis võimaldavad vaidlustada tolli ja muude asutuste haldustoiminguid, ettekirjutusi ja otsuseid, mis mõjutavad kauba importi, eksporti või transiiti; sellised protseduurid peavad olema kõigi ettevõtjate jaoks hõlpsalt kasutatavad;
- c) tagama usaldusväarsuse säilimise asjaomaste rahvusvaheliste konventsioonide ja dokumentide põhimõtteid kajastavate meetmete kohaldamisega.

ARTIKKEL 25

Transiidi lihtsustamine

1. Lepinguosaliselised tagavad vaba transiidi läbi oma territooriumi mööda kõige otstarbekamaid marsruute. Piirangud, kontrollid ja nõuded peavad olema mittediskrimineerivad, proportsionaalsed ja ühtselt kohaldatavad.

2. Iga lepinguosaline võib nõuda, et transiitliikluseks läbi tema territooriumi sisenetaks õigest tollipunktist ja kasutataks kindlaksmääratud marsruute. Kui lepinguosaline nõuab selliste marsruutide kasutamist, teeb ta seda täielikus kooskõlas GATT 1994 artikli V lõikega 3.

3. Ilma et see piiraks seaduspärast tollikontrolli, võimaldab lepinguosaline teise lepinguosalise territooriumilt pärit kaupade transiidi puhul vähemalt sama soodsat kohtlemist kui omamaiste kaupade puhul.
4. Lepinguosalsed kasutavad tollitransiidi korda, mis võimaldab kaupade transiiti ilma tollimakse või muid samaväärseid lõive tasumata, juhul kui on esitatud nõuetekohane tagatis kooskõlas piirkondlike ja/või riiklike tollialaste õigusaktidega.
5. Lepinguosalsed edendavad ja rakendavad piirkondlikku transiidikorraldust.
6. Lepinguosalsed soodustavad kõikide asjaomaste asutuste tegevuse riigisisest ja piiriülest kooskõlastamist.
7. Lepinguosaliste õigusaktid põhinevad transiidi suhtes kohaldatavatel rahvusvahelistel standarditel ja meetmetel.

ARTIKKEL 26

Suhted äriühingutega

Lepinguosalsed lepivad kokku, et nad:

- a) tagavad, et kõik õigusaktid, menetlused ning samuti tasud ja lõivud tehakse avalikult kättesaadavaks, kasutades võimaluste piires elektroonilisi või muid asjakohaseid vahendeid, ning avaldatakse võimaluse korral ka vajalikud selgitused;

- b) konsulteerivad seadusandlikke ettepanekuid ning tolli- ja kaubandusmenetlusi käsitlevates küsimustes korrapäraselt ja õigeaegselt kaubandussektori esindajatega;
- c) võtavad vastu uusi õigusakte, võtavad kasutusele uusi menetlusi või muudavad neid nii, et kauplejatel oleks võimalik nende järgimiseks korralikult valmistuda;
- d) teevad avalikult kättesaadavaks asjakohase haldusteabe, sealhulgas asutuste esitatavad nõuded ja riiki sisenemise korra, sadamates ja piiriületuspunktides asuvate tolliasutuste tööajad ja töökorra ning kontaktpunktid infopäringute tarvis;
- e) toetavad ettevõtjate ja asjaomaste asutuste vahelist koostööd selliste objektiivsete ja avalikult kättesaadavate menetluste kaudu, mis põhinevad WCO kehtestatud menetlustel (nt vastastikuse mõistmise memorandumid);
- f) tagavad, et nende asjakohased tolli ja sellega seotud küsimusi puudutavad nõuded ja protseduurid vastavad endiselt kaubandusringkonna vajadustele, järgivad häid tavasid ning piiravad ka edaspidi kaubandust võimalikult vähe.

ARTIKKEL 27

Üleminekusätted

1. Võttes arvesse vajadust suurendada Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide suutlikkust tolli ja kaubanduse lihtsustamise valdkonnas ning ilma et see piiraks selle või nende kohustusi Maailma Kaubandusorganisatsiooni raames, lepivad lepinguosalised kokku, et Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigile või partnerriikidele võimaldatakse käesoleva lepingu jõustumise kuupäevast alates viie (5) aasta pikkune üleminekuperiood, et täita artiklites 23, 24 ja 25 sätestatud kohustused.
2. Kõnealust üleminekuperioodi võib majanduspartnerluslepingu nõukogu loal pikendada.

ARTIKKEL 28

Tollistandardite ühtlustamine piirkondlikul tasandil

Lepinguosalised tunnistavad, et oluline on tollistandardite ja kaubanduse lihtsustamise meetmete piirkondlikul tasandil ühtlustamine, mis hõlmab vajaduse korral reformide algatamist tolli ja kaubanduse lihtsustamise valdkonnas.

ARTIKKEL 29

Tolliprotseduuride ja kaubanduse lihtsustamise erikomitee

1. Käesolevaga moodustavad lepinguosalisel tolliprotseduuride ja kaubanduse lihtsustamise erikomitee, mis koosneb lepinguosaliste esindajatest ja:
 - a) mille koosseisu kuupäeva ja päevakorra lepivad lepinguosalisel enne kokku;
 - b) mille eesistujaks on vaheldumisi mõlemad lepinguosalisel, ning
 - c) mis annab aru majanduspartnerluslepingu nõukogule.
2. Tolliprotseduuride ja kaubanduse lihtsustamise erikomiteel on järgmised ülesanded:
 - a) kontrollida käesoleva jaotise ja artikli 9 rakendamist ja haldamist;
 - b) luua foorum, et pidada nõu ja aru tolliga seotud küsimustes, sealhulgas päritolureeglite, üldiste tolliprotseduuride, tolliväärtuse määramise, tariifiklassifikatsiooni, transiidi ja vastastikuse tollialase haldusabi osutamise seotud küsimustes;
 - c) tõhustada koostööd päritolureeglite ja nendega seotud tolliprotseduuride, üldiste tolliprotseduuride ja vastastikuse tollialase haldusabi arendamise, kohaldamise ja täitmise valdkonnas;

- d) suurendada suutlikkust ja süvendada tehnilise abiga seotud koostööd;
- e) lahendada muid küsimusi, milles lepinguosalisel on seoses käesoleva jaotisega kokku leppinud.

IV JAOTIS

SANITAAR- JA FÜTOSANITAARMEETMED

ARTIKKEL 30

Kohaldamisala ja mõisted

1. Käesoleva jaotise sätteid kohaldatakse meetmete suhtes, mis kuuluvad WTO sanitaar- ja fütosanitaarmedetmete rakendamise lepingu kohaldamisalasse.
2. Kui ei ole sätestatud teisiti, kehtivad käesoleva jaotise kohaldamisel WTO sanitaar- ja fütosanitaarmedetmete rakendamise lepingus, *codex alimentarius*'e komisjonis, maailma loomatervishoiu organisatsioonis ja rahvusvahelises taimkaitsekonventsioonis kasutatud mõisted.

ARTIKKEL 31

Eesmärgid

Sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete kohaldamise valdkonna eesmärgid on järgmised:

- a) lihtsustada lepinguosaliste piirkondadevahelist ja piirkondlikku kaubandust, kaitstes samal ajal inimeste, loomade ja taimede elu ja tervist kooskõlas WTO sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete rakendamise lepinguga;
- b) lahendada sanitaar- ja fütosanitaarmeetmetest tulenevaid probleeme, mis on seotud kokkulepitud prioriteetsete sektorite ja toodetega, võttes seejuures nõuetekohaselt arvesse piirkondlikku integratsiooni;
- c) määrata kindlaks menetlused ja tingimused, millega lihtsustatakse sanitaar- ja fütosanitaarvaldkonna koostööd;
- d) tagada lepinguosaliste vahelise ja nende riigisisese kaubanduse suhtes kohaldatavate sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete läbipaistvus;
- e) edendada meetmete piirkonnasisest ühtlustamist rahvusvaheliste standarditega vastavalt WTO sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete rakendamise lepingule ning arendada Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide asjakohast poliitikat, õiguslikku, regulatiivset ja institutsioonilist raamistikku;
- f) toetada Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide aktiivset osalemist *codex alimentarius*'e komisjonis, maailma loomatervishoiu organisatsioonis ja 6. detsembril 1951 Roomas alla kirjutatud rahvusvahelise taimekaitsekonventsiooniga seotud tegevuses;

- g) edendada Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide ning ELi institutsioonide ja laborite vahelisi konsultatsioone ja vahetusprogramme;
- h) lihtsustada suutlikkuse suurendamist piirkondlike ja riiklike standardite loomiseks ja rakendamiseks vastavalt rahvusvahelistele nõuetele, et hõlbustada piirkondlikku integratsiooni;
- i) arendada ja suurendada Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide suutlikkust rakendada sanitaar- ja fütosanitaarmeetmeid ning teostada nende üle järelvalvet kooskõlas V osa VI jaotisega ning
- j) edendada tehnosiiret.

ARTIKKEL 32

Õigused ja kohustused

1. Lepinguosalised kinnitavad veel kord oma õigusi ja kohustusi, mis tulenevad käesoleva jaotisega seotud rahvusvahelistest lepingutest ja kokkulepetest, mille osalised nad on.
2. Iga lepinguosaline:
 - a) omab suveräänset õigust rakendada sanitaar- ja fütosanitaarmeetmeid tingimusel, et need meetmed on kooskõlas WTO sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete rakendamise lepingu sätetega;

- b) konsulteerib teise lepinguosalisega enne mis tahes uute sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete rakendamist, kasutades selleks WTO sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete rakendamise lepinguga ette nähtud teavitamisvahendeid või tehes seda vajaduse korral lepinguosaliste kontaktpunktide kaudu;
- c) aitab teisel lepinguosalisel koguda teadlike otsuste tegemiseks vajalikku teavet;
- d) propageerib Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide ning ELi institutsioonide ja laborite vahelisi sidemeid, ühisprojekte ning teadus- ja arendustegevust.

ARTIKKEL 33

Meetmete teaduslikud põhjendused

Käesoleva jaotise sätete kohaselt tagavad lepinguosalisel, et mis tahes sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete võtmine või muutmine nende territooriumil tugineb teaduslikele põhjendustele ja on kooskõlas WTO sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete rakendamise lepinguga.

ARTIKKEL 34

Ühtlustamine

1. Lepinguosaliste eesmärk on saavutada oma sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete kehtestamist, sealhulgas kontrolli-, katse- ja sertifitseerimismenetlusi käsitlevate vastavate eeskirjade ja menetluste ühtlustamine kooskõlas WTO sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete rakendamise lepinguga.

2. Kõrgemate ametnike komitee koostab juhendi nimetatud ühtlustamisprotsessi toetamiseks ja järelvalveks.

ARTIKKEL 35

Võrdväarsus

Lepinguosalised kohaldavad võrdväarsuse põhimõtet kooskõlas WTO sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete rakendamise lepinguga. Sel eesmärgil tagab kumbi lepinguosaline teisele lepinguosalisele taotluse korral mõistlikkuse piires juurdepääsu oma kontrolli-, katse- ja muudele asjakohastele menetlustele.

ARTIKKEL 36

Tsoonideks ja piirkondadeks jagamine

Lepinguosalised tunnustavad kindlaksmääratud kahjuri- või taudivabu alasid või vähese kahjuri- või taudilevikuga alasid juhtumipõhiselt taimsete ja loomsete toodete võimaliku allikana, võttes arvesse WTO sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete rakendamise lepingu artiklit 6.

ARTIKKEL 37

Teatamine, teabenõuded ja läbipaistvus

1. Lepinguosalised järgivad sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete kohaldamisel läbipaistvuse põhimõtet kooskõlas WTO sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete rakendamise lepinguga.
2. Lepinguosalised tunnistavad tõhusate konsulteerimis-, teatamis- ja teabevahetusmehhanismide olulisust sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete kohaldamisel WTO sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete rakendamise lepingu kohaselt.
3. Importiv lepinguosaline teatab eksportivale lepinguosalisele kõikidest impordiga seotud sanitaar- ja fütosanitaarnõuete muudatustest, mis võivad mõjutada käesoleva osa kohaldamisalasse kuuluvat kaubandust. Lepinguosalised kohustuvad looma mehhanismid sellise teabe vahetamiseks.

ARTIKKEL 38

Vastavushindamine

Selleks et tagada sanitaar- ja fütosanitaarnormide järgmine, lepivad lepinguosalisel kokku vastavushindamise menetlused.

ARTIKKEL 39

Teabevahetus ja kaubandustingimuste läbipaistvus

Käesoleva jaotise kohane lepinguosaliste koostöö hõlmab järgmist:

- a) teabe jagamine ja konsulteerimine seoses sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete muudatustega, mis võivad mõjutada ühe või teise lepinguosalise jaoks olulisi eksporttooteid;
- b) konkreetse taotluse alusel teabe jagamine lepinguosaliste kaubandussuhteid mõjutavates muudes valdkondades, sealhulgas kiirhoiatused, teaduslikud arvamused ja olulised sündmused;
- c) eelnev teavitamine, et tagada Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide teavitamine uutest sanitaar- ja fütosanitaarmeetmetest, mis võivad mõjutada Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide eksporti ELi; kõnealune süsteem põhineb WTO lepingute alusel kehtivatel mehhanismidel, eelkõige WTO sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete rakendamise lepingu artiklil 7;
- d) läbipaistvuse edendamine seoses proovivõttudega, analüüsidega ning mõlema lepinguosalise territooriumilt pärit sööda ja toidu ametlikele kontrollidele järgnevate meetmetega.

ARTIKKEL 40

Pädevad asutused

1. Lepinguosaliste sanitaar- ja fütosanitaarmeetmetega tegelevad asutused on Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide ja ELi pädevad asutused, kes vastutavad käesolevas osas osutatud meetmete rakendamise eest.
2. Lõikes 1 osutatud pädevad asutused täidavad neile WTO sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete rakendamise lepinguga pandud ülesandeid.
3. Lepinguosalised edastavad üksteisele andmed oma lõikes 1 osutatud pädevate asutuste ning neis andmetes tehtavate muudatuste kohta.

V JAOTIS

STANDARDID, TEHNILISED NORMID JA VASTAVUSHINDAMINE

ARTIKKEL 41

Kohaldamisala ja mõisted

1. Käesoleva jaotise sätteid kohaldatakse WTO tehniliste kaubandustökete lepingus (edaspidi „tehniliste kaubandustökete leping“) kindlaks määratud tehniliste normide, standardite ja vastavushindamismenetluste koostamise, vastuvõtmise ja kohaldamise suhtes.
2. Käesolevas jaotises kasutatakse tehniliste kaubandustökete lepingu mõisteid.

ARTIKKEL 42

Õigused ja kohustused

1. Lepinguosalised kinnitavad veel kord neil tehniliste kaubandustökete lepingu alusel olevaid õigusi ja kohustusi, võttes samal ajal arvesse õigusi ja kohustusi, mis tulenevad muudest rahvusvahelistest kokkulepetest, mille osalised Ida-Aafrika Ühenduse partnerriik või partnerriigid ja EL on, pidades sealhulgas eelkõige silmas keskkonna ja elurikkuse kaitset käsitlevaid kokkuleppeid.

2. Kooskõlas tehniliste kaubandustõkete lepingu sätetega tagavad lepinguosalised, et tehnilisi norme ei koostata, võeta vastu ega kohaldata eesmärgiga luua tarbetuid takistusi lepinguosaliste vahelises kaubanduses.

ARTIKKEL 43

Vastastikuse tunnustamise lepingud

Lepinguosalised võivad pidada läbirääkimisi vastastikuse tunnustamise lepingute sõlmimise üle vastastikust majandushuvi pakkuvates valdkondades.

ARTIKKEL 44

Läbipaistvus ja teatamine

1. Lepinguosalised kinnitavad veel kord oma kohustusi seoses tehnilistest normidest, standarditest ja vastavushindamismenetlustest teatamise ning neid käsitleva teabe vahetamisega kooskõlas tehniliste kaubandustõkete lepinguga.
2. Lepinguosalised vahetavad teabepunktide kaudu kiirhoiatusi, teaduslikke arvamusi, teateid sündmuste kohta ja muud teavet, mis võib olla nende kaubandussuhete seisukohalt oluline.
3. Lepinguosalised võivad teha koostööd teabepunktide ning ühiste andmebaaside loomisel ja käitamisel.

ARTIKKEL 45

Ühtlustamine

Lepinguosalised püüavad ühtlustada oma standardeid, tehnilisi norme ja vastavushindamismenetlusi.

ARTIKKEL 46

Vastavushindamine

1. Lepinguosalised kinnitavad veel kord oma tehniliste kaubandustõkete lepingu kohaseid kohustusi seoses vastavushindamisega.
2. Võttes arvesse oma tehniliste normide, standardite ja vastavushindamisraamistiku ühtlustamise ulatust, võivad lepinguosalised kaaluda läbirääkimiste pidamist vastavushindamismenetluste vastastikuse tunnustamise lepingute sõlmimiseks.

ARTIKKEL 47

Tehnilised reguleerivad asutused

1. Käesolevas jaotises osutatud meetmete rakendamise eest vastutavad Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide pädevad asutused on Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide reguleerivad asutused, kellel on volitused ja pädevus standardimise, metroloogia, akrediteerimise ja vastavushindamise tagamiseks või järelevalveks.
2. ELis vastutab käesoleva jaotise rakendamise eest Euroopa Komisjon.
3. Ida-Aafrika Ühenduse partnerriik või partnerriigid teatab või teatavad kooskõlas käesoleva lepinguga ELile oma vastavad tehnilised reguleerivad asutused.

VI JAOTIS

KAUBANDUSE KAITSEMEETMED

ARTIKKEL 48

Dumpinguvastased meetmed ja tasakaalustusmeetmed

1. Kui käesolevast artiklist ei tulene teisiti, ei takista miski käesolevas lepingus ELil või Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigil või partnerriikidel kas iseseisvalt või ühiselt vastu võtmast dumpinguvastaseid meetmeid ja tasakaalustusmeetmeid kooskõlas WTO asjaomaste lepingutega. Käesoleva artikli kohaldamisel määratakse päritolu kindlaks vastavalt lepinguosaliste mittesooduspäritolureeglitele.
2. Enne ühe või teise lepinguosalise poolt imporditud toodetele lõplike dumpinguvastaste ja tasakaalustavate tollimaksude kehtestamist kaaluvad lepinguosalisel võimalust kasutada WTO asjakohastes lepingutes sätestatud konstruktiivseid abinõusid.
3. Kui üks või teine lepinguosaline on kehtestanud dumpinguvastase meetme või tasakaalustusmeetme, tegeleb kohtuliku kontrolliga üksainus instants, sealhulgas apellatsioonimenetluses.
4. Kui dumpinguvastaseid meetmeid või tasakaalustusmeetmeid saab kehtestada nii piirkondlikul kui ka riiklikul tasandil (olevalt olukorrast), tagavad lepinguosalisel, et piirkondlikud ja riiklikud asutused ei kohalda neid meetmeid sama toote suhtes üheaegselt.

5. Importiv lepinguosaline teavitab eksportivat lepinguosalist nõuetekohaselt dokumenteeritud kaebuse saamisest enne iga uurimise alustamist.
6. Käesolevat artiklit kohaldatakse kõikide pärast käesoleva lepingu jõustumist algatatavate uurimiste puhul.
7. Vaidluste lahendamist reguleerivad WTO eeskirjad kehtivad kõigi dumpinguvastaste või tasakaalustusmeetmetega seotud vaidluste suhtes.

ARTIKKEL 49

Mitnepoolsed kaitsemeetmed

1. Kui käesolevast artiklist ei tulene teisiti, ei takista miski käesolevas lepingus Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigil või partnerriikidel ja ELil võtta meetmeid kooskõlas GATT 1994 XIX artikliga, WTO kaitsemeetmete lepinguga ja WTO põllumajanduslepingu artikliga 5. Käesoleva artikli kohaldamisel määratakse päritolu kindlaks vastavalt lepinguosaliste mittesooduspäritolureeglitele.
2. Olenemata käesoleva artikli lõikest 1 ning võttes arvesse käesoleva lepingu üldisi arengueesmärke ja Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide majanduse väiksust, ei kohalda EL Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigist või partnerriikidest pärit impordi suhtes ühtegi GATT 1994 artikli XIX, WTO kaitsemeetmete lepingu ega WTO põllumajanduslepingu artikli 5 kohast meetet.

3. Lõiget 2 kohaldatakse viie (5) aasta jooksul alates käesoleva lepingu jõustumise kuupäevast. Hiljemalt sada kaksikümmend (120) päeva enne selle perioodi lõppemist vaatab majanduspartnerluslepingu nõukogu lõike 2 toimimise Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide arenguvajadusi silmas pidades läbi, et otsustada, kas nende rakendamisaega pikendada.

4. Lõike 1 suhtes kohaldatakse WTO vaidluste lahendamist reguleerivate eeskirjade ja protseduuride käsitusleppe sätteid.

ARTIKKEL 50

Kahepoolsed kaitsemeetmed

1. Pärast muude lahendusvõimaluste uurimist võib lepinguosaline käesolevas artiklis sätestatud tingimustel ja korras rakendada lühiajalise kestusega kaitsemeetmeid, mis erinevad artiklitest 10 ja 11.

2. Lõikes 1 nimetatud kaitsemeetmeid võib rakendada, kui ühe lepinguosalise territooriumilt pärit toodet imporditakse teise lepinguosalise territooriumile sellistes suurenenud kogustes ja sellistel tingimustel, et see tekitab või ähvardab tekitada:

a) märgatavat kahju samasuguste või otseselt konkureerivate toodete omamaisele tootmisharule importiva lepinguosalise territooriumil;

b) häireid teatavas majandusharus, eeskätt juhul, kui häired põhjustavad suuri sotsiaalprobleeme või raskusi, mille tagajärjel importiva lepinguosalise majandusolukord võib oluliselt halveneda, või

c) häireid samasuguste või otseselt konkureerivate põllumajandustoodete¹ turgudel või nende turgude reguleerimismehhanismide häireid.

3. Käesolevas artiklis nimetatud kaitsemeetmed ei ületa lõikes 2 ja lõike 5 punktis b määratletud märgatava kahju või häirete kõrvaldamiseks või vältimiseks vajalikku määra. Importiva lepinguosalise kaitsemeetmed võivad seisneda üksnes ühes või mitmes järgmises meetmes:

a) asjaomase toote käesolevas lepingus ettenähtud tollimaksumäära täiendava vähendamise peatamine;

b) asjaomase toote tollimaksu suurendamine määrani, mis ei ületa WTO teistele liikmetele kohaldatavat määra, ning

c) asjaomase toote suhtes tariifikvootide kehtestamine.

4. Ilma et see piiraks lõigete 1–3 kohaldamist, võib EL juhul, kui Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigist või partnerriikidest pärit toodet imporditakse sellistes suurenenud kogustes ja sellistel tingimustel, et see tekitab või ähvardab tekitada ühes või mitmes ELi äärepoolseimas piirkonnas lõikes 2 nimetatud olukorra, võtta asjaomases piirkonnas või piirkondades järelevalve- või kaitsemeetmeid lõigetes 6–9 sätestatud korras.

¹ Käesoleva artikli kohaldamisel käsitatakse põllumajandustoodetena neid põllumajandustooteid, mis on hõlmatud WTO põllumajanduslepingu I lisaga.

5. a) Ilma et see piiraks lõigete 1–3 kohaldamist, võib või võivad Ida-Aafrika Ühenduse partnerriik või partnerriigid juhul, kui EList pärit toodet imporditakse sellistes suurenenud kogustes ja sellistel tingimustel, et see tekitab või ähvardab tekitada Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigis või partnerriikides lõikes 2 nimetatud olukorra, võtta oma territooriumil järelevalve- või kaitsemeetmeid lõigetes 6–9 sätestatud korras.
- b) Ida-Aafrika Ühenduse partnerriik või partnerriigid võib või võivad võtta kaitsemeetmeid lõigetes 6–9 sätestatud korras juhul, kui EList pärit toodet imporditakse tollimaksude vähendamise tõttu tema või nende territooriumile sellistes suurenenud kogustes ja sellistel tingimustel, et see tekitab või ähvardab tekitada häireid sarnaseid või otseselt konkureerivaid tooteid tootvas noores tootmisharus. Seda sätet kohaldatakse ainult kümne (10) aasta jooksul alates käesoleva lepingu jõustumisest. Majanduspartnerluslepingu nõukogu võib seda ajavahemikku pikendada maksimaalselt viie (5) aasta võrra.
6. a) Käesolevas artiklis nimetatud kaitsemeetmeid säilitatakse ainult nii kaua, kui on vajalik lõigetes 2, 4 ja 5 määratletud märgatava kahju või häirete vältimiseks või kõrvaldamiseks.
- b) Käesolevas artiklis nimetatud kaitsemeetmeid ei kohaldata kauem kui kaks (2) aastat. Kui kaitsemeetmete kohaldamist õigustavad asjaolud kestavad edasi, võib nende meetmete rakendamisaega pikendada veel kuni kahe (2) aasta võrra. Kui Ida-Aafrika Ühenduse partnerriik või partnerriigid kohaldab või kohaldavad kaitsemeetmeid või kui EL kohaldab kaitsemeetmeid ühe või mitme äärepoolseima piirkonna territooriumil, võib seda meetmeid siiski kohaldada kuni neli (4) aastat, ja kui kaitsemeetmete rakendamist nõudvad asjaolud kestavad, võib selle rakendamisaega pikendada veel nelja (4) aasta võrra.

- c) Käesolevas artiklis nimetatud kaitsemeetmed, mida rakendatakse kauem kui üks (1) aasta, peavad sisaldama sätteid, mis viivad meetmete järkjärgulise kaotamiseni hiljemalt määratud tähtaja lõpuks.
- d) Käesolevas artiklis nimetatud kaitsemeetmeid ei kohaldata selliste toodete impordi suhtes, mille suhtes on varem sellist meetet kohaldatud, vähemalt ühe (1) aasta jooksul pärast nimetatud meetme kohaldamise lõppu.

7. Lõigete 1 kuni 6 rakendamisel kohaldatakse järgmisi sätteid:

- a) kui lepinguosaline leiab, et esineb üks lõikes 2, 4 või 5 nimetatud olukord, suunab ta küsimuse viivitamata kõrgemate ametnike komiteele uurimiseks;
- b) kõrgemate ametnike komitee võib anda ilmnunud asjaolude kõrvaldamiseks vajalikke soovitusi; kui kõrgemate ametnike komitee ei ole andnud soovitusi olukorra parandamiseks või kui kolmekümne (30) päeva jooksul pärast küsimuse edastamist kõrgemate ametnike komiteele ei ole leitud muud rahuldavat lahendust, võib importiv lepinguosaline võtta asjakohaseid meetmeid olukorra parandamiseks käesolevas artiklis sätestatud korras;
- c) enne käesolevas artiklis sätestatud meetmete rakendamist või käesoleva artikli lõike 8 kohaldamisealasse kuuluvatel juhtudel peab või peavad Ida-Aafrika Ühenduse partnerriik või partnerriigid esitama kõrgemate ametnike komiteele niipea kui võimalik kogu asjakohase teabe, mis on vajalik olukorra põhjalikuks uurimiseks, et leida asjaomaseid lepinguosalisi rahuldavat lahendust;

- d) käesoleva artikli kohaste kaitsemeetmete valimisel tuleb eelistada käesoleva lepingu toimimist kõige vähem häirivaid meetmeid;
- e) kõigist käesoleva artikli kohaselt võetud kaitsemeetmetest teatatakse viivitamata kirjalikult kõrgemate ametnike komiteele, kus neid korrapäraselt arutatakse, eelkõige selleks, et koostada ajakava nende kaotamiseks niipea, kui asjaolud seda võimaldavad.
8. Kui erakorraliste asjaolude tõttu on vaja tegutseda kohe, võib asjaomane importiv lepinguosaline ajutiselt rakendada lõikes 3, 4 või 5 sätestatud meetmeid ilma lõike 7 nõudeid täitmata. Selliseid meetmeid võib kohaldada kõige rohkem saja kaheksakümne (180) päeva jooksul, kui meetmeid võtab EL, ja kahesaja (200) päeva jooksul, kui meetmeid võtab või võtavad Ida-Aafrika Ühenduse partnerriik või partnerriigid või kui EL võtab meetmeid vaid ühe või mitme oma äärepoolseima piirkonna puhul. Iga sellise ajutise meetme kestus tuleb lugeda esialgse rakendamisaaja hulka või lõikes 6 nimetatud mis tahes pikendamise hulka. Selliste ajutiste meetmete rakendamisel tuleb arvestada kõikide asjaomaste lepinguosaliste huve, sealhulgas nende arengutaset. Asjaomane importiv lepinguosaline teavitab teist lepinguosalist ning esitab küsimuse viivitamata kõrgemate ametnike komiteele uurimiseks.
9. Kui importiv lepinguosaline kohaldab toote impordi suhtes haldusmenetlust, mille eesmärk on esitada kiiresti käesolevas artiklis nimetatud probleeme tekitada võivate kaubandusvoogude suundumusi käsitlev teave, teavitab ta viivitamata kõrgemate ametnike komiteed.
10. WTO lepingule ei saa tugineda, et takistada lepinguosalisel võtta käesoleva artikli kohaseid kaitsemeetmeid.

III OSA

KALANDUS

I JAOTIS

ÜLDSÄTTED

ARTIKKEL 51

Kohaldamisala ja põhimõtted

1. Kalakaubanduse ja kalanduse arendamise alane koostöö hõlmab mere- ja siseveekalapüüki ning vesiviljelust.
2. Lepinguosalised tunnistavad, et kalandus on Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide jaoks oluline majandusressurss, mis annab suure panuse Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide majandusse ning võib tulevikus oluliselt kaasa aidata majanduse arengule ja vaesuse vähendamisele piirkonnas. Samuti on see oluline toidu ja välisvaluuta allikas.
3. Lepinguosalised tunnistavad ka seda, et kalavarud pakuvad märkimisväärset huvi nii ELile kui ka Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigile või partnerriikidele, ning nõustuvad tegema kalandussektori kestliku arengu ja juhtimise nimel mõlema huve teenivat koostööd, võttes arvesse majanduslikku, keskkonnaalast ja sotsiaalset mõju.

4. Lepinguosalised on ühel meelel, et lisaväärtusega tegevuse soodustamine kalandussektoris on sobilik strateegia selle sektori majanduskasvu toetamiseks ja selle poolt Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide majandusse antava panuse suurendamiseks, võttes samal ajal arvesse sektori pikaajalist kestlikkust.

ARTIKKEL 52

Koostööpõhimõtted

1. Kalanduse valdkonnas tehtava koostöö põhimõtted on järgmised:
 - a) toetada piirkondliku integratsiooni arendamist ja tugevdamist;
 - b) säilitada Cotonou lepingu ja selle jätkulepingu õigustikku;
 - c) võimaldada eri- ja diferentseeritud kohtlemist;
 - d) kasutada ressursside hindamisel ja majandamisel parimat kättesaadavat teaduslikku teavet;
 - e) luua Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigis või partnerriikides avalduva majandusliku, sotsiaalse ja keskkonnamõju seire süsteem;

- f) tagada kooskõla kohaldatavate riiklike õigusaktide ja asjakohaste rahvusvaheliste dokumentidega, sealhulgas 10. detsembril 1982 Montego Bays sõlmitud Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni 1982. aasta mereõiguse konventsiooni (UNCLOS) ning piirkondlike ja allpiirkondlike kokkulepetega;
- g) tagada rannalähedane või elatise teenimiseks toimuv kalapüük ja see, et sellega seotud vajadusi loetakse prioriteetseks.
2. Investeeringute ja suutlikkuse suurendamise ning turulepääsu parandamisega peaks kõnealustest juhtpõhimõtetest olema abi, et arendada siseveekogude ja mere elusressursse säästvalt ja vastutustundlikult ning optimeerida kasu, mida saavad asjaomasest sektorist praegused ja tulevased põlvkonnad.
3. Lepinguosalised teevad koostööd, et tagada rahaline ja muu toetus Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide töötlemisettevõtete konkurentsivõime ja tootmisvõimsuse suurendamiseks, kalandussektori mitmekesistamiseks ning sadamarajatiste arendamiseks ja täiustamiseks.
4. Konkreetsed koostöövaldkonnad on kindlaks määratud V osa IV jaotises.

II JAOTIS

MEREKALANDUS

ARTIKKEL 53

Kohaldamisala ja eesmärgid

1. Käesoleva jaotise sätteid kohaldatakse merekalanduse kasutamise, kaitse ja majandamise suhtes, et optimeerida investeeringute ja suutlikkuse suurendamise ning turulepääsu parandamise kaudu kasu, mida Ida-Aafrika Ühenduse partnerriik või partnerriigid kalandusest saavad.
2. Lepinguosaliste käesoleva jaotise kohase koostöö eesmärgid on:
 - a) edendada kalanduse kestlikku arengut ja majandamist;
 - b) süvendada koostööd, et tagada kalavarude säästev kasutamine ja majandamine kui piirkondliku lõimumise kindel alus, võttes arvesse rannikuäärse või rannikuäärsete Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide ühiseid piirialade kalade ja siirdekalade liike ning asjaolu, et ükski Ida-Aafrika Ühenduse partnerriik ei suuda üksi varude jätkusuutlikkust tagada;
 - c) tagada kalandussektorist saadava kasu võrdsem jaotamine;
 - d) tagada ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügi vastu võitlemiseks vajalik tõhus järelevalve, kontroll ja seire;

- e) edendada lepinguosaliste vastastikust sotsiaalset ja majanduslikku kasu silmas pidades mere elusressursside tõhusat kasutamist, kaitsmist ja majandamist majandusvööndites ning rahvusvaheliste dokumentide, sealhulgas Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni mereõiguse konventsiooni alusel Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide jurisdiktsiooni alla kuuluvates vetes;
- f) edendada ja arendada headest tavadest lähtudes piirkondlikku ja rahvusvahelist kaubandust;
- g) luua soodne keskkond, sealhulgas taristu ja suutlikkus, et Ida-Aafrika Ühenduse partnerriik või partnerriigid suudaksid nii tööstusliku kui ka väiksemahulise kalapüügi puhul järgida rangeid turunõudeid;
- h) toetada riiklikku ja piirkondlikku poliitikat, mille eesmärk on suurendada kalandussektori tootlikkust ja konkurentsivõimet;
- i) luua sidemeid muude majandusharudega.

ARTIKKEL 54

Kalavarude majandamise ja kaitsega seotud küsimused

1. Säätva püügi mahu, püügivõimsuse ja muude majandamisstrateegiate kindlaksmääramisel kohaldatakse ettevaatuspõhimõtet, et vältida või neutraliseerida soovimatuid tagajärgi, nagu liigne püügivõimsus ja ülepuük, ning soovimatut mõju ökosüsteemidele ja rannalähedasele kalapüügile.

2. Iga Ida-Aafrika Ühenduse partnerriik võib võtta kohaseid meetmeid, sealhulgas kehtestada hooajalisi ja püügivahenditega seotud piiranguid, et kaitsta oma territoriaalvesi ning tagada rannalähedase kalapüügi kestlikkus.
3. Lepinguosalised edendavad asjaomaste Ida-Aafrika Ühenduse partnerriikide liitumist India Ookeani Tuunikomisjoni ja teiste asjaomaste kalandusorganisatsioonidega. Ida-Aafrika Ühenduse partnerriik või partnerriigid ja EL kooskõlastavad oma tegevuse, et tagada kõikide kalaliikide – sealhulgas tuuni ja selle lähiliikide – varude majandamine ja kaitse ning soodustada asjakohaseid teadusuuringuid.
4. Kui pädeval riiklikul korraldusasutusel ei ole piisavalt teaduslikke tõendeid säästva püügi piirnormide ja sihttasemete kindlaksmääramiseks Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide majandusvõondis, toetavad lepinguosalised pädeva riikliku asutuse ja India Ookeani Tuunikomisjoni ning asjakohastel juhtudel teiste piirkondlike kalandusorganisatsioonidega nõu pidades selliseid teaduslikke analüüse.
5. Lepinguosalised lepivad kokku, et kui püügivõimsuse kasvu tulemusel ületavad püügitasemed pädeva riikliku asutuse kehtestatud kestlikku sihttasest, võtavad nad asjakohaseid meetmeid.
6. Piirialade kalade ja siirdekalade varude kaitsmiseks ja majandamiseks tagavad EL ning Ida-Aafrika Ühenduse partnerriik või partnerriigid, et nende lipu all sõitvad laevad vastavad asjakohastele riiklikele, piirkondlikele ja allpiirkondlikele kalanduse juhtimise meetmetele ning asjaomastele riiklikele õigusnormidele.

ARTIKKEL 55

Laevade haldamine ja püügijärgse tegevuse kord

1. Järgitakse India Ookeani Tuunikomisjoni ning teiste asjakohaste piirkondlike kalandusorganisatsioonide kehtestatud laevade haldamise ja püügijärgse tegevuse korda. Ida-Aafrika Ühenduse partnerriik või partnerriigid ja EL kehtestavad Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide vetes kalastavate ELi kalalaevade seire, kontrolli ja järelevalve miinimumtingimused, mis peavad hõlmama järgmist:
 - a) Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigis või partnerriikides käivitatakse laevaseiresüsteem ning kui Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigil või partnerriikidel laevaseiresüsteem puudub, aitab EL tal või neil käivitada ühilduva laevaseiresüsteemi;
 - b) lisaks kohustuslikule ühilduvale laevaseiresüsteemile arendab või arendavad rannikuäärne või rannikuäärsed Ida-Aafrika Ühenduse partnerriik või partnerriigid koostöös ELiga muid tõhusa seire, kontrolli ja järelevalve tagamise mehhanisme ning EL toetab Ida-Aafrika Ühenduse partnerriiki või partnerriike sellise kokkulepitud süsteemi loomisel ja rakendamisel;
 - c) ELil ja Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigil või partnerriikidel on õigus saata nii riigisisestesse kui ka rahvusvahelistesse vetesse vaatlejaid; vaatlejate kasutamise kord peab olema selgelt sätestatud; vaatlejate tasu maksavad riikide valitsused, kuid kõik pardal viibimisega seotud kulud katab laeva omanik; EL pakub toetust vaatlejate koolituskulude tasumisel;
 - d) luuakse ühised püügiaruandluse süsteemid, mida kasutatakse kogu piirkonnas, ja kehtestatakse aruandluse miinimumnõuded;

- e) kõik mõnes Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigis saaki maha või ümber laadivad laevad teevad seda sadamates või eelsadamates. Ümberlaadimine merel ei ole lubatud, välja arvatud asjakohase piirkondlike kalavarude majandamise organisatsiooni kehtestatud eritingimustel; lepinguosalisel teevad koostööd Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide sadamate maha- ja ümberlaadimistaristu arendamiseks ja moderniseerimiseks (mis hõlmab ka kalatoodete väljatöötamist);
- f) aruandlus tagasiheite kohta on kohustuslik; vastavalt India Ookeani Tuunikomisjoni ja asjaomaste piirkondlike kalandusorganisatsioonide põhimõtetele tuleks eelistada valikulise püügi meetodite kasutamist, mille abil on võimalik tagasiheidet vältida; kaaspüük tuuakse võimaluste piires kaldale.
2. Lepinguosalised lepivad kokku, et nad teevad koostööd Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide kodanikele suunatud riiklike või piirkondlike koolitusprogrammide väljatöötamisel ja rakendamisel, et hõlbustada kodanike tõhusat osalemist kalanduses. Kui EL on sõlminud kahepoolse kalanduskokkuleppe, soodustatakse Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide kodanike värbamist. ELi laevadele värvatud meremeeste suhtes kohaldatakse täiel määral Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni (ILO) tööalaste aluspõhimõtete ja põhiõiguste deklaratsiooni.
3. Lepinguosalised teevad kooskõlastatud jõupingutusi, et parandada ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügi vältimise, ärahoidmise ja lõpetamise võimalusi, ning võtavad selleks vajalikke meetmeid. Pädevad asutused peaksid ebaseadusliku, reguleerimata ja teatamata jäetud kalapüügiga tegelevad kalalaevad konfiskeerima ja nende omanikud vastutusele võtma. Sellistel laevadel ei tohiks lubada asjaomaste Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide vetes rohkem kala püüda, kui neil ei ole lipuriigi ega Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide ega asjakohasel juhul vastava piirkondlike kalavarude majandamise organisatsiooni eelnevat luba.

III JAOTIS

SISEVETEKALANDUS JA VESIVILJELUSE ARENDAMINE

ARTIKKEL 56

Kohaldamisala ja eesmärgid

1. Käesoleva jaotise sätteid kohaldatakse sisevetekalanduse, rannalähedase püügi ja vesiviljeluse arendamise suhtes Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigis või partnerriikides seoses suutlikkuse suurendamise, tehnosiirde, sanitaar- ja fütosanitaarnormide, investeeringute ja investeerimise rahastamisvahendite, keskkonnakaitse ning õigusliku ja reguleeriva raamistikuga.
2. Sisevetekalanduse ja vesiviljeluse arendamise alase koostöö eesmärk on edendada sisevete kalavarude säästvat kasutamist ja suurendada vesiviljelustoodangut, kaotada tarnepiirangud, parandada kala ja kalatoodete kvaliteeti, et see vastaks rahvusvahelistele sanitaar- ja fütosanitaarnormidele, parandada juurdepääsu ELi turule, kaotada piirkonnasisesed kaubandustõkked, meelitada asjaomasesse sektorisse kapitalivooge ja investeeringuid, suurendada suutlikkust ning parandada erainvestorite juurdepääsu rahalisele toetusele sisevetekalanduse ja vesiviljeluse arendamiseks.

IV OSA

PÕLLUMAJANDUS

ARTIKKEL 57

Kohaldamisala ja mõisted

1. Käesoleva osa sätteid kohaldatakse põllumajanduskultuuride ja loomakasvatuse, sealhulgas põllumajandustootmises kasutatavate putukate suhtes.
2. Käesolevas osas ja V osa II jaotises kasutatakse mõisteid järgmiselt:
 - a) „põllumajandus“ tähendab põllumajanduskultuure, loomakasvatust ja põllumajandustootmises kasutatavaid putukaid;
 - b) „põllumajandustooted“ tähendab tooteid, mis on hõlmatud WTO põllumajanduslepingu I lisaga;
 - c) „põllumajanduse rahastamine“ tähendab rahaliste vahendite eraldamist põllumajandustegevusele kogu väärtusahela ulatuses, sealhulgas sisendtarnete, põllumajandusteenuste, tootmise, ladustamise, levitamise ning toodete töötlemise ja turustamise jaoks;
 - d) „põllumajanduslikud sisendid“ tähendab kõiki aineid, materjale, vahendeid ja tööriistu, mida kasutatakse põllumajandustoodete tootmiseks ja käitlemiseks;

- e) „säästev põllumajandustehnoloogia“ tähendab tehnoloogiat, mille loomisel on eelkõige arvesse võetud selle keskkonna-, sotsiaalset ja majandusmõju;
- f) „toiduga ja toitumisalane kindlustatus“ tähendab, et kõigil inimestel on igal ajahetkel nii füüsiline kui ka majanduslik võimalus pääseda juurde ohutule, piisavale ja toitaineterikkale toidule, mida nad vajavad terveks ja täisväärtuslikuks eluks;
- g) „elatusvahenditega kindlustatus“ tähendab piisavat ja kestlikku sissetulekut ja vahendeid, mis kataksid põhivajadused õiglasel viisil (sh piisav toit, joogivesi, tervishoid, haridusvõimalused, eluruumid ning piisavalt aega ühiskonna- ja sotsiaalses elus osalemiseks);
- h) „looduskatastroof“ tähendab loodusõnnetuse, nt põua, maavärina, maalihke, vulkaanipurske, üleujutuse, kahjurite tegevuse või taudide tagajärge;
- i) „väikepõllumajandustootjad“ tähendab väheste vahenditega tootjaid, kelle omanduses olev maavaldus on väiksem kui kaks (2) hektarit ning kelle tegevuse maht on liiga väike, et meelitada ligi teenuseid, mida on vaja, et tootlikkust oluliselt suurendada ja turu võimalusi ära kasutada;
- j) käesoleva osa kontekstis hõlmab „kestlik areng“ majandusliku ja sotsiaalse arengu aluseks olevate loodusvarade kaitsmist ja haldamist nii, et need vastaks nii praeguse kui ka tulevaste põlvkondade vajadustele.

ARTIKKEL 58

Eesmärgid

1. Lepinguosalisel on ühel meelel, et käesoleva osa põhieesmärk on põllumajanduse säästev areng, mis hõlmab muu hulgas toidu ja elatusvahenditega kindlustatust, maaelu arengut ja vaesuse vähendamist Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigis või partnerriikides.
2. Käesoleval osal on järgmised eesmärgid:
 - a) toetada lepinguosaliste koostööd eesmärgiga luua jõukust ja parandada põllumajandusega tegelejate elukvaliteeti suurema tootmise, tootlikkuse ja turuosa kaudu;
 - b) parandada toiduga ja toitumisalast kindlustatust Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigis või partnerriikides, toetades lisaväärtuse loomist ning suurendades toodangut, kvaliteeti, ohutust, turuintegratsiooni, kaubandust, toidu kättesaadavust ja juurdepääsetavust;
 - c) toetada tasustatava töö pakkumist moderniseeritud põllumajandussektoris kogu väärtusahela ulatuses;
 - d) arendada välja nüüdisaegsed ja konkurentsivõimelised põllumajandusel põhinevad tööstusharud;
 - e) toetada loodus- ja kultuurivarade säästlikku kasutamist ja haldamist, töötades välja keskkonnasõbralikke ja kestlikke tehnoloogialahendusi, mis suurendaksid põllumajanduse tootlikkust;

- f) panustada konkurentsivõime suurendamisse, toetades turulepääsu eesmärgil lisaväärtuse loomist kogu tarneahelas;
- g) suurendada tootjate sissetulekut, arendades lisandväärtust omavate põllumajandustoodete turustamisvõimalusi;
- h) hõlbustada põllumajandussektori ja maamajanduse kohanemist, et toime tulla muutustega maailmamajanduses;
- i) rakendada ja parandada väikepõllumajandustootjate majanduslikku suutlikkust põllumajandustootjate organisatsioonide suutlikkuse suurendamise läbi;
- j) toetada paremini põllumajanduslike toorainete kaubandust ja turge, et suurendada välisvaluutatulu;
- k) parandada Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide taristut, et tõhustada põllumajandussisendite ja -toodete tootmist, tootlikkust, turustamist ja levitamist, pöörates erilist tähelepanu ladustamisele, liigitamisele, käitlemisele, pakendamisele ja transpordile.

ARTIKKEL 59

Üldpõhimõtted

1. Lepinguosalised tunnistavad põllumajanduse tähtsust Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide majandusele, kuna see on suurema osa Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide elanike jaoks põhiline elatusallikas, esmatähtis toiduga ja toitumisalase kindlustatuse tagamisel, omab suurt potentsiaali kasvu ja lisandväärtuse seisukohast ning kujutab enesest eksporditulu allikat.
2. Võttes arvesse põllumajanduse mitmetahulist rolli Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide majanduses, lepivad lepinguosalised kokku kasutada terviklikku lähenemisi põllumajandusele, et toetada kestlikku arengut.
3. Lepinguosalised lepivad kokku, et nad teevad koostööd kestliku kasvu toetamiseks põllumajandussektoris, võttes arvesse selle mitmetahulisust, samuti erinevusi Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide majandus-, sotsiaal- ja keskkonnategurites ning samuti arengustrateegiates.
4. Lepinguosalised tunnistavad, et põllumajandussektorite sügavam integratsioon kõikjal Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigis või partnerriikides aitaks kaasa piirkondadevaheliste turgude laienemisele ning suurendaks võimalusi investeringuteks ja erasektori arendamiseks.
5. Lepinguosalised tunnistavad, et muutuvatele turutingimustele reageerimise seisukohast on oluline pakkuda asjakohaseid vahendeid, et toetada põllumajandustootmise, lisaväärtuse loomise edendamise, põllumajandustoodetega kauplemise ja turu arendamise algatusi, ning näha ette asjakohane õiguslik raamistik. Lepinguosalised teevad sel eesmärgil koostööd, et meelitada Ida-Aafrika Ühenduse partnerriiki või partnerriikidesse vajalikke investeringuid.

6. Lepinguosalised on ühel meelel, et käesolevas osas käsitletud põllumajandusprioriteetid peavad olema selgelt seotud piirkondliku toiduga ja toitumisalase kindlustatuse ning vaesuse vähendamise poliitikaraamistikuga, et tagada piirkondliku arengukava ühtsus ja järgimine.

ARTIKKEL 60

Ulatuslik dialoog

1. Lepinguosalised algatavad Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide ja ELi vahel põllumajanduse ja maaelu arengu poliitikat käsitleva dialoogi (edaspidi „põllumajandusdialoog“) kõigil käesoleva osaga hõlmatud teemadel. Põllumajandusdialoogi raames jälgitakse käesoleva osa rakendamist ning luuakse teabevahetus- ja koostööfoorum, kus käsitletakse lepinguosaliste riiklikku põllumajanduspoliitikat ning eelkõige rolli, mis on põllumajandusel Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide põllumajandusettevõtjate sissetulekute, toiduga kindlustatuse, varade säästva kasutamise, maaelu arengu ja majanduskasvu allikana.
2. Põllumajandusdialoogi peetakse kõrgemate ametnike komitees.
3. Lepinguosalised määravad vastastikusel kokkuleppel kindlaks põllumajandusdialoogi töökorralduse ja tingimused.

ARTIKKEL 61

Piirkondlik integratsioon

Lepinguosalised tunnistavad, et Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide kõigi põllumajandussektorite integratsioon tõkete järkjärgulise kõrvaldamise, asjakohase õigus- ja institutsioonilise raamistiku loomise ning poliitiliste suundumuste ühtlustamise ja lähendamise kaudu aitab süvendada piirkondlikku integratsiooniprotsessi ning toetab seega piirkondlike turgude laienemist, mis omakorda suurendab võimalusi investeringuteks ja erasektori arenguks.

ARTIKKEL 62

Toetav poliitika

Lepinguosalised tunnistavad, et on oluline heaks kiita ja rakendada poliitikameetmeid ja institutsioonilisi reforme, mis võimaldavad ja hõlbustavad käesoleva peatüki eesmärkide saavutamist.

ARTIKKEL 63

Põllumajanduse kestlik areng

Lepinguosalised teevad koostööd põllumajanduse kestliku arengu eesmärgi saavutamiseks ja panevad erilist rõhku Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide maapiirkondade haavatava elanikkonna toetamisele, võttes arvesse muutusi üleilmsetes tootmis- ja kaubandusmuustrites, samuti tarbijate maitstes ja eelistustes.

ARTIKKEL 64

Toiduga ja toitumisalane kindlustatus

1. Lepinguosalised on ühel meelel, et käesoleva lepingu sätted annavad Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigile või partnerriikidele võimaluse võtta tõhusaid meetmeid, et saavutada toiduga ja toitumisalane kindlustatus ning põllumajanduse kestlik areng ja arendada piirkonnas välja põllumajanduse komertsturud, et tagada toidu ja toitainetega kindlustatus.
2. Lepinguosalised tagavad, et käesoleva osa kohaste meetmete eesmärk on suurendada toiduga ja toitumisalast kindlustatust ning vältida selliste meetmete võtmist, mis võiksid ohustada toiduga ja toitumisalase kindlustatuse saavutamist majapidamise, riigi või piirkondlikul tasandil.

ARTIKKEL 65

Väärtusahela haldamine

Lepinguosalised lepivad kokku koostada piirkondlik strateegia põllumajanduse tarnevõimekuse suurendamiseks, määrates kindlaks põllumajanduse suure väärtusega allsektorid, kus piirkonnal on konkurentsieelis, ning kasutada ära investeeringud, mis aitavad muuta suhtelised eelised konkurentsieelisteks.

ARTIKKEL 66

Varajase hoiatamise süsteemid

Lepinguosalised tunnistavad vajadust luua toidujulgeoleku valdkonna teabesüsteemid, sealhulgas riiklikud varajase hoiatamise süsteemid ning süsteemid haavatavuse hindamiseks ja järelevalveks, ning neid täiendada ja tõhustada, samuti rakendada suutlikkuse suurendamise meetmeid kooskõlas olemasolevate rahvusvaheliste ja piirkondlike mehhanismidega ning nende abil.

ARTIKKEL 67

Tehnoloogia

Lepinguosalised tunnistavad tänapäevase ja säästva põllumajandustehnoloogia tähtsust ning lepivad kokku, et nad arendavad ja propageerivad järgmiste tänapäevaste põllumajandustehnoloogialahenduste kasutamist:

- a) kestlik tehnoloogia niisutuseks ja kastmisveega väetamiseks;
- b) koekultuurid ja mikropaljundamine;
- c) seemneparandus;
- d) kunstlik seemendus;
- e) integreeritud taimekaitse;

- f) toodete pakendamine;
- g) saagi koristusjärgne käitlemine;
- h) akrediteeritud laborid;
- i) biotehnoloogia;
- j) riskihindamine ja -juhtimine.

ARTIKKEL 68

Riiklikud poliitikameetmed

1. Iga lepinguosaline tagab põllumajandustoodete kaubandusega seotud põllumajandustoetuste andmise läbipaistvuse. Sel eesmärgil esitab EL põllumajandusdialogi raames Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigile või partnerriikidele korrapäraselt aruandeid kõnealuste toetuste õigusliku aluse, vormi ja suuruse kohta. Sellist teavet käsitatakse esitatuna, kui lepinguosalisel on selle avaldanud või lasknud enda nimel avaldada üldsusele juurdepääsetaval veebisaidil.
2. EL ei anna pärast käesoleva lepingu jõustumise kuupäeva ekspordisubsiidiume kõigi Ida-Aafrika Ühenduse partnerriiki või partnerriikidesse eksporditavate põllumajandustoodete jaoks. Majanduspartnerluslepingu nõukogu vaatab selle keelu läbi neljakümne kaheksa (48) kuu möödudes.

3. Lisaks sellele vaatab kõrgemate ametnike komitee läbi küsimused, mis võivad tekkida seoses lepinguosaliste põllumajandustoodete laskmisega üksteise turgudele. Kooskõlas artikliga 107 võib komitee esitada majanduspartnerluslepingu nõukogule soovitusi.

ARTIKKEL 69

Põllumajandusliku tooraine tootmine ja turustamine

1. Lepinguosalised tunnistavad probleeme, millega Ida-Aafrika Ühenduse partnerriik või partnerriigid seisavad silmitsi välisvaluutatulu seisukohast ja mille tingib sõltuvus põllumajandusliku tooraine ekspordist, kuna sellise tooraine hinnavolatiilsus on suur ja kauplemistingimused üha halvemad.
2. Seetõttu lepivad lepinguosalisel kokku, et nad:
 - a) süvendavad avaliku ja erasektori partnerlust seoses investeeringutega põllumajandustoodete tootmisse, töötlemisse ja turustamisse;
 - b) teevad koostööd, et võimaldada pääsu nišiturgudele ja lihtsustada tootestandardite järgimist eesmärgiga vastata selliste turgude nõudmistele;
 - c) toetavad Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide põllumajandustootmise ja eksporttoodete valiku mitmekesistamist;
 - d) suurendavad tootjate sissetulekut, arendades turul võimalusi lisandväärtusega põllumajandustoodete turustamiseks.

ARTIKKEL 70

Kontroll

Lepinguosalised lepivad kokku, et majanduspartnerluslepingu nõukogu jälgib ja kontrollib seda, kuidas nad täidavad nende käesoleva lepingu kohaseid kohustusi. Majanduspartnerluslepingu nõukogu teeb reaalsel järelevalvet kohustuste täitmise läbipaistvuse tagamise kaudu ja pakub lepinguosalistele võimalust hinnata, kuidas on kohustused aidanud saavutada nende pikaajalist eesmärki luua põllumajandustoodetega kauplemise õiglane ja turule orienteeritud süsteem.

ARTIKKEL 71

Toiduainete netoimportijariigid

1. Lepinguosalised tunnistavad toiduainete netoimportijast või netoimportijatest Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide probleemidega tegelemise olulisust. Seepärast on käesoleva artikli eesmärk aidata toiduainete netoimportijariikidel välja töötada programmid toiduga kindlustatuse tagamiseks.
2. Lepinguosalised lepivad kokku järgmises:
 - a) kõrvaldada toidu tootmise, säilitamise ja jaotamise piirangud Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigis või partnerriikides;

- b) otsida toiduabi allikaid Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide ja muude Aafrika piirkondlike majandusühenduste hulgast;
- c) parandada toiduabi koordineerimist.
3. Lepinguosalised lepivad kokku säilitada toiduabi piisav tase, võttes arvesse toiduabi saajate huvisid, ning tagada, et lõikes 2 osutatud meetmed ei takista tahtmatult toiduabi osutamist kriisiolukordades.
4. Lepinguosalised tagavad, et toiduabi pakutakse täielikus kooskõlas meetmetega, mille eesmärk on vältida äritegevuse kahjustamist ja mis hõlmavad seda, et:
- a) tagatakse, et kõik toiduabitehingud lähtuvad vajadusest ning toiduabi osutatakse täieliku toetuse vormis ning
- b) toiduabitehinguid ei seota ei otseselt ega kaudselt põllumajandustoodete ega muude kaupade või teenuste kaubandusliku ekspordiga.

ARTIKKEL 72

Teatavate sektorite tähtsus

1. Lepinguosalised tunnistavad, et:
 - a) piisava toidu, puhta ja ohutu joogivee, tervishoiu, haridusvõimaluste, eluaseme, ühiskonnaelus osalemise ja sotsiaalse integratsiooni võimaldamine on oluline maapiirkondade elanike elatusvahenditega kindlustamisel;
 - b) põllumajandustaristu, sealhulgas tootmise, töötlemise, turustamise ja jaotamise arendamine mängib olulist rolli Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide maapiirkondade sotsiaalmajanduslikus arengus ja piirkondlikus integratsioonis;
 - c) tehnilised tugiteenused, nt põllumajandusuuringud, teabe- ja nõustamisteenused ning koolitus on põllumajanduse tootlikkuse suurendamiseks olulised;
 - d) põllumajanduse rahastamise lihtsustamine on oluline vahend Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide põllumajandussektori ümberkujundamisel, kuna rahastust on vaja põllumajandustehnoloogia arendamiseks, põllumajanduskrediidi ja -kindlustuse pakkumiseks, taristu väljaarendamiseks, turgude jaoks ja põllumajandusettevõtjate koolitamiseks;
 - e) maaelu säästev areng on oluline Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide maapiirkondade elanike elukvaliteedi parandamiseks.

2. Lepinguosalisid lepivad kokku, et nad teevad koostööd elatusvahenditega kindlustatuse, põllumajandustaristu, tehniliste tugiteenuste, põllumajanduse rahastamise ja maaelu arengu valdkonnas, nagu on ette nähtud V osa II jaotises.

ARTIKKEL 73

Teabevahetus ja konsulteerimine

1. Lepinguosalisid lepivad kokku, et nad vahetavad kogemusi ja teavet heade tavade vallas ning konsulteerivad üksteisega kõigis küsimustes, mis puudutavad käesoleva osa eesmärkide täitmist.
2. Lepinguosalisid lepivad kokku järgmises:
 - a) vahetada teavet põllumajandusliku tootmise, tarbimise ja kaubanduse ning põllumajandustoodete turgude vastavate arengusuundade kohta;
 - b) vahetada teavet põllumajandussektoris, sealhulgas väikesemastaabilise tegevuse puhul kättesaadavate investeerimisvõimaluste ja stiimulite kohta;
 - c) vahetada omavahel teavet mõlema lepinguosalise põllumajanduspoliitika ja seotud õigusnormide kohta;
 - d) arutada põllumajandussektori ümberkujundamise toetamiseks vajaliku poliitika ja vajalike institutsiooniliste muudatuste teemal ning põllumajandust ja maaelu arengut käsitleva regionaalpoliitika kujundamise ja rakendamise üle piirkondliku integratsiooni eesmärgil;

- e) vahetada teavet uue ja asjakohase tehnoloogia, samuti põllumajandustoodete kvaliteediga seotud poliitika ja meetmete kohta.

ARTIKKEL 74

Geograafilised tähised

1. Lepinguosalised tunnistavad geograafiliste tähiste tähtsust kestliku põllumajanduse ja maaelu arengu seisukohast.
2. Lepinguosalised lepivad kokku teha koostööd, et teha kindlaks ja registreerida tooted, millele oleks võimalik anda geograafiliste tähistega seotud kaitse, ning võtavad muid meetmeid, mille eesmärk on pakkuda kaitset kindlaksmääratud toodetele.

V OSA

MAJANDUS- JA ARENGUKOOSTÖÖ

ARTIKKEL 75

Üldsätted

1. Kooskõlas Cotonou lepingu artiklitega 34 ja 35 ning selle jätkulepingu vastavate sätetega kinnitavad lepinguosalisel veel kord, et arengukoostöö on nende partnerluse põhialus ja oluline tegur käesoleva lepingu eesmärkide saavutamiseks. Lepinguosalisel on kokku leppinud, et käesoleva lepingu VI lisa sätted on käeoleva suhtes ülimuslikud.
2. Lepinguosalisel lepivad kokku, et nad tegelevad Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide arenguvajadustega, suurendades tootmis- ja tarnemahtu, soodustades sealset majanduse struktuuri muutmist ja konkurentsivõimelisust ning suurendades majanduse mitmekesisust ja lisaväärtust, et edendada kestlikku arengut ning toetada piirkondlikku integratsiooni.

3. Lepinguosalised kohustuvad tegema koostööd käesoleva lepingu rakendamise hõlbustamiseks ning piirkondliku integratsiooni ja arengustrateegiate toetamiseks. Lepinguosalised lepivad kokku, et lisaks Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide piirkondlikele ja riiklikele arengustrateegiatele on koostöö aluseks käesolev osa ja majanduspartnerluslepingu arengumaatriks, mille mõlema suhtes kohaldatakse VI lisa sätteid, mis on ülimuslikud. Majanduspartnerluslepingu arengumaatriks ja vastavad sihttasemed, näitajad ja eesmärgid, mis kajastavad ELi ja Ida-Aafrika Ühenduse majanduspartnerluslepingule allakirjutamise ajal Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide poolt kindlaks määratud vajadusi, on lisatud käesolevale lepingule kui IIIa lisa ja IIIb lisa. Need vaadatakse läbi iga viie (5) aasta järel. Koostöö toimub Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigile või partnerriikidele antava rahalise ja mitterahalise toetuse vormis.

4. Käesoleva lepingu rakendamist toetavat Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide ja ELi vahelist arengukoostööd rahastatakse Cotonou lepingus ja selle jätkulepingus sätestatud eeskirjade ja asjakohaste menetluste kohaselt ning ELi üldeelarvest rahastatavate vastavate järjestikuste vahendite raames. Arvestades selle kontekstiga ning suuremast piirkondlikust integratsioonist ja maailmaturul esinevast konkurentsist tingitud uute asjaoludega, lepivad lepinguosalised kokku, et üks prioriteet on toetada käesoleva lepingu rakendamist. Lepinguosalised lepivad kokku võtta kasutusele Cotonou lepingu ja selle jätkulepinguga ette nähtud rahastamisvahendid, et suurendada käesolevast lepingust eeldatavat kasu.

5. Lepinguosalised kohustuvad käesoleva lepingu rakendamiseks võtma ühiselt ja üksikult kasutusele vahendeid, järgides X jaotise konkreetseid sätteid, mille suhtes kohaldatakse VI lisa sätteid, mis on ülimuslikud.

6. Kooskõlas 2. märtsil 2005 vastu võetud Pariisi deklaratsiooniga abi tõhususe kohta nõustuvad lepinguosalisel käesoleva lepingu rakendamiseks vastavalt vajadusele kasutama või toetama riiklike ja/või piirkondlike toimimismehhanisme, fonde või vahendeid, mis on ette nähtud ressursside suunamiseks ja koordineerimiseks.

ARTIKKEL 76

Eesmärgid

Majandus-ja arengukoostöö eesmärk on:

- a) suurendada Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide konkurentsivõimet;
- b) arendada tarnevõimekust ja võimaldada käesoleva lepingu sujuvat rakendamist;
- c) kujundada ümber Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide majanduse struktuur, luues tootmise, levitamise, transpordi ja turustamise edendamise kaudu tugeva, konkurentsivõimelise ja mitmetahulise majandusliku baasi;
- d) arendada kaubandussuutlikkust ja suutlikkust investeringuid kaasata;
- e) tugevdada kaubandust ning investeringutega seotud poliitikat ja õigusnorme;
- f) süvendada piirkondlikku integratsiooni.

ARTIKKEL 77

Koostöövaldkonnad

Majandus- ja arengukoostöö hõlmab järgmisi valdkondi (kohaldades VI lisa sätteid, mis on üliluslikud):

- a) taristu;
- b) põllumajandus ja loomakasvatus;
- c) erasektori arendamine;
- d) kalandus;
- e) vesi ja keskkond;
- f) turulepääsuga seotud küsimused, sealhulgas:
 - i) sanitaar- ja fütosanitaarmedid;
 - ii) tehnilised kaubandustõkked ning
 - iii) tolliküsimused ja kaubanduse lihtsustamine Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigis või partnerriikides;
- g) IX jaotises osutatud majanduspartnerluslepingu kohased kohandamismeetmed ning
- h) ressursside kasutuselevõtt.

I JAOTIS

TARISTU

ARTIKKEL 78

Kohaldamisala ja eesmärgid

1. Füüsilise taristu loomisel tehtav koostöö on eelkõige seotud transpordi, energia ning info- ja kommunikatsioonitehnoloogia valdkonnaga.
2. Selle valdkonna eesmärgid on:
 - a) suurendada Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide konkurentsivõimet;
 - b) tegeleda tarbepiirangutega institutsioonilisel, riiklikul ja piirkondlikul tasandil ning
 - c) toetada avaliku ja erasektori partnerluse arengut.

ARTIKKEL 79

Transport

1. Transpordialane koostöö puudutab maantee-, raudtee-, lennu- ja veetransporti.

2. Selle valdkonna eesmärgid on:
- a) parandada riigisisest ja piirkondlikku ühenduvust, et süvendada piirkonna majanduse integratsiooni;
 - b) arendada, restruktureerida, taastada, täiustada ja ajakohastada Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide kestlikke ja tõhusaid transpordisüsteeme;
 - c) parandada inimeste ja kaubavoogude liikumist ning
 - d) hõlbustada paremate maantee-, õhu-, mere-, sisevee- ja raudteetranspordivõimaluste kaudu juurdepääsu turgudele.
3. Kooskõlas artikliga 75 lepivad lepinguosalised kokku, et nad teevad koostööd järgmistes valdkondades:
- a) transpordisüsteemide haldus;
 - b) taristu täiustamine, arendamine ja moderniseerimine igal tasandil, sealhulgas mitut transpordiliiki hõlmavate taristuvõrgustike arendamine;
 - c) Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide institutsioonilise, tehnilise ja haldussuutlikkuse suurendamine standardite, kvaliteedi tagamise, metroologia- ja vastavushindamisteenuste vallas;
 - d) tehnoloogiaarendus ja tehnosiire, innovatsioon, teabevahetus ja -võrgustikud ning turustamine;

- e) ettevõtjate vaheliste partnerluste, sidemete ja ühissetevõtete soodustamine;
- f) ohutuse ja usaldusväarsuse parandamine transpordisektoris, sealhulgas seoses meteoroloogiliste prognooside esitamise, ohtlike kaupade haldamise ning eriolukordadega toimetulekuga;
- g) piirkondliku transpordipoliitika ja sellega seotud õigusraamistiku arendamine.

ARTIKKEL 80

Energeetika

1. Koostöö energeetikasektoris hõlmab avaliku ja erasektori osalemist energia tootmises, ülekandes ja jaotamises ning piiriülest energiakaubandust.
2. Selle valdkonna eesmärgid on:
 - a) arendada, suurendada ja laiendada piirkonna energia tootmisvõimsust;
 - b) suurendada alternatiivsete energiaallikate arvu;
 - c) arendada, suurendada ja laiendada energiavõrke;
 - d) arendada, suurendada ja laiendada jaotamist ja ülekannet;

- e) teha Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigile või partnerriikidele paremini kättesaadavaks konkurentsivõimeliste hindadega nüüdisaegsed, tõhusad, usaldusväärsed, säästlikud ja taastuvad puhta energia allikad;
- f) tõhustada energia tootmise, jaotamise ja haldamise suutlikkust riigi ja piirkondlikul tasandil;
- g) soodustada Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigis või partnerriikides nii riigisisest kui ka -välist energiasüsteemide koostalitlusvõimet, et tagada energia maksimaalne ärakasutamine;
- h) toetada soodsa keskkonna loomist investeeringute kaasamiseks nimetatud sektoris.

3. Kooskõlas artikliga 75 lepivad lepinguosalisel kokku, et nad teevad koostööd järgmistes valdkondades:

- a) kasutusel olevate energiaallikate (eeskätt hüdroenergia, nafta ja biomass) tootmis-, ülekande- ja jaotamissuutlikkus;
- b) energiaallikate jaotuse mitmekesistamine, et kaasata muid potentsiaalseid energiaallikaid, mis on ühiskonna ja keskkonna seisukohast vastuvõetavad ning vähendavad sõltuvust naftast;
- c) energiataristu arendamine, sealhulgas maapiirkondades;
- d) asjakohaste energiaalaste regulatiivsete ja poliitiliste reformide väljatöötamine, sealhulgas turustamine ja erastamine;
- e) piirkonnasisese ja piirkondadevahelise energiaühenduse ning energia tootmise ja jaotamise alase koostöö soodustamine;

- f) suutlikkuse arendamine inimressursside vallas ning juhtimise, teenusstandardite ja institutsiooniliste struktuuride parandamine;
- g) tehnoloogiaarendus ja tehnosiire, uurimis- ja arendustegevus, innovatsioon, teabevahetus, andmebaaside ja võrgustike loomine;
- h) partnerlused, sidemed ja ühissettevõtted.

ARTIKKEL 81

Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia

1. Koostöö info- ja kommunikatsioonitehnoloogia (edaspidi „IKT“) sektoris hõlmab IKT, konkurentsivõime ja innovatsiooni arendamist ning sujuvat üleminekut infoühiskonnale.
2. Selle valdkonna eesmärgid on:
 - a) arendada IKT sektorit ning
 - b) suurendada IKT panust kaubanduse lihtsustamisse e-teenuste, e-kaubanduse, e-tervise, turvaliste tehingute ja muude sotsiaal-majanduslike sektorite kaudu.

3. Kooskõlas artikliga 75 lepivad lepinguosalised kokku, et nad teevad koostööd järgmistes valdkondades:

- a) IKT-ühenduvus ja kulutasuvus riigi, piirkonna ja üleilmsel tasandil;
- b) uue IKT levitamine;
- c) IKTga seotud õiguslike ja reguleerivate raamistike väljatöötamine;
- d) tehnoloogiaarendus, tehnosiire ja tehnoloogilised rakendused, uurimis- ja arendustegevus, innovatsioon, teabevahetus ja -võrgustikud ning turustamine;
- e) suutlikkuse arendamine inimressursside vallas ning teenusstandardite ja institutsiooniliste struktuuride parandamine;
- f) ettevõtjate partnerlused, sidemed ja ühisettevõtted;
- g) toetus info- ja kommunikatsioonitehnoloogiapõhiste teenuste nišiturgude väljaarendamisele.

II JAOTIS

PÕLLUMAJANDUS

ARTIKKEL 82

Kohaldamisala ja eesmärgid

1. Käesoleva jaotise kohane koostöö hõlmab põllukultuure ja loomakasvatust, sealhulgas põllumajandustootmises kasutatavaid putukaid.
2. Lepinguosalised on ühel meelel, et käesoleva jaotise põhieesmärk on põllumajanduse kestlik areng, mis tähendab muu hulgas (kuid mitte ainult) toidu ja elatusvahenditega kindlustatust, maaelu arengut ja vaesuse vähendamist Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigis või partnerriikides.
3. Käesoleva jaotise muud eesmärgid on sätestatud artiklis 58.

ARTIKKEL 83

Koostöövaldkonnad

1. Lepinguosalised tunnistavad põllumajandussektori tähtsust Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide majandusele ning lepivad kokku teha koostööd selle ümberkujundamise soodustamisel, et suurendada sektori konkurentsivõimet, tagada toiduga ja toitumisalane kindlustatus, edendada maaelu ning hõlbustada põllu- ja maamajanduse kohanemist käesoleva lepingu rakendamisest tuleneva mõjuga toimetuleku eesmärgil, pöörates erilist tähelepanu väikepõllumajandustootjatele.

2. Lepinguosalisel teevad koostööd järgmistes valdkondades:

a) piirkondlik integratsioon:

juurdepääsu parandamine põllumajandustoodete piirkondlikele ja rahvusvahelistele turgudele, sealhulgas turusüsteemide ja turuarendusstrateegiate väljatöötamine;

b) toetav poliitika:

i) riikliku ja piirkondliku põllumajanduspoliitika ning õiguslike ja regulatiivsete raamistike väljatöötamine, vajaliku suutlikkuse loomine ja toetus institutsioonilisele arengule;

ii) Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide suutlikkuse suurendamine, et saada täit kasu laienenud kauplemisvõimalustest, ning kaubandusreformidest saadava maksimaalse kasu tagamine;

c) põllumajanduse kestlik areng:

i) piirkonnapõhine ühistegevus, sealhulgas väetisetööstus, seemnekasvatuse, loomakasvatuse arendamine ning taimehaiguste ja loomataudide tõrje;

ii) põllumajandustoodete töötlemise, turustamise, jaotamise, transpordi ja käitlemise soodustamine ja laiendamine;

iii) põllumajandustoodete tootmist ja pakendamist ning sanitaar- ja fütosanitaarmeetmeid käsitlevate rahvusvaheliste standardite järgimise suutlikkuse suurendamine;

- d) põllumajandustaristu:
- i) kestlikke niisutussüsteeme, vee kogumist, säilitamist ja haldamist, turustamist ja liigitamist hõlmava põllumajanduse tugitaristu arendamine;
 - ii) teadus- ja koolitustaristu, säilitusrajatiste, juurdeveoteede ning kogukonna juurdepääsuteede arendamine;
 - iii) põllumajandustoodete töötlemistaristu arendamine;
 - iv) agrometeoroloogia keskuse rajamine Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigis või partnerriikides;
 - v) kaasaegse turutaristu arendamine sisemaiste ja piirkondlike turgude laiendamiseks;
- e) toiduga ja toitumisalane kindlustatus:
- i) linna- ja maakogukondade suutlikkuse suurendamine, et aidata kaasa elatusallikate parandamisele, vaesuse kaotamisele ja kestlikule arengule;
 - ii) põllumajandustoomise mitmekesistamine ning selliste toodete väljatootamine, mis katavad toiduga ja toitumisalase kindlustatuse vajadusi Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigis või partnerriikides;
 - iii) selliste programmide väljatootamine ja rakendamine, mille tulemusena suureneks põllumajandussektori tootmine ja tootlikkus, pöörates sealjuures erilist tähelepanu väikepõllumajandustootjatele;

- iv) suutlikkuse suurendamine, et vastata riiklikele ja piirkondlikele toiduohutusnormidele ning
 - v) sotsiaalse kohandamise programmide väljatöötamine ja rakendamine looduskatastroofides kannatada saanud piirkondade jaoks;
- f) väärtusahela haldamine:
- i) kestliku põllumajandustehnoloogia kasutamise soodustamine ja toetus põllumajandussisendite tarnimisele;
 - ii) põllumajandussektori tootmise, tootlikkuse ja konkurentsivõime edendamine agrotööstuse toetamise kaudu;
 - iii) lisaväärtuse loomise edendamine kogu põllumajandustootmise tarneahelas, et tooted vastaksid riigisisese, piirkondliku ja rahvusvahelise turu nõuetele, ning
 - iv) põllumajandustoodete töötlemise, turustamise, jaotamise ja transpordi valdkonda kuuluva tegevuse soodustamine;
- g) varajase hoiatamise süsteemid:
- i) suutlikkuse suurendamine ähvardavate katastroofide tõenäolist mõju käsitleva teabe varajaseks hindamiseks ja edastamiseks, et oleks võimalik võtta piisavaid meetmeid ja varakult reageerida;

- ii) riiklike ja piirkondlike teabesüsteemide väljaarendamine ja haldamine;
 - iii) varajase hoiatamise süsteemide ning hädaolukorradavade ja -strateegiatega väljatöötamine, kindlustamine ja omavaheline sidumine, et reageerida katastroofidele riiklikul ja piirkondlikul tasandil, ning
 - iv) kliimamuutustega kohanemise ja kliimamuutuste leevendamise toetamine Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigis või partnerriikides;
- h) põllumajandusliku tooraine tootmine ja turustamine:
- i) juurdepääsu võimaldamine nišiturgudele ja tootestandardite järgimise lihtsustamine, et tooted vastaksid selliste turgude nõudmistele;
 - ii) Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide põllumajandustootmise ja eksporttoodete valiku mitmekesistamine;
 - iii) nüüdisaegse turutaristu loomine sisemaiste ja piirkondlike turgude laienemiseks ning
 - iv) toodete pakendamise ja märgistamise selliste programmide väljatöötamine, mis tagaksid Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide tootjatele kõrgemad hinnad kaupade ekspordil;
- i) maaelu areng:
- i) põllumajandustootjate rühmade suutlikkuse suurendamine kogu põllumajandusliku väärtusahela ulatuses;

- ii) transpordi-, teabe- ja turuvõimaluste parandamine põllumajandussisendite ja -toodete turustamiseks;
 - iii) põllumajandussüsteemide iseloomu mõjutavate selliste sotsiaal-kultuuriliste probleemide lahendamine nagu keelebarjäär, kirjaoskuse tase, sooline kallutatus ja kogukonna tervishoid;
 - iv) põllumajandustootjatele parema juurdepääsu andmine laenuteenustele ning loodus- ja kultuurivarade majandamisele ning
 - v) asjakohaste poliitikameetmete väljatöötamine, et teha sobilikud põllumajandussisendid väikepõllumajandustootjatele õigeaegselt kättesaadavaks;
- j) toiduainete netoimportijariigid:
- toidu tootmise, säilitamise ja jaotamise piirangute kõrvaldamine Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigis või partnerriikides;
- k) elatusvahenditega kindlustatus:
- i) maa- ja linnalähipiirkondade elanikele mõeldud sotsiaalteenuste arendamise suutlikkuse suurendamine;
 - ii) kodumajapidamiste põllumajandustootmisest saadava kogutulu suurendamine Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigis või partnerriikides, muu hulgas mitmekesistades tootmist, luues lisaväärtust, rakendades põllumajandusettevõtte välist töötamist ja võttes kasutusele uusi kestlikke lahendusi põllumajandustehnoloogia vallas;

iii) põllumajandussektori tootlikkuse suurendamine Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigis või partnerriikides ning

iv) kestliku põllumajandustehnoloogia kasutamise suurendamine;

l) tehnilised tugiteenused

EL kohustub pakkuma Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigile või partnerriikidele prognoositaval ja kestlikul viisil piisavaid vahendeid ja tehnilist abi suutlikkuse suurendamiseks järgmistes valdkondades:

i) innovatsiooni, tehnosiirde, teadmiste ning teadus- ja arendustegevuse ulatuse suurendamine;

ii) toetus Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide põllumajandussektori mehhaniseerimisele;

iii) põllumajandussisendite tootmisrajatiste ja jaotusvõrkude loomine Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigis või partnerriikides;

iv) põllumajandusuuringutesse, üldistesse teabeteenustesse, koolitusse ning teaduse, teabeteenuste ja põllumajandustootjate vahelistesse sidemetesse tehtavate investeeringute propageerimine ja suurendamine;

v) piirkondlike tippkeskuste, sealhulgas agrometeoroloogiakeskuse, biotehnoloogiakeskuse ning põllumajanduskultuuride, loomakasvatuse ja mullastiku analüütiliste ja diagnostikalaborite rajamine või tõhustamine (vastavalt vajadusele) ning

- vi) juurdepääsu parandamine taime- ja loomakasvatusteenustele, nagu kariloomade aretamine ja veterinaar- ning taimekaitseteenused;
- m) põllumajanduse rahastamise teenused:
- i) väiketootjatele, -töötajatele ja -kauplejatele pakutavate maaelu rahastamise teenuste jõutamine;
 - ii) põllumajanduse ja maaelu arengu toetuseks piirkondlikul tasandil juhitavate mehhanismide või fondi loomine;
 - iii) põllumajanduslike mikrofinantseerimisasutuste ja kindlustusskeemide loomine;
 - iv) pankade ja muude finantseerimisasutuste antava krediidi kättesaadavamaks tegemine põllumajanduse valdkonna töötajatele ja kauplejatele ning põllumajandusettevõtjatele ning
 - v) toetus põllumajandussektorit teenindavate Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide finantsasutustele ja kapitaliturgudele juurdepääsu lihtsustamine erasektori jaoks nii lühi- kui ka pikaajalise kapitali leidmiseks;
- n) geograafilised tähised:
- i) geograafilisi tähiseid käsitleva poliitika ja õigusraamistiku väljatöötamine;
 - ii) geograafilisi tähiseid käsitlevate normide kehtestamine;
 - iii) tegevusjuhendi väljatöötamine toodete kindlaksmääramiseks päritolu alusel;

- iv) kohalike organisatsioonide ja asutuste toetamine, et koordineerida kohalike sidusrühmade tegevust geograafiliste tähiste ja toodete nõuetelevastavuse vallas;
- v) geograafilise tähisega toodete kindlaksmääramise, registreerimise, turustamise, jälgitavuse ja nõuetele vastavuse suutlikkuse suurendamine ning
- vi) koostöö arendamine mis tahes muus käesoleva jaotise kohases valdkonnas, mis võib tulevikus aktuaalseks muutuda.

III JAOTIS

ERASEKTORI ARENDAMINE

ARTIKKEL 84

Kohaldamisala ja eesmärgid

1. Erasektori arendamise valdkonnas tehtav koostöö hõlmab investeeringute edendamist ja ettevõtete arendamist.
2. Käesoleva jaotise eesmärk on:
 - a) luua soodne keskkond investeeringute ja eraettevõtete toetuseks, edendades muu hulgas uut tööstust, välismaiseid otseinvesteeringuid ja tehnoloogiasiiret;

- b) suurendada tarnesuutlikkust, konkurentsivõimet ja lisaväärtust;
- c) teha paremini kättesaadavaks ELi finantsasutuste, nt Euroopa Investeerimispanka poolt investeeringuteks pakutav rahastus;
- d) suurendada erasektori arendamisega tegelevate asutuste (nagu investeeringuid edendavad asutused, koordineerimisasutused, kaubanduskojad, ühendused, kontaktpunktid ja kaubanduse lihtsustamise asutused) suutlikkust ja pakkuda neile institutsioonilist tuge;
- e) töötada välja ja/või muuta rangemaks poliitiline, õiguslik ja reguleeriv raamistik, millega soodustatakse ja kaitstakse investeeringuid;
- f) parandada AKV-ELi ühiste institutsioonide (sealhulgas põllumajanduse arendamise keskuse) erasektorile suunatud toetus- ja edastusmehhanismide toimimist, et soodustada investeeringuid Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigis või partnerriikides ning
- g) luua või edendada partnerlusi, ühisettevõtteid, alltöövõttu, allhankeid ja sidemeid.

ARTIKKEL 85

Investeeringute soodustamine

Lepinguosalised lepivad kokku soodustada Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigis või partnerriikides investeeringuid järgmistesse valdkondadesse:

- a) toetus poliitilistele ning õiguslike ja reguleerivate raamistike reformidele;

- b) institutsioonilise suutlikkuse arendamine, eelkõige investeringuid edendavate Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide asutuste ning kodu- ja välismaiste investeringute soodustamise ja lihtsustamisega tegelevate asutuste suutlikkuse suurendamine;
- c) toetus investeringute sissetoomiseks ja kasutamiseks vajalike asjakohaste haldusstruktuuride, sealhulgas ühtsete kontaktpunktide loomisele;
- d) prognoositava ja turvalise investeerimiskliima loomise ja selle püsimise toetamine;
- e) toetus Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigile või partnerriikidele nende jõupingutustes luua tulu andvaid vahendeid investeerimisvahendite kaasamiseks;
- f) selliste riskikindlustuskavade nagu riskide vähendamise vahendi loomine ja toetamine, et suurendada investorite usaldust Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide vastu;
- g) toetus Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide investeerimisasustuste ja nende ELis asuvate koostööpartnerite vahelise teabevahetuse mehhanismide loomisele;
- h) ELi erasektori investeringute soodustamine Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigis või partnerriikides;
- i) toetus väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate investeringuvajadustele kohandatud finantsraamistike ja -vahendite loomiseks ning
- j) partnerluste hõlbustamine ühisettevõtete loomise ja kapitali rahastamise kaudu.

ARTIKKEL 86

Ettevõtluse arendamine

Lepinguosalised lepivad kokku, et nad teevad koostööd ettevõtluse arendamiseks Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigis või partnerriikides, toetades:

- a) Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide ja ELi erasektori ettevõtete dialoogi, koostöö ja partnerluste edendamist;
- b) jõupingutusi mikro-, väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete toetamiseks ja nende integreerimiseks üldisesse äritegevusse;
- c) tõhusa tootmise ja turustamise edendamist Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide ettevõtetes;
- d) Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide erasektori arengustrateegiate rakendamist;
- e) mikro-, väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete arengut ja kasvu soodustava keskkonna edendamist;
- f) erasektori organisatsioonide suutlikkust täita rahvusvahelisi standardeid;
- g) innovatsiooni kaitset piraatluse eest ning
- h) Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide suutlikkust loodusvarasid uurida, kasutada ja turustada.

IV JAOTIS

KALANDUS

ARTIKKEL 87

Koostöö ulatus

Kalanduse valdkonnas tehtav koostöö hõlmab mere- ja sisevetekalandust ja vesiviljelust.

ARTIKKEL 88

Merekalandusega seotud koostöö valdkonnad

1. Merekalandusega seotud koostöö hõlmab järgmist:
 - a) kalavarude majandamise ja kaitsega seotud küsimused;
 - b) laevade haldamine ja püügijärgse tegevuse kord;
 - c) finants- ja kaubandusmeetmed ning
 - d) kalanduse, kalandustoodete ja merevesiviljeluse arendamine.

2. EL aitab võtta kasutusele ressursse kindlaksmääratud koostöövaldkondade rakendamiseks riigi ja piirkondlikul tasandil; see hõlmab ka toetust piirkondliku võimekuse arendamisele.
3. III osa ja artikli 75 sätete kohaselt lepivad lepinguosalisel kokku teha koostööd järgmistes valdkondades:
- a) kala ja kalatoodete säilitamise, turustamise ja jaotamise infrastruktuuri arendamine ja parandamine;
 - b) riigi ja piirkondliku tasandi suutlikkuse suurendamine, et vastata sanitaar- ja fütosanitaarnormide, tehniliste kaubandustõkete ning ohuanalüüsi ja kriitiliste kontrollipunktide süsteemi tehnilistele nõuetele; Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide majandusvööndi seire, kontrolli- ja järelevalvesüsteemide väljatöötamine, sertifitseerimisskeemide kasutuselevõtt teatavat liiki merekalanduse jaoks ja nende skeemide haldamine;
 - c) kalapüügitegevuse, kalatöötlemise ja sadamateenustega seotud investeeringud ja tehnoloogiasiore, sadamarajatiste väljaarendamine ja täiustamine ning kalapüügi laiendamine tuuniliste hulka mittekuuluvatele liikidele, mida püütakse vähe või üldse mitte;
 - d) ühisettevõtete ja sidemete loomine kalanduse tarneahelas eelkõige mikro-, väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete ning väikesemahulise kalapüügiga tegelejatega;
 - e) lisandväärtuse loomine kalanduses ning
 - f) kalavarude hindamist ja kestlikkuse taset käsitlev teadus- ja arendustegevus.

4. Lepinguosalised kohustuvad tegema koostööd kalapüügi, kalatöötlemise ja sadamateenustega tegelevate ühissettevõtete loomisel, tootmisvõimsuse suurendamisel, kalanduse ning sellega seotud tööstusharude ja teenuste sektorite ning tootmisahela järgmise etapi töötlusprotsesside konkurentsivõime parandamisel, sadamarajatiste arendamisel ja täiustamisel ning kalapüügi laiendamisel tuuniliste hulka mittekuuluvatele liikidele, mida püütakse vähe või üldse mitte.

ARTIKKEL 89

Sisevetekalanduse ja vesiviljeluse arendamine

Koostöö sisevetekalanduse ja vesiviljeluse alal hõlmab ELi panust järgmistes valdkondades:

a) suutlikkuse ja ekspordituru arendamine:

- i) suurendades tööstusliku ja väikesemahulise püügi, töötlemise ja toodete mitmekesistamise suutlikkust, mis suurendab piirkonna sisevetekalanduse ja vesiviljeluse konkurentsivõimet; näiteks uurimis- ja arenduskeskuste loomise kaudu, sealhulgas vesiviljeluse arendamise kaudu äriliste kalakasvanduste puhul;
- ii) suurendades ekspordituru haldamise suutlikkust, sealhulgas võttes teatavate tooteliikide jaoks kasutusele sertifitseerimiskavad ja neid kavu hallates, edendades kalandustoodete müüki, luues lisaväärtust ning vähendades püügijärgseid kadusid;

- iii) suurendades piirkonna suutlikkust, näiteks hoogustades kalandussektori pädevate asutuste, ettevõtjate ja kalurite ühenduste tegevust eesmärgiga osaleda kalakaubanduses ELi lepingupoolega, ning tootearenduse ja kaubamärgiloome alaste koolitusprogrammide kaudu;
- b) taristu:
- i) arendades ja täiustades sisevetekalandust ja vesiviljeluse taristut;
- ii) parandades võimalusi saada rahastust taristu, sealhulgas igat tüüpi varustuse jaoks;
- c) tehnoloogia:
- i) arendades tehnilist suutlikkust, sealhulgas propageerides lisaväärtust loovat tehnoloogiat, näiteks kalandust puudutava tehnosiirde abil EList Ida-Aafrika Ühenduse partnerriiki või partnerriikidesse;
- ii) tõhustades piirkonna kalavarude majandamise võimekust, näiteks uurimis- ja andmekogumissüsteemide kaudu ning asjakohasesse püügi- ja püügijärgse majandamise tehnoloogiasse panustamisega;
- d) õiguslik ja reguleeriv raamistik:
- i) töötades välja sisevetekalandust ja vesiviljelust käsitlevad eeskirjad ning järelevalve-, kontrolli- ja seiresüsteemid;

- ii) töötades välja asjakohased intellektuaalomandi õigusi käsitlevad õiguslikud ja regulatiivsed vahendid ning suurendades suutlikkust rakendada neid rahvusvahelises kaubanduses;
- iii) kaitstes ökomärgiseid ja intellektuaalomandit;
- e) investeringud ja rahastamine:
- i) edendades lepinguosaliste sidusrühmade ühissettevõtteid ning muid segainvesteeringuvorme, näiteks selleks, et panna paika meetodid sisevetekalanduse ja vesiviljeluse valdkonna ühissetevõtmistele investorite leidmiseks;
- ii) tehes kättesaadavaks krediidiinid nii väikese- ja keskmisemahulise kui ka tööstusliku sisevetekalanduse arendamiseks;
- f) keskkonna ja kalavarude kaitse meetmed, millega tagatakse, et kalakaubandus toetab keskkonnakaitset, kaitseb varude ammendumise eest ja hoiab alal elurikkuse ning et eksootiliste liikide sissetoomisse vesiviljeluse jaoks suhtutakse ettevaatlikult, mis tähendab, et eksootilisi liike tuuakse sisse ettevaatlikult ja neid lubatakse sisse tuua üksnes kontrollitud või piiratud alal ja konsulteerides kõikide asjaomaste naaberriikidega;
- g) sotsiaalmajanduslikud ning vaesuse leevendamisele suunatud meetmed:
- i) edendades väikeste ja keskmise suurusega kalapüügiettevõtjate, töötajate ja kalakauplejate tegevust, arendades nii Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide suutlikkust osaleda kaubavahetuses ELiga;

- ii) kaasates kalandussektoris tõrjutud rühmad, näiteks edendades kalanduses soolist võrdõiguslikkust ning pakkudes rohkem võimalusi kalandusega seotud või end sellega siduda kavatsevatele naisettevõtjatele; sellesse protsessi kaasatakse ka teised ebasoodsas olukorras rühmad, kellel on potentsiaali tegeleda kalandusega säästva sotsiaalmajandusliku arengu saavutamiseks.

V JAOTIS

VESI JA KESKKOND

ARTIKKEL 90

Kohaldamisala ja eesmärgid

1. Käesoleva jaotise kohane koostöö hõlmab loodusvarasid, eelkõige vett, keskkonda ja elurikkust.
2. Käesoleva jaotise kohase koostöö eesmärgid on:
 - a) siduda kaubandus tugevamini keskkonnaga;
 - b) toetada rahvusvaheliste keskkonnakokkulepete, -konventsioonide ja -lepingute rakendamist;

- c) tagada tasakaal keskkonnajuhtimise ja vaesuse vähendamise vahel;
- d) kaitsta keskkonda ning tõhustada elurikkuse ja geneetiliste ressursside säilitamist;
- e) edendada loodusvarade õiglast ja säästvat kasutamist;
- f) hõlbustada ja soodustada ühiste loodusvarade säästvat kasutamist;
- g) edendada avaliku ja erasektori osalust loodusvarade majandamises.

ARTIKKEL 91

Veevarud

1. Veevarude alane koostöö hõlmab niisutamist, hüdroenergia tootmist, vee tootmist ja veega varustamist ning valgalade kaitset.
2. Käesoleva jaotise kohase koostöö eesmärk on:
 - a) arendada veevarude säästvat kasutamist ja majandamist Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigis või partnerriikides, et parandada nende riikide elanikkonna elutingimusi;
 - b) edendada piirkondlikku koostööd piiriüleste veearude säästvaks kasutamiseks;
 - c) arendada veevarustustaristut tootmise eesmärgil.

3. Kooskõlas artikliga 75 lepivad lepinguosalised kokku, et nad teevad koostööd järgmistes valdkondades:

- a) veevarustustaristu arendamine piirkonnas;
- b) asjakohaste õiguslike ja reguleerivate raamistike väljatöötamine;
- c) veevarude integreeritud majandamine;
- d) suutlikkuse suurendamine inimressursside vallas ning teenusstandardite, veemajanduse ja institutsiooniliste struktuuride parandamine;
- e) ettevõtjate partnerluste, sidemete ja ühissettevõtete loomine;
- f) tehnoloogiaarenduse, tehnosiirde ja tehnoloogiliste rakenduste, uurimis- ja arendustegevuse, innovatsiooni, teabevahetuse ja vastavate võrgustike edendamine;
- g) veereostuse tõrje, vee puhastamise ja säilitamise, reovee puhastamise ning kanalisatsiooni väljaarendamine;
- h) säästlike niisutussüsteemide propageerimine.

ARTIKKEL 92

Keskkond

1. Keskkonnaalane koostöö hõlmab keskkonnakaitset ja keskkonna säästvat majandamist ning kaubandusega seotud keskkonnapoliitika rakendamist.
2. Käesoleva jaotise kohase koostöö eesmärk on:
 - a) kaitsta, taastada ja säilitada keskkonda ja elurikkust (taimestiku, loomastiku ja mikroobide geneetilisi ressursse, sealhulgas nende ökosüsteeme);
 - b) arendada Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigis või partnerriikides tööstusalasid, kus kasutatakse keskkonnasõbralikku tehnoloogiat;
 - c) edendada tehnoloogiaarendust, tehnosiiret ja tehnoloogilisi rakendusi, uurimis- ja arendustegevust, innovatsiooni ja teabevahetust.
3. Koosõlas artikliga 75 lepivad lepinguosalisel kokku, et nad teevad koostööd järgmistes valdkondades:
 - a) rahvusvaheliste keskkonnakokkulepete, -konventsioonide ja -lepingute rakendamine;
 - b) keskkonna ja elurikkuse – sealhulgas metsaressursside ning eluslooduse – õiglase ja säästva kasutamise, kaitse ja majandamise parendamine ja edendamine;

- c) institutsiooniliste ja õiguslike raamistike karmistamine ning keskkonnavalaste õigusaktide, eeskirjade, normide ja poliitika väljatöötamise, rakendamise, haldamise ja täitmise tagamise suutlikkuse suurendamine;
- d) ettevõtjate vaheliste partnerluste, sidemete ja ühissettevõtete loomine;
- e) looduslike keskkonnakatastroofide ennetamine ja nende tagajärgede leevendamine ning elurikkuse kadumise vältimine;
- f) tehnoloogiaarenduse ja tehnoloogiliste kohanduste, tehnosiirde ja tehnoloogiliste rakenduste, uurimis- ja arendustegevuse ning innovatsiooni edendamine;
- g) ranniku- ja mereressursside ning pärismaiste kultuur- ja looduslike liikide bioloogiliste ja geneetiliste ressursside kaitse ja majandamine;
- h) alternatiivsete keskkonnasõbralike tegevusalade ja elatusallikate arendamine;
- i) selliste kaupade tootmine ja teenuste osutamine, mille puhul ökomärgis on oluline, ja nendega kauplemise hõlbustamine;
- j) teabe vahetamine toodete ning nende tootmise, transpordi, turustamise ja märgistamise suhtes kehtivate nõuete kohta ning asjakohaste võrgustike loomine;
- k) keskkonnasäästlike toodetega seotud taristute arendamine;
- l) kohalike kogukondade kaasamine elurikkuse, metsade ning eluslooduse majandamisse;

- m) jäätmekäitlus ning tööstuslike ja mürgiste jäätmete ohutu kõrvaldamine;
- n) toetus sidusrühmade osalemisele rahvusvahelises keskkonnadialoogis.

VI JAOTIS

SANITAAR- JA FÜTOSANITAARMEETMED

ARTIKKEL 93

Kohaldamisala ja eesmärgid

1. Käesoleva jaotise kohane koostöö hõlmab toetuse jagamist ja suutlikkuse suurendamist ühtlustamise, tsoonideks ja piirkondadeks jagamise, vastavushindamise, teabevahetuse ja kaubandustingimuste läbipaistvuse vallas.
2. Käesoleva jaotise kohase koostöö eesmärk on:
 - a) lihtsustada lepinguosaliste piirkondadevahelist ja piirkonnasisest kaubandust, kaitstes samal ajal inimeste, loomade ja taimede elu ja tervist kooskõlas WTO sanitaar- ja fütosanitaarmedetmete rakendamise lepinguga;
 - b) lahendada sanitaar- ja fütosanitaarmedetmetest tulenevaid probleeme, mis on seotud kokkulepitud prioriteetsete sektorite ja toodetega, võttes seejuures nõuetekohaselt arvesse piirkondlikku integratsiooni;

- c) sätestada menetlused ja tingimused, millega lihtsustatakse sanitaar- ja fütosanitaarvaldkonna koostööd;
- d) tagada lepinguosaliste vahelise ja nende riigisisese kaubanduse suhtes kohaldatavate sanitaar- ja fütosanitaarmedetmete läbipaistvus;
- e) edendada meetmete piirkonnasisest ühtlustamist rahvusvaheliste standarditega, nagu on ette nähtud WTO sanitaar- ja fütosanitaarmedetmete rakendamise lepinguga, ning arendada Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide asjakohast poliitikat ning õiguslikku, regulatiivset ja institutsioonilist raamistikku;
- f) toetada Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide aktiivset osalemist *codex alimentarius*'e komisjonis, maailma loomatervishoiu organisatsioonis ja rahvusvahelise taimekaitsekonventsiooniga seotud tegevuses;
- g) edendada Ida-Aafrika Ühenduse ning ELi institutsioonide ja laborite vahelisi nõupidamisi ja vahetusprogramme;
- h) soodustada rahvusvahelistele nõuetele vastava piirkondlike ja riiklike standardite loomise ja rakendamise suutlikkust, et soodustada piirkondlikku integratsiooni;
- i) arendada ja suurendada Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide suutlikkust rakendada sanitaar- ja fütosanitaarmedetmeid ja teha nende üle käesoleva artikli alusel järelevalvet ning
- j) edendada tehnosiiret.

3. Kooskõlas artikliga 75 lepivad lepinguosalisel kokku, et nad teevad koostööd järgmistes valdkondades:

- a) toetus Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigile või partnerriikidele sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete nõuete täitmisel, mis hõlmab asjakohase regulatiivse raamistiku ja poliitika kujundamist, asjaomaste rahvusvaheliste standardimisorganite tööga seotud küsimusi, koolitust, teabeüritusi, suutlikkuse suurendamist ja tehnilist abi;
- b) vastavalt vajadusele toetus sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete ühtlustamisel Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigis või partnerriikides, riiklike sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete koordineerimise komiteede loomine ning avaliku ja erasektori sanitaarkontrollisuuutlikkuse suurendamine; prioriteetsed valdkonnad on kvaliteediprogrammi väljatöötamine ja rakendamine, koolitused, teabeüritused ning laborite ehitamine, täiustamine, moderniseerimine ja akrediteerimine;
- c) toetus asjaomaste rahvusvaheliste standardimisorganite tööga seotud küsimustes; see koostöö võib hõlmata koolitust, teabeüritusi, suutlikkuse suurendamist ja tehnilist abi;
- d) kalanduse valdkonna toetamine eesmärgiga koostada kalandustoodete kohta ühtsed piirkondlikud eeskirjad, õigusaktid ja standardid, et edendada kaubandust lepinguosaliste vahel ja Ida-Aafrika Ühenduse piirkonnas;
- e) koostöö edendamine Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide sanitaar- ja fütosanitaarasutuste ning ELi vastavate asutuste vahel;

- f) toetus sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete rakendamise lepingu rakendamisel, eelkõige Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide pädevate asutuste ja infopunktide tegevuse tõhustamine;
- g) teabe jagamise ja vahetamise toetamine.

ARTIKKEL 94

Ühtlustamine

1. Lepinguosaliste eesmärk on ühtlustada kooskõlas WTO sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete rakendamise lepinguga oma sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete kehtestamise eeskirjad ja menetlused, sealhulgas kontrolli-, katse- ja sertifitseerimismenetlused.
2. Ida-Aafrika Ühenduse partnerriik või partnerriigid koostavad ELi toetusel oma sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete ühtlustamise programmi ja ajakava.
3. Kõrgemate ametnike komitee töötab välja viisid, kuidas ühtlustamisprotsessi piirkondades vastavalt vajadusele toetada ja selle üle järelevalvet teha.

ARTIKKEL 95

Tsoonideks ja piirkondadeks jagamine

Lepinguosalised tunnustavad kindlaksmääratud kahjuri- ja taudivabu alasid ning vähese kahjuri- ja taudilevikuga alasid juhtumipõhiselt taimsete ja loomsete toodete võimaliku allikana, võttes arvesse WTO sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete rakendamise lepingu artiklit 6.

ARTIKKEL 96

Eri- ja diferentseeritud kohtlemine ja tehniline abi

1. EL nõustub andma tehnilist abi ning võimaldama eri- ja diferentseeritud kohtlemist vastavalt WTO sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete rakendamise lepingu artiklitele 9 ja 10.
2. Lepinguosalised teevad koostööd, et tegeleda Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide erivajadustega, mis tulenevad käesoleva jaotise sätete rakendamisest.
3. Lepinguosalised on ühel meelel, et tehnilise abi seisukohast on prioriteetsed järgmised valdkonnad:
 - a) Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide avaliku ja erasektori tehnilise suutlikkuse arendamine sanitaar- ja fütosanitaarkontrolli valdkonnas, sealhulgas sertifitseerimise, järelevalve ja kontrolliga seotud väljaõpe ja teavitamisüritused;

- b) sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete rakendamise ja nende üle järelevalve tegemise tehnilise suutlikkuse suurendamine, sealhulgas rahvusvaheliste standardite laiemal kasutamise edendamine;
- c) riskianalüüsi, ühtlustamise, vastavuse tagamise, katsete, sertifitseerimise, jääkide seire, jälgitavuse ja akrediteerimisega seotud suutlikkuse väljaarendamine, sealhulgas laboratooriumide ja muude seadmete täiendamine või kasutusevõtt, et aidata Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigil või partnerriikidel järgida rahvusvahelisi standardeid;
- d) toetus Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide osalemiseks asjaomastes rahvusvahelistes standardimisorganites;
- e) abi Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigile või partnerriikidele, et suurendada selle või nende suutlikkust osaleda tõhusalt teavitusprotsessis.

VII JAOTIS

TEHNILISED KAUBANDUSTÕKKED

ARTIKKEL 97

Kohaldamisala ja eesmärgid

1. Käesoleva jaotise kohane koostöö hõlmab tehniliste normide, standardite ja vastavushindamismenetluste koostamist, vastuvõtmist ja kohaldamist, nagu on kindlaks määratud tehniliste kaubandustõkete lepingus.
2. Käesoleva jaotise kohase koostöö eesmärk on:
 - a) kõrvaldada järk-järgult tehnilised kaubandustõkked, et lihtsustada kaubandust nii lepinguosaliste kui ka Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide vahel;
 - b) tõhustada Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide piirkondlikku integratsiooni, ühtlustades Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigis või partnerriikides kohaldatavaid tehnilisi norme, standardeid ja vastavushindamismenetlusi kooskõlas tehniliste kaubandustõkete lepinguga;
 - c) edendada rahvusvaheliste tehniliste normide, standardite ja vastavushindamismenetluste, sealhulgas sektoripõhiste meetmete kasutamist;

- d) luua ja arendada Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide ja ELi standardimis-, vastavushindamis- ja reguleerivate asutuste vahelisi funktsionaalseid sidemeid ja ühisettevõtteid ning ühist teadus- ja arendustegevust;
- e) parandada Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigist või partnerriikidest pärit toodete turulepääsu, tõstes nende ohutuse, kvaliteedi ja konkurentsivõime taset;
- f) edendada tehniliste normide, standardite ja vastavushindamismenetluste valdkonna heade rahvusvaheliste tavade kasutamist;
- g) tagada, et standardite ja tehniliste normide koostamine, vastuvõtmine ja kohaldamine oleks läbipaistev ega takistaks lepinguosaliste vahelist kaubandust, nagu on ette nähtud tehniliste kaubandustõkete lepinguga;
- h) toetada asjakohaste regulatiivsete raamistike, poliitika ja reformide väljatöötamist Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigis või partnerriikides, et saavutada vastavus rahvusvahelisele tavadele;
- i) abistada Ida-Aafrika Ühenduse partnerriiki või partnerriike tehniliste kaubandustõkete lepingu rakendamisel ning oma kaubanduspartnerite tehniliste kaubandustõkete lepingu kohaste normide järgimisel.

3. Kooskõlas artikliga 75 lepivad lepinguosalisel kokku, et nad teevad koostööd järgmistes valdkondades:

- a) toetus rahvusvaheliste standardite, tehniliste normide ja vastavushindamismenetluste, sealhulgas sektoripõhiste meetmete kasutamise edendamisele lepinguosaliste territooriumil;

- b) Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide standardimise, metroloogia, akrediteerimise ja vastavushindamismenetluste valdkonna suutlikkuse suurendamine, sealhulgas asutades ja kaasajastades laboreid ja muid asjakohaseid asutusi ning hankides asjakohaseid seadmeid;
- c) kvaliteedijuhtimise ja -tagamise toetamine teatavates Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide jaoks olulistest sektorites;
- d) toetus Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide standardimis- ja muude tehniliste regulatiivasutuste täieulatuslikule osalemisele asjaomastes rahvusvahelistes standardiorganisatsioonides ning rahvusvahelistele standarditele suurema rolli andmine tehniliste normide alusena;
- e) Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide vastavushindamisasutuste toetamine nende püüdlustes saada rahvusvaheline akrediteering;
- f) lepinguosaliste standardimis-, vastavushindamis- ja sertifitseerimisasutuste vaheliste funktsionaalsete sidemete arendamine;
- g) toetus ühise arusaamise kujundamisele hea reguleerimistava küsimuses, mis hõlmab järgmist:
- i) tehniliste normide, standardite ja vastavushindamismenetluste ettevalmistamise, vastuvõtmise ja kohaldamise läbipaistvus;

- ii) reguleerivate meetmete ja seotud vastavushindamismenetluste (mille hulgas võib olla tarnijate vastavusdeklaratsiooni kasutamine) vajadus ja proportsionaalsus;
 - iii) rahvusvaheliste standardite kasutamine tehniliste normide koostamise alusena, välja arvatud juhul, kui rahvusvahelised standardid ei ole taotletavate õiguspärase eesmärkide täitmiseks tõhusad ega sobivad;
 - iv) tehniliste normide ja turujärelevameetmete täitmise tagamine ning
 - v) tehniliste normide, standardite ja vastavushindamismenetluste läbivaatamise mehhanismide ja meetodite kehtestamine;
-
- h) metroloogia, standardimise, katsete ja sertifitseerimise seisukohast vajaliku tehnilise taristu ja tehnosiirde määratlemine, prioriseerimine ning tugi nende väljatöötamisel, et toetada tehniliste eeskirjade koostamist;
 - i) regulatiivse, tehnilise ja teaduskoostöö süvendamine, sealhulgas vahetades teavet, kogemusi ja andmeid, et parandada tehniliste normide kvaliteeti ja taset ning kasutada tõhusalt regulatiivseid vahendeid;
 - j) vastavate tehniliste normide, standardite ja vastavushindamismenetluste ühilduvuse ja omavahelise lähendamise edendamine;

- k) lepinguosaliste selliste asutuste kahepoolse koostöö edendamine ja tõhustamine, mis vastutavad metroloogia, standardimise, katsete ja sertifitseerimise eest;
- l) lepinguosaliste ja Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide vahelise koostöö toetamine seoses asjaomastes rahvusvahelistes asutustes ja organisatsioonides ning tehniliste kaubandustõketega tegelevates foorumites tehtava tööga.

VIII JAOTIS

TOLLIPROTSEDUURIDE JA KAUBANDUSE LIHTSUSTAMINE

ARTIKKEL 98

Kohaldamisala ja eesmärgid

1. Lepinguosalised tunnistavad tolliprotseduuride ja kaubanduse lihtsustamist käsitleva koostöö olulisust üleilmses arenevas kaubanduskeskkonnas.
2. Lepinguosalised lepivad kokku, et kaubanduse lihtsustamise eesmärgi saavutamise nimel süvendavad nad koostööd ning tagavad asjakohased õigusaktid ja menetlused, samuti asjaomaste haldusasutuste haldussuutlikkuse.
3. Lepinguosalised tunnistavad, et nende eesmärkide täitmine eeldab nõuetekohast haldussuutlikkust. Lepinguosalised on ühel meelel, et Ida-Aafrika Ühenduse partnerriik või partnerriigid vajavad käesoleva jaotise sätete sujuvaks rakendamiseks üleminekuaga ning nende suutlikkust on vaja suurendada.

4. Käesoleva jaotise kohase koostöö eesmärk on:
- a) lihtsustada lepinguosaliste vahelist kaubandust;
 - b) soodustada tollialaste õigusaktide ja tolliprotseduuride ühtlustamist piirkondlikul tasandil;
 - c) pakkuda Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigile või partnerriikidele toetust kaubanduse lihtsustamise valdkonnas;
 - d) toetada Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide tolliasutusi käesoleva lepingu ja muude rahvusvaheliste heade tavade rakendamisel;
 - e) süvendada koostööd lepinguosaliste tolliasutuste ja muude seotud piirikontrolliasutuste vahel.
5. Kooskõlas artikliga 75 lepivad lepinguosalisel kokku, et nad teevad koostööd järgmistes valdkondades:
- a) teabe vahetamine tollialaste õigusaktide ja tolliprotseduuride kohta;
 - b) ühisalgatuste väljatöötamine vastastikku kokku lepitud valdkondades;
 - c) toetus järgmisele:
 - i) tollisüsteemide ja -protseduuride ajakohastamine ning tollivormistuseks kuluva aja vähendamine;

- ii) tolliprotseduuride ja kaubanduse, sealhulgas impordi, ekspordi ja transiidiga seotud formaalsuste lihtsustamine ja ühtlustamine;
- iii) piirkondlike transiidisüsteemide tõhustamine;
- iv) läbipaistvuse suurendamine kooskõlas artikliga 134;
- v) suutlikkuse suurendamine nimetatud valdkonnas, sealhulgas finants- ja tehniline abi Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigile või partnerriikidele, ning
- vi) kõik muud lepinguosaliste vahel kokku lepitud tollivaldkonnad;
- d) võimaluse piires ühiste seisukohtade kindlaksmääramine tolli ja kaubanduse lihtsustamise valdkonnas sellistes rahvusvahelistes organisatsioonides nagu WTO, WCO, ÜRO ja ÜRO kaubandus- ja arengukonverents (UNCTAD);
- e) kõikide seotud asutuste töö riigisisese ja piiriülese kooskõlastamise edendamine.
6. Lepinguosalised teevad tolliküsimustes ja päritolureeglite vallas koostööd järgmiste viiside kaudu:
- a) võttes kasutusele tolli ja kaubanduse lihtsustamise valdkonnas kohaldatavad rahvusvahelised kokkulepped ja standardid, sealhulgas WTO eeskirjad ning WCO kokkulepete ja standardite raamistikku järgivad menetlused ja tavad;
- b) astudes samme, mille eesmärk on tõhustada tollistandardite ja kaubanduse lihtsustamise meetmete ühtlustamist;

- c) rakendades ajakohaseid tollimeetmeid, nagu riskianalüüs, siduvad otsused, lihtsustatud protseduurid, vabastamisjärgsed kontrollid ja auditeerimismeetodid;
- d) automatiseerides tollis ja mujal kaubanduses kasutatavad menetlused, sealhulgas vahetades elektrooniliselt tolli- ja kaubandusalast teavet;
- e) koolitades tolliametnikke ja muid avaliku ja erasektori töötajaid tolliprotseduuride ja kaubanduse lihtsustamise küsimustes ning
- f) tegutsedes mis tahes muudes valdkondades, mille lepinguosalisel kindlaks määravad.

IX JAOTIS

MAJANDUSPARTNERLUSLEPINGU KOHASED KOHANDAMISMEETMED

ARTIKKEL 99

Kohaldamisala ja eesmärgid

1. Lepinguosalised tunnistavad, et käesoleva lepinguga ettenähtud tariifide kaotamine ja/või oluline vähendamine võib olla Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide jaoks problemaatiline. Lepinguosalised on ühel meelel, et selle konkreetse probleemi lahendamiseks luuakse kompenseeriv raamistik, kohaldades VI lisa sätteid, mis on üliluslikud.

2. Lisaks sellele tunnistavad lepinguosalisel, et käesoleva lepingu rakendamine võib tekitada Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigile või partnerriikidele muu hulgas probleeme sotsiaal-, majandus- ja keskkonnavaldkonnas. Lepinguosalised on ühel meelel, et neid probleeme saab lahendada majandus- ja arengukoostöö meetmetega.

3. Käesoleva jaotise kohase koostöö eesmärk on lahendada käesoleva lepingu rakendamisest tulenevaid tegelikke ja võimalikke kohanemisprobleeme.

ARTIKKEL 100

Koostöövaldkonnad

1. Tariifide vähendamisest tuleneva tulude kaotusega seoses teeb EL (kohaldades VI lisa sätteid, mis on üliluslikud) järgmist:

- a) peab süvendatud dialoogi maksude kohandamise meetmete ja reformide üle;
- b) kehtestab maksureformi toetava koostöö sätteid;
- c) pakub rahalisi vahendeid, mis katavad ajutiselt tollitariifide kaotamisest ja/või olulisest vähendamisest tuleneva valitsemissektori tulude kokkulepitud vähenemise.

2. Selleks et tagada käesolevast lepingust tulenev maksimaalne kasu Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide majandusele, nõustub EL võtma koos Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikidega asjakohaseid koostöömeetmeid, mille eesmärk on:

- a) suurendada Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide tootmissektorite konkurentsivõimet;

- b) parandada Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide töötajate tootlikkust ja kutseoskusi, sealhulgas koolitada töötajaid, kes on sunnitud pärast ettevõtte sulgemist tegevusala vahetama, ja/või anda neile oskused uute töökohtade jaoks;
- c) toetada keskkonna säästva kasutamise meetmeid;
- d) suurendada suutlikkust makromajandusliku distsipliini tõhustamiseks;
- e) leevendada võimalikku mõju toiduga ja toitumisalasele kindlustatusele, maaelu arengule, elatusvahenditega kindlustatusele ja ekspordituludele Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigis või partnerriikides;
- f) tegeleda muude võimalike koostöövaldkondadega, mis on seotud käesoleva lepingu rakendamisest tulenevate probleemidega.

X JAOTIS

VAHENDITE KAASAMINE

ARTIKKEL 101

Põhimõtted ja eesmärgid

1. Tunnustades ELi otsusekindlust toetada käesoleva lepingu rakendamist ja Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide endi jõupingutusi oma arenguvajaduste rahastamiseks, lepivad partnerriigid kokku töötada nii ühiselt kui ka üksikult, et võtta kasutusele rahalisi vahendeid käesoleva lepingu, piirkondliku integratsiooni ja Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide arengustrateegiate rakendamiseks.
2. Ühise ressursside kasutuselevõtmise eesmärk on täiendada, toetada ja edendada vastastikuse sõltuvuse vaimus Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide jõupingutusi selliste alternatiivsete rahastamisallikate leidmiseks, mis toetaksid piirkondlikku integratsiooni ja III lisa punktis a esitatud arengustrateegiaid, eelkõige majanduspartnerluslepingu arengumaatriksi kohast strateegiat, kohaldades VI lisa sätteid, mis on ülimuslikud.

ARTIKKEL 102

Kohustused

1. Kohaldades VI lisa sätteid, mis on üliluslikud, kohustub või kohustuvad Ida-Aafrika Ühenduse partnerriik või partnerriigid tegema järgmist:

- a) eraldama oma finantsmehhanismidest õigeaegselt ja prognoositavalt vahendeid, et toetada piirkondlikku integratsiooni ning majanduspartnerluslepingu arengumaatriksis sätestatud arengustrateegiaid ja projekte;
- b) täiendada oma arengustrateegiaid, võttes arvesse Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide õigust otsustada oma arengustrateegiate ja prioriteetide suuna ja järjestuse üle;
- c) looma majanduspartnerluslepingu fondi majanduspartnerluslepinguga seotud ressursside suunamiseks;
- d) lisama majanduspartnerluslepingu arengumaatriksis nimetatud prioriteetidid piirkondlikele ja riiklikele strateegiatele.

2. Kohaldades VI lisa sätteid, mis on üliluslikud, koostab või koostavad Ida-Aafrika Ühenduse partnerriik või partnerriigid majanduspartnerluslepingu fondi juhtimise eeskirjad, et tagada nende vahendite kasutamise läbipaistvus ja nendega seotud aruandekohustus ning majanduslik kasu. Ilma et see piiraks muude partnerite panust majanduspartnerluslepingu fondi, sõltub ELi vahendite suunamine majanduspartnerluslepingu fondi käsutusse ELi positiivsest hinnangust fondi töökorra kohta.

3. Kohaldades VI lisa sätteid, mis on ülimuslikud, ja võttes eelkõige arvesse Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide tarnepiiranguid, mis on seotud käesoleva lepingu rakendamisega, sealhulgas majanduspartnerluslepingu arengumaatriksis kindlaks määratud rahastamislüki, eraldab EL õigeaegselt ja prognoositaval alusel vahendeid:

- a) ELi eelarvest;
- b) mis tahes muust vahendist, mida kasutatakse ELi ametliku arenguabi rakendamiseks.

4. Lepinguosalisel teevad koostööd selleks, et mobiliseerida järgmised ressursid:

- a) muude (kahe- või mitmepoolsete) rahastajate vahendid;
- b) toetused, sooduslaenuid, avaliku ja erasektori partnerlused ja erifondid;
- c) kõik muud arengukoostöö partneritelt saadavad ametliku arenguabi vahendid.

VI OSA

INSTITUTSIOONILISED SÄTTED

ARTIKKEL 103

Kohaldamisala ja eesmärk

1. Käesoleva osa sätteid kohaldatakse majanduspartnerluslepingu nõukogu, kõrgemate ametnike komitee, artikliga 108 moodustatud majanduspartnerluslepingu nõuandekomitee (edaspidi „majanduspartnerluslepingu nõuandekomitee“) ja kõigi teiste käesoleva lepingu kohaselt moodustatavate institutsioonide või komiteede suhtes.
2. Käesoleva osa eesmärk on moodustada institutsioonid, mis lihtsustavad käesoleva lepingu eesmärkide saavutamist.

ARTIKKEL 104

Majanduspartnerluslepingu nõukogu

1. Käesoleva lepingu jõustumise kuupäeval moodustatakse majanduspartnerluslepingu nõukogu.
2. Majanduspartnerluslepingu nõukogu koosneb lepinguosaliste esindajatest ministrite tasandil.

3. Majanduspartnerluslepingu nõukogu võtab vastu oma töökorra kuue (6) kuu jooksul alates käesoleva lepingu jõustumise kuupäevast.
4. Majanduspartnerluslepingu nõukogu juhivad vastavalt töökorra sätetele mõlema lepinguosalise esindajad.
5. Majanduspartnerluslepingu nõukogu istungid toimuvad korrapäraste ajavahemike järel, mis ei ole pikemad kui kaks (2) aastat, ja erandkorras, kui olukord seda nõuab ja lepinguosalisel on selles kokku leppinud.
6. Majanduspartnerluslepingu nõukogu vastutab järgmise eest:
 - a) käesoleva lepingu toimimise ja rakendamise ning selle eesmärkide täitmise jälgimine;
 - b) käesoleva lepingu raames tekkivate oluliste küsimuste ja kõigi muude lepinguosalistele ühist huvi pakkuvate ja nendevahelist kaubandust mõjutavate küsimuste läbivaatamine, ilma et see mõjutaks VII osast tulenevaid õigusi;
 - c) lepinguosaliste käesoleva lepingu läbivaatamist käsitlevate ettepanekute ja soovitude läbivaatamine.

ARTIKKEL 105

Majanduspartnerluslepingu nõukogu volitused

1. Majanduspartnerluslepingu nõukogu võib teha otsuseid ja võtta vastastikusel kokkuleppel kirjalikult vastu kõrgemate ametnike komitee soovitusi.
2. Vastuvõetud otsused on lepinguosaliste jaoks siduvad ning lepinguosalisel võtavad nende rakendamiseks vajalikud meetmed kooskõlas oma riiklike normidega.
3. Majanduspartnerluslepingu nõukogu kehtestab ja võtab kuue (6) kuu jooksul alates käesoleva lepingu jõustumise kuupäevast vastu vahekohtu moodustamiseks vajalikud eeskirjad, nagu on ette nähtud artiklites 112 ja 113.
4. Küsimustes, kus üks Ida-Aafrika Ühenduse partnerriik tegutseb eraldi, on majanduspartnerluslepingu nõukogul otsuse vastuvõtmiseks vaja asjaomase Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi nõusolekut.

ARTIKKEL 106

Kõrgemate ametnike komitee

1. Käesoleva lepingu jõustumise kuupäeval moodustatakse kõrgemate ametnike komitee.

2. Sinna kuuluvad Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide poolt olenevalt olukorrast kas alalised sekretärid või peasekretärid ning ELi poolt kõrgema tasandi ametnikest esindajad.
3. Kui majanduspartnerluslepingu nõukogu võimalikud juhised ei näe ette teisiti, tuleb kõrgemate ametnike komitee kokku vähemalt ühe korra aastas ja kui asjaolud seda nõuavad, siis erakorraliselt lepinguosaliste poolt kokku lepitud ajal. Kõrgemate ametnike komitee tuleb kokku ka enne majanduspartnerluslepingu nõukogu istungit.
4. Komiteed juhivad mõlema lepinguosalise esindajad koos.
5. Kõrgemate ametnike komitee vastutab järgmise eest:
- a) majanduspartnerluslepingu nõukogu abistamine tema ülesannete täitmisel;
 - b) erikomiteede, töörühmade, rakkerühmade ja komitee poolt artikli 107 lõike 1 alusel moodustatud mis tahes organite aruannete vastuvõtmine ja arutamine ning nende tegevuse koordineerimine, samuti soovitude esitamine majanduspartnerluslepingu nõukogule;
 - c) aruannete ja soovitude esitamine majanduspartnerluslepingu nõukogule käesoleva lepingu rakendamise kohta kas omal algatusel või majanduspartnerluslepingu nõukogu või lepinguosalise taotluse korral;
 - d) kaubanduse valdkonnas:
 - i) käesoleva lepingu sätete rakendamise ja nõuetekohase kohaldamise järelevalve ja tagamine ning sellega seotud koostöövaldkondade arutamine ja soovitamine;

- ii) meetmete võtmine lepingu tõlgendamise või rakendamise üle tekkivate vaidluste vältimiseks ja lahendamiseks vastavalt VII osa I jaotise sätetele;
 - iii) majanduspartnerluslepingu nõukogu abistamine tema ülesannete täitmisel, sealhulgas soovitude esitamine majanduspartnerluslepingu nõukogule otsuste vastuvõtmise kohta;
 - iv) piirkondliku integratsiooni ning lepinguosaliste vaheliste majandus- ja kaubandussuhete arengu jälgimine;
 - v) selle jälgimine ja hindamine, kuidas käesoleva lepingu rakendamine mõjub lepinguosaliste kestlikule arengule;
 - vi) lepinguosaliste vahelist kaubandust, investeeringuid ja äri võimalusi lihtsustavate meetmete kaalumise ja vastuvõtmine;
 - vii) kõigi käesoleva lepinguga seotud küsimuste ja lepingu eesmärkide saavutamist mõjutada võivate aspektide arutamine;
- e) arengu valdkonnas:
- i) majanduspartnerluslepingu nõukogu abistamine käesoleva lepingu kohaldamisalasse kuuluvate arengukoostööga seotud ülesannete täitmisel;
 - ii) käesoleva lepingu koostöösätete rakendamise jälgimine ja tegevuse kooskõlastamine abi andvate kolmandate pooltega;

- iii) soovitude esitamine lepinguosaliste vaheliseks kaubanduskoostööks;
- iv) käesolevas lepingus sätestatud koostöövaldkondade läbivaatamine ja vajaduse korral uute eelisvaldkondade lisamise soovitude esitamine;
- v) piirkondliku integratsiooni ja käesoleva lepingu rakendamisega seotud koostööküsimuste läbivaatamine ja arutamine.

ARTIKKEL 107

Kõrgemate ametnike komitee volitused

1. Oma ülesannete täitmisel teeb kõrgemate ametnike komitee järgmist:
 - a) moodustab vastavalt vajadusele erikomiteed, töörühmad, rakkerühmad või organid tema pädevusse kuuluvate küsimustega tegelemiseks, annab neile juhiseid ja määrab nende koosseisu, ülesanded ja oma töökorra ning teeb nende üle järelevalvet, kui käesolevas lepingus ei ole sätestatud teisiti;
 - b) teeb otsuseid ja võtab vastu soovitusi käesolevas lepingus sätestatud juhtudel või juhul, kui majanduspartnerluslepingu nõukogu talle selle õiguse delegeerib. Kui talle on selline õigus delegeeritud, teeb komitee otsuseid või annab soovitusi artiklis 105 sätestatud tingimuste kohaselt;

- c) arutab käesoleva lepinguga hõlmatud mis tahes küsimusi ja võtab oma ülesannete täitmiseks asjakohaseid meetmeid.
2. Lõike 1 punktis a sätestatud ülesannete täitmiseks koguneb komitee eriistungitele.
3. Komitee kehtestab oma töökorra kolme (3) kuu jooksul alates käesoleva lepingu jõustumise kuupäevast.

ARTIKKEL 108

Majanduspartnerluslepingu nõuandekomitee

1. Käesolevaga moodustatakse majanduspartnerluslepingu nõuandekomitee, mille ülesanne on abistada kõrgemate ametnike komiteed dialoogi ja koostöö edendamisel erasektori esindajate, kodanikuühiskonna organisatsioonide, sealhulgas akadeemilise kogukonna ning sotsiaal- ja majanduspartnerite vahel. Kõnealune dialoog ja koostöö hõlmab kõiki käesoleva lepinguga seotud küsimusi, mis kerkivad esile seoses lepingu rakendamisega.
2. Majanduspartnerluslepingu nõuandekomitees osalemise üle otsustab majanduspartnerluslepingu nõukogu kõrgemate ametnike komitee soovitusel, et tagada kõikide huvitatud poolte laialdane esindatus.

3. Majanduspartnerluslepingu nõuandekomitee täidab oma ülesandeid kõrgemate ametnike komiteega konsulteerides või omal algatusel ning annab kõrgemate ametnike komiteele soovitusi. Majanduspartnerluslepingu nõuandekomitee istungitel osalevad lepinguosaliste esindajad.

4. Majanduspartnerluslepingu nõuandekomitee võtab enda moodustamisele järgneva kolme (3) kuu jooksul kõrgemate ametnike komitee nõusolekul vastu oma töökorra.

VII OSA

VAIDLUSTE VÄLTIMINE JA LAHENDAMINE

ARTIKKEL 109

Kohaldamisala ja eesmärk

1. Käesolevat osa kohaldatakse kõikide käesoleva lepingu sätete tõlgendamist ja kohaldamist käsitlevate vaidluste korral, kui ei ole sätestatud teisiti.

2. Käesoleva osa eesmärk on vältida või lahendada heas usus lepinguosaliste vahelisi vaidlusi käesoleva lepingu tõlgendamise ja kohaldamise üle ning jõuda võimaluse korral mõlemat lepinguosalist rahuldava lahenduseni.

I JAOTIS

VAIDLUSTE VÄLTIMINE

ARTIKKEL 110

Konsultatsioonid

1. Lepinguosalised alustavad konsultatsioone ja püüavad heas usus lahendada kõik käesoleva lepingu tõlgendamise ja kohaldamisega seotud vaidlused, et jõuda mõlemat lepinguosalist rahuldava lahenduseni.
2. Lepinguosaline palub teiselt lepinguosaliselt konsultatsiooni kirja teel, kusjuures kirja koopia saadetakse kõrgemate ametnike komiteele, ning lepinguosaline märgib selles ära probleemse meetme ning need lepingu sätted, millega see meede on tema arvates vastuolus.
3. Kui lepinguosalisel ei lepi kokku teisiti, toimuvad konsultatsioonid kaebealuse lepinguosalise territooriumil kahekümne (20) päeva jooksul pärast taotluse saamise kuupäeva. Konsultatsioonid loetakse lõppenuks kuuskümmend (60) päeva pärast kaebealuse lepinguosalise taotluse saamise kuupäeva, välja arvatud juhul, kui lepinguosalisel on nõus konsultatsioone jätkama. Konsultatsioonide käigus avaldatud teave on konfidentsiaalne.
4. Konsultatsioonid, mis käsitlevad kiireloomulisi küsimusi, sealhulgas kergesti rikneva või hooajakaubaga seotud küsimusi, toimuvad nii kiiresti kui võimalik, kuid igal juhul viieteistkümne (15) päeva jooksul pärast taotluse saamise kuupäeva ja need loetakse lõppenuks kolmekümmend (30) päeva pärast taotluse saamise kuupäeva, välja arvatud juhul, kui lepinguosalisel on nõus konsultatsioone jätkama.

5. Kui lepinguosaline, kellele konsultatsioonitaotlus esitati, ei vasta nimetatud taotlusele kümne (10) päeva jooksul pärast taotluse saamist, või juhul, kui konsultatsioone ei korraldata käesoleva artikli lõikes 3 või 4 sätestatud tähtaegade jooksul, või juhul, kui konsultatsioonid lõpetati ilma mõlemat poolt rahuldava kokkuleppeni jõudmata, võib kumbki lepinguosaline taotleda vaidluse lahendamist vahekohtus vastavalt artiklile 112.

6. Lepinguosalisel võivad kokkuleppel lõigetes 3–5 osutatud tähtaegu muuta, võttes arvesse lepinguosalisele tekkinud probleeme või juhtumi keerukust.

ARTIKKEL 111

Vahendamine

1. Kui konsultatsioonide teel ei õnnestu jõuda mõlemat lepinguosalist rahuldava lahenduseni, võivad lepinguosalisel vastastikusel kokkuleppel kasutada vahendajat. Kui lepinguosalisel ei lepi kokku teisiti, esitatakse vahendajale seisukohavõtuks konsultatsioonitaotluses esitatud küsimus.

2. Kumbki lepinguosaline võib alata artikli 112 kohase vahekohtumenetluse ilma vahendust kasutamata.

3. Kui lepinguosalisel ei ole vahendaja isiku osas kokku leppinud viieteistkümne (15) päeva jooksul alates vahendaja kasutamise kokkuleppes, valib kõrgemate ametnike komitee eesistuja või tema määratud isik vahendaja loosi teel nende isikute seast, kes on kantud artiklis 125 osutatud nimekirja ega ole kummagi lepinguosalise kodanikud. Valik tuleb teha kahekümne viie (25) päeva jooksul pärast vahendaja kasutamise kokkuleppe sõlmimist ning mõlema lepinguosalise esindajate juuresolekul. Vahendaja korraldab kohtumise lepinguosalistega hiljemalt kolmekümne (30) päeva jooksul pärast tema nimetamist. Vahendajale esitatakse hiljemalt viisteist (15) päeva enne kohtumist mõlema lepinguosalise seisukohad ning vahendaja esitab oma arvamuse hiljemalt neljakümne viie (45) päeva jooksul pärast tema nimetamist.
4. Vahendaja arvamus võib sisaldada soovitusi, kuidas lahendada vaidlus vastavalt käesoleva lepingu sätetele. Vahendaja arvamus ei ole siduv.
5. Lepinguosalisel võivad vastastikusel kokkuleppel lõikes 3 nimetatud tähtaegu muuta. Kõnealuseid tähtaegu võib asjaomase lepinguosalise konkreetsetest probleemidest või juhtumi keerukusest lähtudes kummagi lepinguosalise taotlusel või omal algatusel muuta ka vahendaja.
6. Vahendusmenetlus ja eelkõige lepinguosaliste poolt kõnealuse menetluse käigus avaldatud teave ja seisukohad on konfidentsiaalsed.

II JAOTIS

VAIDLUSTE LAHENDAMINE

ARTIKKEL 112

Vahekohtumenetluse algatamine

1. Kui lepinguosalisel ei suuda vaidlust artikliga 110 ette nähtud konsultatsioonide käigus lahendada, võib kaebuse esitanud lepinguosaline esitada teate, et ta algatab menetluse vahekohtu moodustamiseks; vahekohus moodustatakse kooskõlas artikliga 113.
2. Vahekohtu moodustamise teade esitatakse kirjalikult kaebealusele lepinguosalisele ning kõrgemate ametnike komiteele. Kaebust esitav lepinguosaline märgib oma teates ära, millised konkreetsed meetmed on kõne all, ning selgitab, mil viisil need meetmed rikuvad käesolevat lepingut.

ARTIKKEL 113

Vahekohtu moodustamine

1. Vahekohtusse kuulub kolm vahekohtunikku.

2. Lepinguosalised konsulteerivad üksteisega ja lepivad kokku vahekohtu koosseisu kümne (10) päeva jooksul pärast vahekohtu moodustamise teate esitamist kõrgemate ametnike komiteele.
3. Kui lepinguosalisel ei jõua käesoleva artikli lõikes 2 sätestatud tähtaja jooksul vahekohtu koosseisus kokkuleppele, valib kumbki lepinguosaline viie (5) päeva jooksul vahekohtuniku artikli 125 alusel koostatud vahekohtunike nimekirjast. Kui kumbki lepinguosaline ei suuda oma vahekohtuniku nimetada, valib kõrgemate ametnike komitee eesistuja või tema määratud isik selle vahekohtuniku loosi teel kõnealuse lepinguosalise artikli 125 kohaselt koostatud osanimekirjast.
4. Kui lepinguosalisel ei jõua käesoleva artikli lõikes 2 sätestatud tähtaja jooksul kokkuleppele vahekohtu eesistuja suhtes, nimetavad kaks vahekohtuniku viie (5) päeva jooksul alates nende ametisse nimetamisest vahekohtu eesistujaks kolmanda vahekohtuniku, kasutades selleks artikli 125 kohast nimekirja, ning teavitavad eesistuja ametisse nimetamisest kõrgemate ametnike komiteed. Kui vahekohtu eesistujat ei suudeta ametisse nimetada, võib kumbki lepinguosaline paluda kõrgemate ametnike komitee eesistujat või tema määratud isikut valida vahekohtu eesistuja viie (5) päeva jooksul loosi teel artikli 125 kohaselt koostatud nimekirjas sisalduvast eesistujate osanimekirjast.
5. Vahekohtu moodustamise kuupäev on päev, millal kolm vahekohtuniku valitakse ja nad oma ametikoha artikli 120 alusel vastu võetud töökorra kohaselt vastu võtavad.

ARTIKKEL 114

Vahekohtu vahearuanne

1. Vahekohus edastab lepinguosalistele kirjeldavat osa ja järeldusi sisaldava vahearuanne üldreeglina hiljemalt üheksakümmend (90) päeva pärast vahekohtu moodustamise kuupäeva. Kui vahekohus leiab, et sellest tähtajast ei ole võimalik kinni pidada, peab vahekohtu eesistuja sellest lepinguosalisi ja kõrgemate ametnike komiteed kirjalikult teavitama, märkides ära viivituse põhjused ja kuupäeva, mil vahekohus kavatses vahearuanne esitada. Vahearuanne tuleb igal juhul esitada hiljemalt sada kaksikümmend (120) päeva pärast vahekohtu moodustamise kuupäeva. Lepinguosalisel võivad viieteistkümmend (15) päeva jooksul pärast aruande edastamist esitada vahekohtule kirjalikke märkusi vahearuanne konkreetsete aspektide kohta.
2. Kiireloomulistel juhtudel, sealhulgas kergesti riknevate või hooajakaupade puhul, teeb vahekohus kõik endast oleneva, et esitada vahearuanne kolmekümmend (30) päeva jooksul, kuid mitte mingil juhul hiljem kui neljakümmend viie (45) päeva jooksul alates vahekohtu moodustamisest. Lepinguosaline võib seitsme (7) päeva jooksul pärast vahearuanne esitamist esitada vahekohtule kirjaliku taotluse selle aruande konkreetsete aspektide läbivaatamiseks.
3. Pärast seda, kui vahekohus on arvesse võtnud lepinguosaliste kirjalikud märkused vahearuanne kohta, võib ta oma aruannet muuta ja vajaduse korral asjaolusid täiendavalt uurida. Vahekohtu lõppotsuses kajastatakse vaheläbivaatamise käigus esitatud väiteid ning selles vastatakse selgelt mõlema lepinguosalise küsimustele ja tähelepanekutele.

ARTIKKEL 115

Vahekohtu otsus

1. Vahekohus teatab oma otsusest lepinguosalistele ning kõrgemate ametnike komiteele saja kahekümne (120) päeva jooksul alates vahekohtu moodustamise kuupäevast.

Ilma et see mõjutaks esimeses lõigus sätestatud, teatab vahekohtu eesistuja juhul, kui nimetatud tähtajast ei ole võimalik kinni pidada, sellest kirjalikult lepinguosalistele ja koostöökomiteele, nimetades viivituse põhjused ning kuupäeva, millal vahekohus kavatseb oma otsuse esitada. Otsus tuleb igal juhul teatavaks teha hiljemalt sada viiskümmend (150) päeva pärast vahekohtu moodustamise kuupäeva.

2. Kiireloomulistel juhtudel, sealhulgas kergesti riknevate või hooajakaupade puhul, teeb vahekohus järgmist:

- a) teatab oma otsusest kuuekümmend (60) päeva jooksul alates vahekohtu moodustamise kuupäevast;
- b) võib teha eelotsuse selle kohta, kas ta peab juhtumit kiireloomuliseks, niipea kui praktiliselt võimalik ja igal juhul seitsme (7) päeva jooksul pärast vahekohtu moodustamist.

3. Vahekohtu otsus sisaldab soovitusi selle kohta, kuidas kaebalune lepinguosaline saaks oma tegevuse lepinguga kooskõlla viia.

4. Ilma et see mõjutaks lõikeid 6–10 mõistliku tähtaja kohta, võtab kaebalune lepinguosaline kõik vajalikud meetmed vahekohtu otsuse täitmiseks viivitamata ja heas usus.
5. Juhul kui otsust ei ole võimalik täita kohe, püüavad lepinguosalisel selle täitmise tähtajas kokkuleppele jõuda. Sellisel juhul teatab kaebalune lepinguosaline kaebuse esitanud lepinguosalisele ja kõrgemate ametnike komiteele hiljemalt kakskümmend üks (21) päeva pärast vahekohtu otsuse lepinguosalistele teatavakstegemist, kui kiiresti ta suudab otsuse täita.
6. Kui lepinguosalisel ei suuda vahekohtu otsuse täitmiseks vajalikku mõistlikku tähtaega kokku leppida, võib kaebuse esitanud lepinguosaline neljateistkümne (14) päeva jooksul pärast lõikes 1 osutatud teatamist esitada vahekohtule kirjaliku taotluse nimetatud tähtaja kindlaksmääramiseks. Kõnealusest taotlusest teatatakse samaaegselt kaebalusele lepinguosalisele ning kõrgemate ametnike komiteele. Vahekohus edastab oma otsuse lepinguosalistele ning kõrgemate ametnike komiteele kahekümne ühe (21) päeva jooksul pärast taotluse esitamist.
7. Kui algse vahekohtu liikmed või mõni selle liikmetest ei saa uuesti kokku kutsutud vahekohtu töös osaleda, kohaldatakse artiklis 113 sätestatud menetlust. Vahekohus esitab oma otsuse kolmekümne viie (35) päeva jooksul pärast käesoleva artikli lõikes 6 osutatud taotluse esitamise kuupäeva.

8. Mõistliku tähtaja kindlaksmääramisel võtab vahekohus arvesse, kui kaua kulub kaebalusel lepinguosalisel tavaliselt selliste seadusandlike või haldusmeetmete võtmiseks, mis selle lepinguosalise hinnangul on täitmise tagamiseks vajalikud; eelkõige võtab vahekohus arvesse vajaliku suutlikkuse puudumisest tulenevaid raskusi Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigis või partnerriikides.

9. Mõistlikku tähtaega võib lepinguosaliste kokkuleppel pikendada.

ARTIKKEL 116

Vahekohtu otsuse täitmiseks võetud meetmete läbivaatamine

1. Kaebalune lepinguosaline teatab kaebuse esitanud lepinguosalisele ja kõrgemate ametnike komiteele enne mõistliku tähtaja möödumist kõikidest vahekohtu otsuse täitmiseks võetud meetmetest.

2. Kui kaebalune lepinguosaline ei ole enne mõistliku tähtaja möödumist käesoleva artikli lõike 1 tingimusi täitnud, võib kaebuse esitanud lepinguosaline võtta asjakohased meetmed kooskõlas artikli 118 lõikega 2, teavitades sellest kaebalust lepinguosalist ja kõrgemate ametnike komiteed.

3. Kui lepinguosalised on eriarvamusel selle kohta, kas kaebalune lepinguosaline on viinud oma tegevuse kooskõlla käesoleva lepingu sätetega, võib kumbki lepinguosaline kirjalikult taotleda, et vahekohus teeks selles küsimuses otsuse. Kõnealuses taotluses täpsustatakse, millise meetmega on tegemist, ja selgitatakse, kuidas selline meede on vastuolus või kooskõlas käesoleva lepingu sätete ja vahekohtu otsusega.

4. Vahekohus peab tegema kõik endast oleneva, et teha oma otsus teatavaks neljakümne viie (45) päeva jooksul pärast lõikes 3 osutatud taotluse esitamist. Kiireloomulistel juhtudel, sealhulgas kergesti riknevate või hooajakaupade puhul, teeb vahekohus oma otsuse teatavaks kolmekümne (30) päeva jooksul pärast taotluse esitamist.

5. Kui algse vahekohtu liikmed või mõni selle liikmetest ei saa uuesti kokku kutsutud vahekohtu töös viieteistkümne (15) päeva jooksul osaleda, kohaldatakse artiklis 113 sätestatud menetlust. Sellisel juhul on otsuse teatavaks tegemise tähtaeg kaheksakümmend (80) päeva pärast käesoleva artikli lõikes 3 osutatud taotluse esitamise kuupäeva.

ARTIKKEL 117

Ajutised meetmed otsuse täitmata jätmise korral

1. Kui kaebalune lepinguosaline ei teata enne mõistliku tähtaja möödumist mitte ühestki vahekohtu otsuse täitmiseks võetud meetmest või kui vahekohtu otsuse kohaselt ei ole artikli 116 lõike 1 kohaselt teatatud meede kooskõlas asjaomase lepinguosalise käesolevas lepingus sätestatud kohustustega, on kaebuse esitanud lepinguosalisel õigus võtta asjakohased meetmed, teavitades sellest kaebalust lepinguosalist.

2. Selliseid meetmeid võttes püüab kaebuse esitanud lepinguosaline valida meetmed, mis kahjustavad käesoleva lepingu eesmärkide täitmist kõige vähem, ning püüab arvesse võtta nende mõju kaebaluse lepinguosalise majandusele. Kui EL on saanud nimetatud meetmete võtmise õiguse, valib ta meetmed, mis on otseselt suunatud otsuse täitmise tagamisele selles või neis konkreetses või konkreetses Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigis või partnerriikides, kelle meetmed leiti olevat lepinguga vastuolus.

3. Kaebuse esitanud lepinguosaline võib igal ajal pärast mõistliku tähtaja möödumist nõuda, et kaebalune lepinguosaline teeks ajutise hüvitise pakkumise, ning lepinguosaline, kelle vastu kaebus esitati, peab sellise pakkumise esitama.

4. Hüvitus- või vastumeetmed peavad olema ajutised ning neid kohaldatakse üksnes seni, kuni meetmed, mis on tunnistatud käesoleva lepingu sätteid rikkuvaks, on tühistatud või muudatuste abil nende sätetega kooskõlla viidud või kuni lepinguosalistel on vaidluse lahendamise suhtes kokku leppinud.

ARTIKKEL 118

Vahekohtu otsuse täitmiseks võetud meetmete läbivaatamine pärast asjakohaste meetmete võtmist

1. Kaebalune lepinguosaline teavitab teist lepinguosalist ja kõrgemate ametnike komiteed kõigist meetmetest, mis ta on võtnud vahekohtu otsuse täitmiseks, ning oma taotlusest, et kaebuse esitanud lepinguosaline lõpetaks asjakohaste meetmete kohaldamise.

2. Kui lepinguosalistel ei jõua kolmekümne (30) päeva jooksul pärast teate esitamise kuupäeva teatatud meetme lepingule vastavuse suhtes kokkuleppele, taotleb kaebuse esitanud lepinguosaline vahekohtult kirjalikult otsuse tegemist selles küsimuses. Kõnealusest taotlusest teatatakse kaebalule lepinguosalistele ning kõrgemate ametnike komiteele. Vahekohtu otsus tehakse lepinguosalistele ning kõrgemate ametnike komiteele teatavaks neljakümne viie (45) päeva jooksul pärast taotluse esitamise kuupäeva.

3. Kui vahekohus otsustab, et võetud meede ei ole käesoleva lepingu sätetega kooskõlas, teeb ta otsuse selle kohta, kas kaebuse esitanud lepinguosaline võib jätkata asjakohaste meetmete kohaldamist. Kui vahekohus otsustab, et otsuse täitmiseks võetud meede on käesoleva lepingu sätetega kooskõlas, lõpetatakse asjakohaste meetmete kohaldamine kohe pärast selle otsuse tegemise kuupäeva.

4. Kui algse vahekohtu liikmed või mõni selle liikmetest ei saa uuesti kokku kutsutud vahekohtu töös osaleda, kohaldatakse artiklis 113 sätestatud menetlust. Vahekohus teeb oma otsuse teatavaks kuuekümmne (60) päeva jooksul pärast käesoleva artikli lõikes 2 osutatud taotluse esitamise kuupäeva.

III JAOTIS

ÜHISSÄTTED

ARTIKKEL 119

Vastastikku kokkulepitud lahendus

Lepinguosalised võivad käesoleva osaga hõlmatud vaidluse puhul jõuda vastastikku kokkulepitud lahenduseni mis tahes ajal ning nad peavad sellisest lahendusest teatama kõrgemate ametnike komiteele. Kui lahendus nõuab kummagi lepinguosalise vastavate riiklike menetluste kohast heakskiitu, viidatakse sellele nõudmisele teatistes ja menetlus peatatakse. Menetlus lõpetatakse, kui sellist heakskiitu ei ole vaja või kui teatatakse sellise riikliku menetluse lõpetamisest.

ARTIKKEL 120

Töökord

Vaidluste lahendamise menetlust reguleerib töökord, mille majanduspartnerluslepingu nõukogu võtab vastu kuue (6) kuu jooksul alates käesoleva lepingu jõustumise kuupäevast.

ARTIKKEL 121

Teave ja tehniline nõustamine

Vahekohus võib kummagi lepinguosalise taotluse korral või omal algatusel hankida teavet mis tahes allikast, mida ta peab vahekohtumenetluse jaoks sobivaks, sealhulgas vaidlusse kaasatud lepinguosalistelt. Vahekohtul on samuti õigus küsida asjakohaste ekspertide arvamust, kui ta seda vajalikuks peab. Lepinguosaliste huvitatud füüsilistel või juriidilistel isikutel ja muudel kolmandatel isikutel on vastavalt artikli 120 alusel vastuvõetud töökorrale õigus esitada vahekohtule *amicus curiae* kokkuvõtteid. Kogu sel viisil saadud teave tuleb edastada lepinguosalistele, kes võivad esitada märkusi.

ARTIKKEL 122

Teadete keel

1. Kõnealused lepinguosaliselised võivad esitada kirjalikke ja suulisi teateid kõikides oma ametlikes keeltes.
2. Lepinguosaliselised püüavad iga käesoleva osa kohase konkreetse menetluse puhul kokku leppida ühise töökeele. Kui kõnealused lepinguosaliselised ei jõua ühises töökeeles kokkuleppele, korraldab kumbki lepinguosaline omal kulul kirjalike teadete ja suuliste istungite tõlkimise keelde, mille valib kahealune lepinguosaline, välja arvatud juhul, kui see on kõnealuse lepinguosalise ametlik keel¹.

ARTIKKEL 123

Tõlgendamisreeglid

1. Vahekohtud tõlgendavad käesoleva lepingu sätteid vastavalt rahvusvahelise avaliku õiguse tõlgendamise väljakujunenud reeglitele, mis on sätestatud muu hulgas 23. mail 1969 Viinis alla kirjutatud Viini lepinguõiguse konventsioonis.
2. Vahekohtu tõlgenduste ja otsustega ei või suurendada ega vähendada käesoleva lepinguga ette nähtud õigusi ega kohustusi.

¹ Käesoleva artikli kohaldamisel on ametlikud keeled artiklis 146 loetletud keeled.

ARTIKKEL 124

Vahekohtu otsuste tegemise menetlus

1. Vahekohus püüab teha kõik otsused ühehäälselt. Kui ühehäälselt otsust ei suudeta teha, otsustatakse vaidlusalune küsimus häälteenamusega.
2. Vahekohtu otsuses tuleb selgitada, millised on tuvastatud faktid, kuidas käesoleva lepingu asjakohaseid sätteid kohaldatakse ning millised on tehtud järelduste, soovitude või otsuste põhjendused. Kõrgemate ametnike komitee teeb vahekohtu otsused üldsusele kättesaadavaks.
3. Vahekohtu otsus on lepinguosaliste jaoks lõplik ja siduv.

ARTIKKEL 125

Vahekohtunike nimekiri

1. Kõrgemate ametnike komitee koostab hiljemalt kuus (6) kuud alates käesoleva lepingu jõustumise kuupäevast nimekirja vähemalt viieteistkümnest (15) isikust, kes soovivad ja saavad vahekohtunikuna tegutseda. Nimekiri koosneb kolmest osanimekirjast: kummagi lepinguosalise nimekiri isikutest, kes võivad tegutseda vahekohtunikuna; üks nimekiri isikutest, kes ei ole kummagi lepinguosalise kodanikud ning kes saavad tegutseda vahekohtu eesistujana. Igasse osanimekirja kantakse vähemalt viis (5) isikut. Vastavalt artikli 120 alusel vastuvõetud töökorrale tagab kõrgemate ametnike komitee, et nimekirjas on igal ajal ettenähtud arv isikuid.

2. Kui artikli 113 lõikes 2 osutatud teate esitamise ajaks ei ole mõnda osanimekirja koostatud või kui mõni osanimekiri ei sisalda piisavalt kandidaatide nimesid, valitakse vahekohtunikud loosi teel ühe või mõlema lepinguosalise poolt ametlikult vastava osanimekirja jaoks välja pakutud isikute hulgast. Kui kandidaadid on välja pakkunud ainult üks lepinguosaline, valitakse vahekohtunikud loosi teel nende hulgast.

3. Kui lõike 1 kohast vahekohtunike nimekirja ei ole koostatud või kui vahekohtunike kandidaatide nimesid ei ole lõike 2 kohaselt esitatud, võib lepinguosaline, kes vahekohtumenetluse algatas, taotleda vahekohtunike ametisse nimetamist alalise vahekohtu peasekretäriilt.

4. Vahekohtunikel peavad olema õigus- ja rahvusvahelise kaubanduse alased eriteadmised ja kogemused. Nad peavad olema sõltumatud, tegutsema enda nimel ega tohi vastu võtta juhtnõore üheltki organisatsioonilt või valitsuselt ega olla seotud ühegi lepinguosalise valitsusega ning nad peavad järgima tegevusjuhendit, mis on lisatud artikli 120 alusel vastuvõetud töökorrale.

ARTIKKEL 126

Seosed WTO vaidluste lahendamise süsteemiga

1. Käesoleva lepingu alusel moodustatud vahekohtud ei lahenda vaidlusi, mis on seotud kummagi lepinguosalise WTO lepingutest tulenevate õiguste ja kohustustega.

2. Käesoleva lepingu vaidluste lahendamist käsitlevate sätete kasutamine ei piira WTO raames võetavaid meetmeid, sealhulgas vaidluse lahendamise meetmeid. Kui lepinguosaline on teatava meetme suhtes algatanud vaidluse lahendamise menetluse kas käesoleva jaotise või WTO lepingu alusel, ei saa ta enne selle menetluse lõppemist algatada sama meetme suhtes vaidluse lahendamise menetlust teise lepingu alusel. Kui küsimus on kohustuses, mis on ühesugune nii lepingu kui ka WTO lepingu alusel, ei taotle lepinguosaline hüvitist sellise kohustuse rikkumise eest mõlema lepingu alusel. Juhul kui vaidluste lahendamise menetlus on algatatud, ei esita lepinguosaline taotlust hüvitise saamiseks teisele foorumile sellise kohustuse rikkumise eest, mis on identne teises lepingus sätestatud kohustusega, välja arvatud juhul, kui valitud foorum ei suuda menetluslikel või juriidilistel põhjustel kõnealuse kohustuse rikkumise kohta otsust langetada.

3. Lepinguosaline võib teatava meetme suhtes algatada vaidluse lahendamise menetluse kas käesoleva osa või WTO lepingu alusel järgmiselt:

- a) käesoleva osa kohane vaidluse lahendamise menetlus loetakse algatatuks lepinguosalise taotlusega moodustada artikli 112 kohane vahekohus ja see loetakse lõpetatuks, kui vahekohus edastab artikli 115 kohaselt oma otsuse lepinguosalistele ja kõrgemate ametnike komiteele või kui artikli 119 kohaselt jõutakse mõlemaid vaidluse pooli rahuldava lahenduseni;
- b) WTO lepingu kohane vaidluse lahendamise menetlus loetakse algatatuks lepinguosalise taotlusega kutsuda kokku WTO vaidluste lahendamist reguleerivate eeskirjade ja protseduuride käsitusleppe artikli 6 kohane vahekohus ja see loetakse lõpetatuks, kui WTO vaidluste lahendamise organ võtab vastu WTO vahekohtu aruande või olenevalt asjaoludest WTO apellatsioonikogu aruande vastavalt WTO vaidluste lahendamist reguleerivate eeskirjade ja protseduuride käsitusleppe artiklile 16 ja artikli 17 lõikele 14.

4. Käesoleva lepingu sätted ei takista lepinguosalist peatamast oma kohustuste täitmist, kui tal on selleks WTO vaidluste lahendamise organi luba. WTO leping ei takista lepinguosalist peatamast käesoleva lepingu kohaste kohustuste täitmist.

ARTIKKEL 127

Tähtajad

1. Kõiki käesolevas osas sätestatud tähtaegu, kaasa arvatud vahekohtute otsuste teatavakstegemise tähtaegu, loetakse kalendripäevades alates viidatud toimingule või sündmusele järgnevast päevast.
2. Kõiki käesolevas osas sätestatud tähtaegu võib lepinguosaliste vastastikusel kokkuleppel pikendada.

VIII OSA

ÜLDERANDID

ARTIKKEL 128

Ülderandite klausel

Ilma et see mõjutaks nõuet, et selliseid meetmeid ei kohaldataks viisil, mis tooks kaasa meelevaldse või põhjendamatu diskrimineerimise samalaadsetes tingimustes olevate lepinguosaliste vahel või rahvusvahelise kaubanduse varjatud piirangud, ei tõlgendata ühtki käesoleva lepingu sätet nii, et see takistaks ELi või Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigil või partnerriikidel vastu võtta või rakendada meetmeid, mis on:

- a) vajalikud avaliku julgeoleku ja kõlbluse kaitseks ning avaliku korra tagamiseks;
- b) vajalikud inimeste, loomade või taimede elu ja tervise kaitseks;
- c) seotud kulla või hõbeda impordi või ekspordiga;
- d) vajalikud kindlustamiseks selliste õigusnormide täitmist, mis ei ole vastuolus käesoleva lepingu sätetega, kaasa arvatud õigusnormid, mis on seotud tolliõigusaktide täitmise tagamise, GATTi II artikli lõike 4 ja XVII artikli kohaselt tegutsevate monopolide jõustamise, patentide, kaubamärkide ja autoriõiguse kaitse ning pettuste tõkestamisega;

- e) seotud vangide toodetud kaupadega;
- f) kehtestatud rahvuslike kunsti-, ajaloo- ja arheoloogiaväärtuste kaitseks;
- g) seotud taastumatute loodusvarade säästmisega, kui need meetmed kehtestatakse seoses omamaise toodangu või tarbimise piirangutega;
- h) kehtestatud selliste kohustuste täitmiseks, mis tulenevad valitsustevahelisest tooraineleppest, mis vastab kriteeriumidele, mis on esitatud GATTi osalisriikidele ja mida need ei ole tagasi lükanud, või mis on ise esitatud lepinguosalistele ja mida need ei ole tagasi lükanud¹;
- i) seotud omamaiste materjalide ekspordipiirangutega, mida on vaja, et tagada omamaisele töötlevale tööstusele hädavajalik kogus selliseid materjale perioodidel, kui nende materjalide hinda siseturul hoitakse valitsuse stabilisatsiooniplaani osana alla maailmaturuhinna. Selliseid meetmeid ei kasutata siiski niisuguse omamaise tootmisharu ekspordi suurendamiseks või kaitse tagamiseks ning need ei või olla vastuolus käesoleva lepingu diskrimineerimisvastaste sätetega;
- j) hädavajalikud toodete soetamiseks või tarnimiseks üldiste või kohalike tarneprobleemide puhul, tingimusel et kõik sellised meetmed on kooskõlas põhimõttega, mille kohaselt ELil ja Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigil või partnerriikidel on õigus saada õiglane osa kõnealuste toodete rahvusvahelistest tarnetest ning kõik käesoleva lepingu muude sätetega vastuolus olevad meetmed tühistatakse niipea, kui neid põhjutanud asjaolud on lakanud olemast.

¹ Käesolevas punktis sätestatud erand laieneb igale toorainelepele, mis vastab GATTi Majandus- ja Sotsiaalnõukogu poolt 28. märtsi 1947. aasta resolutsiooniga 30 (IV) heaks kiidetud põhimõtetele.

ARTIKKEL 129

Julgeolekuerandid

1. Ühtegi käesoleva lepingu sätet ei tõlgendata kui nõuet, mis:
 - a) kohustab ELi või Ida-Aafrika Ühenduse partnerriiki või partnerriike esitama mis tahes teavet, mille avaldamist nad peavad oma esmatähtsaid julgeolekuhuve kahjustavaks, või
 - b) takistab ELi või Ida-Aafrika Ühenduse partnerriiki või partnerriike võtmast mis tahes meetmeid, mida nad peavad vajalikuks oma esmatähtsate julgeolekuhuvide kaitsmiseks:
 - i) seoses lõhustuvate materjalide või nende lähteainetega,
 - ii) seoses relvade, laskemoona ja sõjavarustuse ning muude kaupade ja ainetega kauplemisega, mis otseselt või kaudselt toimub relvajõudude varustamise otstarbel,
 - iii) seoses riigi julgeolekuks vältimatute või riigi kaitse-eesmärkideks vajalike riigihangetega,
 - iv) sõja ajal või muus rahvusvaheliste suhete kriisiolukorras või

- c) takistab ELi või Ida-Aafrika Ühenduse partnerriiki või partnerriike võtmast mis tahes meetmeid, et täita oma kohustusi, mis tulenevad 26. juunil 1945 San Franciscos alla kirjutatud ÜRO põhikirjast seoses rahvusvahelise rahu ja julgeoleku tagamisega.
2. Kõrgemate ametnike komiteed tuleb võimalikult põhjalikult teavitada lõike 1 punktide b ja c alusel võetud meetmetest ning nende lõpetamisest.

ARTIKKEL 130

Maksustamine

1. Ühtki käesoleva lepingu sätet ega selle alusel sõlmitud kokkulepet ei tõlgendata selliselt, et see takistaks lepinguosalist eristamast oma asjakohaste maksusätete kohaldamisel maksumaksjaid, kes ei ole ühesuguses olukorras, eeskätt oma elu- või asukoha poolest või selle koha poolest, kuhu nad on investeerinud oma kapitali.
2. Ühtki käesoleva lepingu sätet ega selle alusel sõlmitud kokkulepet ei tõlgendata selliselt, et see takistaks võtmast või rakendamast meetmeid, mille eesmärk on vältida või takistada topeltmaksustamise vältimise lepingute maksusätete ja muude maksukokkulepete või siseriiklike maksusätete kohastest maksudest kõrvalehoidumist.
3. Ükski käesoleva lepingu säte ei mõjuta lepinguosaliste mis tahes maksukonventsiooni kohaseid õigusi ja kohustusi. Käesoleva lepingu ja mis tahes sellise konventsiooni vastuolu korral kohaldatakse vastuolu ulatuses seda konventsiooni.

IX OSA

ÜLD- JA LÕPPSÄTTED

ARTIKKEL 131

Maksebilansiraskused

1. Kui lepinguosalisel on tõsiseid maksebilansiraskusi ja väliseid finantsraskusi või kui sellised raskused teda ohustavad, võib ta vastu võtta või säilitada kaubavahetust piiravaid meetmeid.
2. Lepinguosalised püüavad lõikes 1 nimetatud piiravate meetmete kohaldamist vältida.
3. Käesoleva artikli alusel võetud või säilitatavad piiravad meetmed peavad olema mittediskrimineerivad ja piiratud kestusega ega tohi ulatuda kaugemale sellest, mis on vajalik maksebilansi ja välise finantsolukorra parandamiseks. Need peavad olema vastavalt vajadusele kooskõlas WTO lepingutega kehtestatud tingimuste ja Rahvusvahelise Valuutafondi (IMF) põhikirja artiklitega.
4. Lepinguosaline, kes säilitab või on võtnud piiravaid meetmeid või teinud nendes muudatusi, teavitab sellest viivitamata teist lepinguosalist ja majanduspartnerluslepingu nõukogu ning esitab võimalikult kiiresti meetmete kaotamise ajakava.

5. Majanduspartnerluslepingu nõukogus korraldatakse viivitamata konsultatsioonid ning nendel konsultatsioonidel hinnatakse asjaomase lepinguosalise maksebilansi olukorda ja käesoleva artikli alusel kasutusele võetud või säilitatud piiranguid, võttes muu hulgas arvesse järgmisi tegureid:

- a) maksebilansiraskuste ja väliste finantsraskuste olemus ja ulatus;
- b) majanduslik ja kaubanduslik väliskeskkond;
- c) võimalikud alternatiivsed parandusmeetmed.

6. Konsultatsioonide käigus uuritakse piiravate meetmete vastavust lõigetele 3 ja 4. Aktsepteeritakse kõiki IMFi esitatud statistilisi ja muid andmeid valuuta, rahavarude ja maksebilansi kohta ning järelduste tegemisel lähtutakse IMFi hinnangust asjaomase meetmeid võtva või säilitava lepinguosalise maksebilansi ja välise finantsolukorra kohta.

ARTIKKEL 132

Lepinguosaliste määratlus ja kohustuste täitmine

1. Käesoleva lepingu osalised on ühelt poolt Keenia Vabariik ja kõik muud Ida-Aafrika Ühenduse asutamislepingu osalised, kes ühinevad käesoleva lepinguga vastavalt käesoleva lepingu artiklile 144 (edaspidi „Ida-Aafrika Ühenduse partnerriik või partnerriigid“) ja teiselt poolt Euroopa Liit (edaspidi „EL“).

2. Käesoleva lepingu kohaldamisel tähistab mõiste „lepinguosaline“ vastavalt vajadusele kas Ida-Aafrika Ühenduse partnerriiki või partnerriike või ELi. Mõiste „lepinguosaliselised“ tähendab Ida-Aafrika Ühenduse partnerriike ja ELi.
3. Ida-Aafrika Ühenduse partnerriik või partnerriigid võib või võivad volitada ühe oma esindaja tegutsema oma nimel kõikides käesoleva lepinguga seotud küsimustes.
4. Lepinguosalised võtavad kõik käesolevast lepingust tulenevate kohustuste täitmiseks vajalikud üld- ja erimeetmed ning tagavad nende kooskõla käesolevas lepingus sätestatud eesmärkidega.

ARTIKKEL 133

Kontaktpunktid

1. Käesoleva lepingu tulemusliku rakendamise seotud teabevahetuse hõlbustamiseks määrab kumbki lepinguosaline käesoleva lepingu jõustumise kuupäeval teabevahetuse kontaktpunkti. Teabevahetuse kontaktpunktide määramine ei mõjuta pädevate asutuste määramist vastavalt käesoleva lepingu konkreetsetele sätetele.
2. Teabevahetuse kontaktpunktide taotluse korral teatab kumbki lepinguosaline, milline asutus või ametiisik vastutab käesoleva lepingu rakendamise seotud küsimuste eest ja osutab nõuetekohast abi taotluse esitanud lepinguosalisega teabevahetuse soodustamiseks.

3. Kumbki lepinguosaline annab teise lepinguosalise taotluse korral teavet õigusaktidega lubatud ulatuses ja vastab kiiresti teise lepinguosalise küsimustele kehtivate või kavandatavate meetmete kohta, mis võivad mõjutada lepinguosaliste vahelist kaubandust.

ARTIKKEL 134

Läbipaistvus ja konfidentsiaalsus

1. Kumbki lepinguosaline tagab, et tema õigusaktid, eeskirjad, menetlused ja üldkohaldatavad haldusotsused ning rahvusvahelised kohustused, mis on seotud käesoleva lepinguga hõlmatud kaubandusküsimustega, avaldatakse viivitamata või tehakse üldsusele kättesaadavaks ning teisele lepinguosalisele teatavaks.

2. Ilma et see mõjutaks käesoleva lepingu läbipaistvust käsitlevate sätete kohaldamist, loetakse käesolevas artiklis osutatud teave esitatuks, kui see on tehtud kättesaadavaks Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide valitsusele ja Euroopa Komisjonile või WTO-le või lepinguosaliste ametlikul veebisaidil, mis on üldsusele tasuta juurdepääsetav.

3. Ükski käesoleva lepingu säte ei kohusta lepinguosalisi esitama konfidentsiaalset teavet, mille avalikustamine takistaks seaduste rakendamist või oleks muul viisil avaliku huviga vastuolus või kahjustaks konkreetsete riigi- või eraettevõtete õigustatud ärihuve, välja arvatud avalikustamine sellises ulatuses, mis võib olla vajalik VII osa kohase vaidluste lahendamise menetluse raames. Kui VII osa artikli 113 kohaselt loodud vahekohus peab avalikustamist vajalikuks, peab ta tagama konfidentsiaalsuse täieliku kaitse.

ARTIKKEL 135

Euroopa Liidu äärepoolseimad piirkonnad

1. Võttes arvesse ELi äärepoolseimate piirkondade ja Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide geograafilist lähedust, püüavad lepinguosalised kõnealuste piirkondade ja Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide vaheliste majandus- ja sotsiaalsete suhete tugevdamise eesmärgil soodustada ELi äärepoolseimate piirkondade ja Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide vahelist koostööd kõikides käesoleva lepinguga hõlmatud valdkondades.
2. Lõikes 1 sätestatud eesmärkide saavutamiseks püütakse võimaluse korral soodustada Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide ja ELi äärepoolseimate piirkondade ühist osalemist käesoleva lepinguga hõlmatud valdkondades rakendatavates ELi raam- ja eriprogrammides.
3. EL püüab tagada ELi ühtekuuluvus- ja arengupoliitika erinevate finantsinstrumentide kooskõlastamise, et toetada Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide ja ELi äärepoolseimate piirkondade koostööd käesoleva lepinguga hõlmatud valdkondades.
4. Ükski käesoleva lepingu säte ei takista ELi kohaldamast kehtivaid meetmeid, mille eesmärk on äärepoolseimate piirkondade sotsiaalse ja majandusliku olukorra struktuurne parandamine vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 349.

ARTIKKEL 136

Seos teiste lepingutega

1. Käesoleva lepingu sätete ja Cotonou lepingu 3. osa II jaotise sätete või selle jätkulepingu vastavate sätete lahknevuse korral on ülimuslikud käesoleva lepingu sätted, välja arvatud Cotonou lepingu 3. osa II jaotises või selle jätkulepingus sisalduvad vastavad arengukoostöö sätted.
2. Käesoleva lepingu V osa sätete ja Cotonou lepingu või selle jätkulepingu sätete lahknevuse korral on ülimuslikud Cotonou lepingu või selle jätkulepingu vastavad sätted.
3. Ühtegi käesoleva lepingu sätet ei tõlgendata nii, et see takistab kumbagi lepinguosalist vastu võtmast käesoleva lepingu kohaseid meetmeid, mis on kooskõlas Cotonou lepinguga või selle jätkulepingu vastavate sätetega.

ARTIKKEL 137

Seos WTO lepingutega

Lepinguosalised lepivad kokku, et ükski käesoleva lepingu säte ei nõua neilt tegutsemist viisil, mis oleks vastuolus WTO lepingutega.

ARTIKKEL 138

Teatised

Käesoleva lepingu kohased teatised koostatakse kirjalikult ja saadetakse vastavalt vajadusele kas Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigile või partnerriikidele või Euroopa Komisjonile.

ARTIKKEL 139

Jõustumine

1. Käesolevale lepingule kirjutatakse alla, see ratifitseeritakse või kiidetakse heaks lepinguosaliste põhiseaduses või riigisisestes õigusaktides sätestatud korra kohaselt.
2. Käesolev leping jõustub teise kuu esimesel päeval pärast kuud, mille jooksul lepinguosalisel on teatanud teineteisele lõikes 1 osutatud riigisiseste õiguslike menetluste lõpuleviimisest.
3. Teatised käesoleva lepingu jõustumise kohta saadetakse Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide puhul käesoleva lepingu asjakohastele hoiulevõtjatele Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigis või partnerriikides ja ELi puhul Euroopa Liidu Nõukogu peasekretärile, kes on käesoleva lepingu ühised hoiulevõtjad. Iga hoiulevõtja teavitab teist hoiulevõtjat kõige hilisema ratifitseerimiskirja saamisest, mis näitab, et käesoleva lepingu jõustumiseks vajalikud riigisisised õiguslikud menetlused on lõpule viidud.

ARTIKKEL 140

Denonsseerimine

1. Iga Ida-Aafrika Ühenduse partnerriik või EL võib teisele lepinguosalisele kirjalikult teatada käesoleva lepingu denonsseerimise kavatsusest.
2. Denonsseerimine jõustub ühe aasta möödumisel teise lepinguosalise teavitamisest.

ARTIKKEL 141

Territoriaalne kohaldatavus

Käesolevat lepingut kohaldatakse ühelt poolt nende territooriumide suhtes, kus kohaldatakse Euroopa Liidu lepingut ja Euroopa Liidu toimimise lepingut ning teiselt poolt Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide territooriumide suhtes. Lepingus sisalduvaid viiteid territooriumile käsitatakse nimetatud tähenduses.

ARTIKKEL 142

Läbivaatamisklausel

1. Käesolev leping vaadatakse läbi iga viie (5) aasta järel pärast selle jõustumise kuupäeva.
2. Käesoleva lepingu rakendamisega seoses võib lepinguosaline esitada ettepanekuid kaubanduskoostöö reguleerimiseks, võttes arvesse käesoleva lepingu rakendamisel saadud kogemusi.
3. Ilma et see mõjutaks lõiget 1, lepivad lepinguosalisel kokku, et Cotonou lepingu lõppemist arvesse võttes võib tekkida vajadus käesolev leping läbi vaadata.

ARTIKKEL 143

Muutmisklausel

1. Lepinguosalised võivad kirjalikult kokku leppida käesoleva lepingu muutmises. Lepinguosaline võib esitada käesoleva lepingu muutmise ettepanekuid kaalumiseks majanduspartnerluslepingu nõukogule. Teine lepinguosaline võib esitada muutmissettepanekute kohta märkusi üheksakümne (90) päeva jooksul alates ettepaneku saamise kuupäevast.

2. Kui majanduspartnerluslepingu nõukogu käesoleva lepingu muudatused vastu võtab, esitatakse need lepinguosalistele ratifitseerimiseks või heakskiitmiseks kooskõlas nende põhiseadusest või riigisisestest õigusaktidest tulenevate vastavate nõuetega.

3. Muudatus jõustub lepinguosaliste vahel kokku lepitud kuupäeval pärast seda, kui lepinguosalisel on vahetanud kirjalikud teated, mis tõendavad, et nad on vastavad kohaldatavad õiguslikud nõuded täitnud ja menetlused lõpule viinud.

ARTIKKEL 144

Ida-Aafrika Ühenduse asutamislepingu osaliste liitumine käesoleva lepinguga

1. Käesoleva lepinguga võib liituda iga riik, mis on Ida-Aafrika Ühenduse asutamislepingu osaline. Liitumisavaldus tuleb esitada majanduspartnerluslepingu nõukogule.

2. Lepinguosalised uurivad, millist mõju avaldab käesolevale lepingule lõikes 1 osutatud riigi või riikide liitumine. Majanduspartnerluslepingu nõukogu võib otsustada võtta vajalikke üleminekumeetmeid või teha vajalikke muudatusi.

ARTIKKEL 145

Uute riikide ühinemine Euroopa Liiduga

1. EL teatab Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigile või partnerriikidele kõigist kolmandate riikide taotlustest ELiga liituda.
2. ELi ja lõikes 1 osutatud kolmandate riikide vaheliste läbirääkimiste ajal püüab EL teha järgmist:
 - a) esitada Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide taotluse korral võimaluste piires teabe, mis on seotud käesoleva lepinguga hõlmatud mis tahes küsimustega, ning
 - b) võtta arvesse Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigi või partnerriikide tõstatatud probleeme.
3. EL teatab Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigile või partnerriikidele kõigi selliste lepingute jõustumisest, mis käsitlevad kolmandate riikide ühinemist ELiga.
4. Majanduspartnerluslepingu nõukogu vaatab piisavalt aegsasti enne kolmanda riigi ühinemist ELiga läbi sellise ühinemise võimaliku mõju käesolevale lepingule. Lepinguosalised võivad majanduspartnerluslepingu nõukogu otsusega kehtestada kõik vajalikud käesoleva lepingu kohandused või üleminekukorraldused.

ARTIKKEL 146

Autentsed tekstid

1. Käesolev leping on koostatud kahes eksemplaris bulgaaria, eesti, hispaania, hollandi, horvaadi, inglise, itaalia, kreeka, leedu, läti, malta, poola, portugali, prantsuse, rootsi, rumeenia, saksa, slovaki, sloveeni, soome, taani, tšehhi ja ungari keeles, kusjuures kõik keeleversioonid on võrdselt autentsed.
2. Iirikeelne versioon autenditakse diplomaatiliste nootide vahetamise teel Euroopa Liidu ja Keenia Vabariigi vahel pärast käesolevale lepingule alla kirjutamist ja enne selle jõustumist.

ARTIKKEL 147

Lisad ja protokollid

Järgmised käesoleva lepingu juurde kuuluvad lisad, protokollid ja ühisavaldused on käesoleva lepingu lahutamatu osa.

I lisa	Tollimaksud Ida-Aafrika Ühenduse partnerriigist või partnerriikidest pärinevatele toodetele
II lisa	Tollimaksud EList pärinevatele toodetele
IIIa lisa	Ida-Aafrika Ühenduse majanduspartnerluslepingu arengumaatriks
IIIb lisa	Arengualased sihttasemed, eesmärgid ja näitajad
IV lisa	Ühisdeklaratsioon Euroopa Liiduga tolliliidu loonud riikide kohta
V lisa	Kaubandus ja kestlik areng
VI lisa	Euroopa Liidu ja Keenia Vabariigi ühisdeklaratsioon käesoleva lepingu alusel tehtava majandus- ja arengukoostöö kohta
Protokoll nr 1	Vastastikuse haldusabi kohta tolliküsimustes
Ühisavaldus nr 1	Euroopa Liidu ja Keenia Vabariigi ühisavaldus päritolureeglite kohta
Ühisavaldus nr 2	Euroopa Liidu ja Keenia Vabariigi ühisavaldus kaubanduse ja kestliku arengu kohta

SELLE KINNITUSEKS on täievolilised esindajad käesolevale lepingule alla kirjutanud.

.....,

Euroopa Liidu nimel

Keenia Vabariigi nimel

